

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 31

(2002–2003)

Om lov om visse sider av elektronisk
handel og andre informasjons-
samfunnstjenester
(ehandelsloven)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold ...	5			
			11.1	Tjenesteyter	24
			11.1.1	Høringsnotatet	24
2	Bakgrunnen for lovforslaget	6	11.1.2	Departementets vurderinger	24
2.1	Behovet for regulering	6	11.2	Etableringssted	24
2.2	Markedsutvikling	6	11.2.1	Høringsnotatet	24
2.3	Høringen	6	11.2.2	Høringsinstansenes syn	24
2.4	EU-høringen	8	11.2.3	Departementets vurdering	24
3	Arbeid ved gjennomføring av direktivet om elektronisk handel	9	11.3	Tjenestemottaker	25
			11.3.1	Høringsnotatet	25
			11.3.2	Høringsinstansenes syn	25
3.1	Interdepartemental gruppe	9	11.3.3	Departementets vurdering	25
3.2	Nordisk samarbeid	9	11.4	Forbruker	25
4	Lovgivning i de andre nordiske land	10	11.4.1	Høringsnotatet	25
			11.4.2	Høringsinstansenes syn	25
			11.4.3	Departementets vurdering	25
5	Direktiv om elektronisk handel	11	11.4.4	Departementets vurdering	25
			11.5	Markedsføring / kommersiell meddelelse	25
			11.5.1	Høringsnotatet	25
			11.5.2	Høringsinstansenes syn	26
6	Generelle avklaringer	13	11.5.3	Departementets vurdering	26
6.1	Hva er elektronisk handel og forretningsdrift?	13	11.6	Lovregulert yrkesvirksomhet	26
6.2	Tekniske spørsmål	14	11.6.1	Høringsnotatet	26
6.2.1	Ren viderefremidling (mere conduit)	14	11.6.2	Høringsinstansenes syn	27
			11.6.3	Departementets vurdering	27
6.2.2	Mellomlagring (caching)	14	11.7	Det koordinerte regelområdet	27
6.2.3	Lagring – nettvært (hosting)	14	11.7.1	Definisjonen	27
			11.7.2	Høringsnotatet	27
			11.7.3	Høringsinstansenes syn	27
7	Regulering i én lov eller i allerede eksisterende regelverk	15	11.7.4	Departementets vurdering	28
7.1	Høringsnotatet	15	12	Lovforslagets hovedinnhold	30
7.2	Høringsinstansenes syn	16	12.1	Etableringslandsprinsippet	30
7.3	Departementets vurdering	17	12.1.1	Definisjonen	30
8	Lovens navn	18	12.1.2	Høringsnotatet	30
			12.1.3	Høringsinstansenes syn	31
9	Informasjonssamfunnstjenester	19	12.1.4	Departementets vurdering	32
9.1	Høringsnotatet	19	12.1.4.1	Tilsyn	32
9.2	Høringsinstansenes syn	19	12.1.4.2	Fri flyt av tjenester	33
9.3	Departementets vurdering	20	12.1.4.3	Unntak fra etableringslandets rett .	33
			12.1.4.4	Prosedyrebestemmelsene	33
			12.1.4.5	Forbud mot krav om forhåndsgodkjennelse mv.	34
10	Reglens virkeområde og formål	22	12.1.4.6	Etableringslandsprinsippet er absolutt	34
10.1	Høringsnotatet	22	12.1.4.7	Forhold til tredjestat	35
10.2	Høringsinstansenes syn	22	12.2	Opplysningsplikt	35
10.3	Departementets vurdering	23	12.2.1	Gjeldende rett og direktivet	35
11	Definisjoner	24			

12.2.2	Opplysningsplikt om virksomheten	35	13	Deler av direktivet som ikke implementeres	50
12.2.2.1	Høringsnotatet	35	13.1	Markedsføring av lovregulerte yrker (artikkel 8)	50
12.2.2.2	Høringsinstansenes syn	36	13.2	Selvregulering – adferdsnormer (artikkel 16)	50
12.2.2.3	Departementets vurdering	36	13.2.1	Høringsnotatet	50
12.2.3	Elektronisk markedsføring	38	13.2.1.1	Direktivet	50
12.2.3.1	Høringsnotatet	38	13.2.1.2	Arbeid i Norge	50
12.2.3.2	Høringsinstansenes uttalelser	39	13.2.1.2.1	nSafe	50
12.2.3.3	Departementets vurdering	39	13.2.1.2.2	Forbrukerombudet	51
12.3	Uanmodet e-postreklame	39	13.2.1.2.3	Nettnemnda	51
12.3.1	Gjeldende rett og direktivet	39	13.2.2	Høringsinstansenes syn	51
12.3.2	Høringsbrevet	39	13.2.3	Departementets vurdering	52
12.3.3	Høringsinstansenes syn	40	13.3	Twisteløsning utenfor domstol (artikkel 17)	52
12.3.4	Departementets vurdering	40	13.3.1	Høringsnotatet	52
12.4	Elektronisk avtaleinngåelse	41	13.3.2	Departementets vurdering	52
12.4.1	Krav om at avtaler skal kunne inngås elektronisk	41	13.4	Domstolsbehandling (artikkel 18)	52
12.4.1.1	Høringsnotatet	41	13.4.1	Høringsnotatet	52
12.4.1.2	Gjennomføring i norsk rett (eRegelprosjektet)	41	13.4.2	Departementets vurdering	52
12.4.2	Opplysningsplikt før bestilling	41	14	Behov for revisjon av loven	53
12.4.2.1	Høringsnotatet	41	15	Økonomiske og administrative konsekvenser	54
12.4.2.2	Høringsinstansenes uttalelser	42	16	Merknader til de enkelte bestemmelsene	55
12.4.2.3	Departementets vurdering	43		Forslag til lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester (ehandelsloven)	65
12.4.3	Mottakelse og bekreftelse av bestilling	44	Vedlegg		
12.4.3.1	Høringsnotatet	44	1	Direktivet om elektronisk handel	68
12.4.3.2	Høringsinstansenes syn	45	2	Oversikt over i hvilke bestemmelser direktivets artikler er implementert	83
12.4.3.3	Departementets vurdering	45			
12.5	Tilsyn og nasjonale kontaktpunkter	46			
12.5.1	Høringsnotatet	46			
12.5.2	Høringsinstansenes syn	46			
12.5.3	Departementets vurdering	47			
12.6	Sanksjoner	47			
12.6.1	Høringsnotatet	47			
12.6.2	Høringsinstansenes syn	48			
12.6.3	Departementets vurdering	48			

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 31

(2002–2003)

Om lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester (ehandelsloven)

Tilråding fra Nærings- og handelsdepartementet av 20. desember 2002, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Bondevik II)

1 Proposisjonens hovedinnhold

Forslaget til ny lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester er basert på Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked («Direktiv om elektronisk handel»). Formålet med direktivet og derved også loven er å bidra til det indre markeds virkemåte ved at det sikres fri bevegelighet for informasjonssamfunnstjenester mellom medlemsstatene. Med informasjonssamfunnstjenester menes enhver tjeneste som vanligvis ytes mot vederlag, og som formidles elektronisk, over avstand og på individuell anmodning fra en tjenestemottaker. Definisjonen omfatter også tjenester som består i å overføre informasjon over elektronisk kommunikasjonsnett, gi tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller være nettvært for data som leveres av tjenestemottakeren. De som tilbyr informasjonssamfunnstjenestene benevnes tjenesteytere.

Lovforslaget hjemler tre ulike opplysningsplikter for tjenesteytere. Disse er knyttet til den generelle virksomheten, til elektronisk markedsføring og til elektronisk avtaleinngåelse.

Et sentralt prinsipp i loven er prinsippet om hjemlandskontroll og gjensidig anerkjennelse

(etableringslandsprinsippet). En tjenesteyter skal innenfor det koordinerte regelområdet følge den rettslige reguleringen i det land der tjenesteyteren er etablert, og overvåkes av myndighetene i dette landet. Med det koordinerte regelområdet menes nasjonale regler som stiller krav til informasjonssamfunnstjenester og til tjenesteyter når det gjelder etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester. Som en følge av dette prinsippet kan ikke en stat begrense informasjonssamfunnstjenester som ytes fra en tjenesteyter etablert i en annen stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). Lovforslaget oppstiller generelle unntak fra denne hovedregel bl.a. for forbrukere. Dette betyr at forbrukere gis beskyttelse etter sitt eget lands rett. Dessuten åpner lovforslaget for at statene kan stanse en bestemt tjeneste for bl.a. å beskytte folkehelsen, offentlig sikkerhet eller for å opprettholde den alminnelige rettsorden.

Direktivet om elektronisk handel inneholder også bestemmelser om ansvarsfrihet for nettleverandører. Disse bestemmelsene er ikke innført i dette lovforslaget. Departementet tar sikte på å fremme en endringsproposisjon i løpet av første del av 2003, med forslag om hvordan disse ansvarsfrihetsbestemmelsene bør innføres i norsk rett.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Behovet for regulering

Gode rammebetingelser, deriblant utvikling og tilpassning av lov- og regelverk, er viktige forutsetninger som vil kunne bidra til å legge til rette for og stimulere til økt anvendelse av elektronisk forretningsdrift i og mellom virksomheter i Norge.

Implementering av direktivet for elektronisk handel i norsk rett vil bl.a. kunne bidra til å styrke tilliten til elektronisk handel i Norge, og vil samtidig på et internasjonalt nivå harmonisere reguleringen innenfor deler av elektronisk handel. Harmoniseringseffekten vil særlig oppnås innenfor EØS, men direktivet tar sikte på å være i samsvar med annen internasjonal regulering, jf. fortale nr. 58 i direktiv om elektronisk handel.

Store deler av den eksisterende reguleringen rundt handel og avtaleinngåelse vil også gjelde i forhold til elektronisk handel. Blant annet vil kjøpsloven, avtaleloven, angrerettsloven og markedsføringsloven være relevante ved elektronisk handel og forretningsdrift. Disse lovene kan, sammen med ehandelsloven, supplere hverandre i et og samme kjøpsforhold over Internett.

Tatt i betraktning den raske utviklingen av informasjonsteknologisamfunnet vil det være hensiktsmessig innenfor noen områder å gi en ramme-regulering, med mulighet for partene på det aktuelle området å selv finne frem til gode løsninger (selvregulering). På den måten vil det legges til rette for en hensiktsmessig fleksibilitet i forhold til utviklingen i informasjonssamfunnet, og næringslivet gis mulighet til å engasjere seg. Direktivet anbefaler også at statene oppmuntrer til selvregulering, jf. bl.a. artikkel 16. Departementet vil nøye følge utviklingen og vurdere behovet for å lovregulere områder innenfor elektronisk handel dersom ikke mulighetene til selvregulering blir ivaretatt på en hensiktsmessig måte.

2.2 Markedsutvikling

Norge har et godt utgangspunkt for å kunne ligge i forkant av utviklingen innen elektronisk handel og forretningsdrift. Vi har god tilgjengelighet til teknologi og Internett, og vi tar raskt den nye teknologi-

en i bruk. Undersøkelser viser imidlertid at Norge så langt ikke utnytter godt nok de muligheter teknologien gir oss. Andre land begynner å innhente det teknologiske forspranget vi har hatt. Utbredelsen av elektronisk handel i Norge øker imidlertid jevnt, om ikke så fort som tidligere forventet.

Statistikk viser at i august 2002 hadde 2,7 millioner nordmenn tilgang til Internett. Av de som har brukt Internett i august 2002 hadde 59 % handlet over nettet. Pr. september 2002 var 1,5 millioner nordmenn registrert som nettbankkunder, hvilket plasserer nordmenn som en av verdens fremste brukere av banktjenester på Internett. Elektronisk handel synes foreløpig å ha størst utbredelse blant bedrifter som kan levere sine tjenester direkte over nettet, for eksempel banker og finansinstitusjoner, reisebyråer samt leverandører av produkter som kan leveres digitalt, slik som programvare, musikk og film. Andre områder kommer imidlertid raskt etter.

Sikker infrastruktur er nødvendig for å skape den tilliten hos brukere som må til, slik at elektronisk samhandling over Internett virkelig skyter fart. Elektronisk handel, forretningsdrift og annen elektronisk samhandling er i stor grad avhengig av hensiktsmessige løsninger når det gjelder betaling, personvern, beskyttelse av forretningshemmeligheter og juridiske utfordringer. Lov om elektronisk signatur gir bl.a. en rettslig ramme rundt bruk av sikker elektronisk kommunikasjon. Ved bruk av slike signaturer sikres det bl.a. at uautoriserte endringer i elektroniske dokumenter kan oppdages og at mottaker av en elektronisk melding kan få kunnskap om hvem han kommuniserer med.

2.3 Høringen

Nærings- og handelsdepartementet sendte forslag til lov for å gjennomføre direktivet om elektronisk handel i norsk rett på åpen høring den 23. mars 2001, med høringsfrist 21. mai 2001. Høringsbrevet ble sendt til følgende institusjoner og organisasjoner:

Departementene
Akademikernes Fellesforbund
Brønnøysundregistrene

Datatilsynet	Institutt for medier og kommunikasjon
Advokatforeningen	Institutt for rettsinformatikk
Den norske bankforening	Jernbaneverket, Bane Tele
Den norske dataforening	MCI Worldcom AS
Den norske Revisorforening	NetCom GSM ASNorsk Kabel-TV forbund
Det Norske Veritas	Norsk Rikskringkasting
eforum	NORWACO
Ergo Group AS	Norkring
Fellesdata	NORTIB
Finansieringsselskapenes Forening	Statens teleforvaltningsråd
Finansnæringens Hovedorganisasjon	Tele1 Europe AS
Forbrukerombudet	Tele2 AS
Forbrukerrådet	Telenor ASA
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon	Teletopia AS
Kommunenes Sentralforbund	UNINETT
Kompetansesentret for IT i helsevesenet	UPC
Kredittilsynet	BONODen Norske Fagpresses Forening
Landsorganisasjonen i Norge	Den norske Forfatterforening
NEMKO	Den norske Forleggerforening
Nextra AS	FONO
NITO	GRAMART
Norges Juristforbund	GRAMO
Norsk kommuneforbund	IFPI Norge
Norsk Handelskammer	Kopinor
Norsk presseforbund	Musikernes fellesorganisasjon
Norsk EDIPRO	NRK AS
Norsk Teknologistandardiserings forbund	Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
Norsk Regnesentral	Norske film- og tv-produsenters forening
Næringslivets Hovedorganisasjon	Norsk Filmforbund
Oslo Børs	Norsk Journalistlag
Oslo kommune	Norsk Komponistforening
Regjeringsadvokaten	Norsk Musikkforleggerforening
Rikstrykdeverket	Norsk Kulturråd
Skattedirektoratet	Norsk Redaktørforening
Statskonsult	Norsk Skuespillerforbund
Stavanger kommune	Norske Annonserers forbund
Statoil	Norske Avisers Landsforening
Telenor ASA	TONO
Telia	TV2 AS
Toll- og avgiftsdirektoratet	TV Norge AS
Trondheim kommune	P4 Radio Hele Norge ASA
Universitetene	UBON
Norske Dommerforeningen	Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
Alcatel Telecom Norway AS	Chello
El- og IT forbundet	KPNQwest
Elektronikkbransjens servicekontor AS	Sense
Elektronikkforbundet	SOL
EITele Øst	World Online
Enitel	
Energiforsyningens Fellesorganisasjon	Av høringsinstansene har 52 svart, hvorav 43 har kommet med konkrete merknader. I tillegg til høringsinstansene har flere andre kommet med merknader til lovforslaget. Følgende instanser har kommet med realitetsuttalelser:
Ericsson AS	Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Forsvarets tele- og datatjeneste	
Forum for IT-næringen	
IKT-Norge	
Informasjonsteknologi-næringens Forening	

Barne- og familiedepartementet
Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet
Miljøverndepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Sosial- og helsedepartementet

BONO
Brønnøysundregistrene
Datatilsynet
Advokatforeningen
Den Norske Forleggerforening
Den norske Revisorforening
eforum
Energibedriftenes Landsforening
Finansieringsselskapenes Forening
Finansnæringens Hovedorganisasjon/Sparebankforeningen
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
IFPI Norge
Kommunenes Sentralforbund
Kopinor
Kredittilsynet
Landsorganisasjonen i Norge
NetCom GSM AS
Norsk Filmforbund

Norsk Musikkforleggerforening
Norsk presseforbund
Norsk Redaktørforening
NRK AS
Norske Avisers Landsforening
NORWACO
Næringslivets Hovedorganisasjon
Oslo kommune
Peter Lenda
Primærdata AS
Stiftelsen Norsk Rikstoto
Song Networks
Telenor ASA
Tele2 AS
Toll- og avgiftsdirektoratet
TONO

2.4 EU-høringen

Lovforslaget ble 5. november 2001 sendt for notifisering til statene innenfor EØS, EFTAs overvåkningsorgan og EU-kommisjonen i henhold til prosedyrene i direktiv 98/34/EF (med endringer ved direktiv 98/48/EF). Høringsfristen løp ut 6. februar 2002. Departementet har mottatt kommentarer fra EU-kommisjonen, som førte til mindre justeringer i lovforslaget.

3 Arbeid ved gjennomføring av direktivet om elektronisk handel

3.1 Interdepartemental gruppe

Nærings- og handelsdepartementet er ansvarlig for gjennomføringen av direktivet om elektronisk handel. Direktivet berører ulike rettsområder som forvaltes av andre departementer enn Nærings- og handelsdepartementet. På bakgrunn av dette nedsatte Nærings- og handelsdepartementet en interdepartemental arbeidsgruppe, med representanter fra Nærings- og handelsdepartementet, Justisdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Kulturdepartementet (nå Kultur- og kirke departementet) og Samferdselsdepartementet. Denne gruppen har i fellesskap arbeidet frem dette lovforslag.

3.2 Nordisk samarbeid

Det har også vært et tett samarbeid mellom de relevante myndigheter i Danmark, Sverige, Finland, Island og Norge. Dette samarbeid har hatt som mål å utveksle erfaringer, og i størst mulig grad å komme frem til et felles rettslig rammeverk for innføringen av direktivet om elektronisk handel i nasjonal rett.

4 Lovgivning i de andre nordiske land

Danmark har gjennomført direktivet ved en ny lov om tjenester i informasjonssamfundet, herunder visse aspekter av elektronisk handel. Loven trådte i kraft den 25. april 2002.

Sverige har gjennomført direktivet om elektronisk handel ved en ny lov, lag (2002:562) om elektronisk handel og andre informasjonssamhällets tjänster. Dessuten har man gjennomført mindre endringer i allerede eksisterende lover, herunder i lag (1991:980) om handel med finansiella instrument, konsumentkreditlagen (1992:830) og marknadsföringslagen (1995:450). Lovendringene trådte i kraft 1. juli 2002.

I Finland har direktivet om elektronisk handel blitt gjennomført ved en ny lov, lag om tilhandahållande av informasjonssamhällets tjänster. På lik lin-

je med Sverige har Finland også foretatt mindre justeringer i allerede eksisterende lover, herunder i lag om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerket, konsumentskyddslagen og lag om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Lovendringene trådte i kraft 1. juli 2002.

Island har gjennomført direktivet ved en egen ny lov. Loven trådte i kraft 16. april 2002.

Gjennomføringen av direktivet om elektronisk handel er i de nordiske landene tilnærmet lik. Den store forskjellen ligger i implementeringen av artikkelen om ansvarsfrihet for lagring (nettvert). Det vil i endringsproposisjonen som innfører bestemmelsen til norsk rett bli redegjort for de nordiske landenes implementering av artikkelen.

5 Direktivet om elektronisk handel

Dette lovforslag gjennomfører Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, herunder særlig elektronisk handel, på det indre marked («Direktivet om elektronisk handel»).

Direktivet om elektronisk handel ble vedtatt 8. juni 2000. Direktivet ble deretter publisert i EF-tidende 17. juli 2000, med en implementeringfrist 17. januar 2002. Direktivet er EØS-relevant. Som et ledd i samarbeidet innenfor EØS vedtok EØS-komiteen 27. oktober 2000, ved beslutning 2000/91, å endre EØS-avtalens vedlegg XI (Telekommunikasjonstjenester). EØS-avtalen omfatter etter dette også direktivet om elektronisk handel, jf. St. prp. nr. 55 (2000–2001).

Formålet med direktivet er å bidra til det indre markedes virkemåte ved at det sikres fri bevegelighet for informasjonssamfunnstjenester mellom medlemsstatene. Med informasjonssamfunnstjeneste menes enhver tjeneste som vanligvis ytes mot vederlag og som formidles elektronisk, over avstand og på individuell anmodning fra en tjenestemottaker, eller som består i å overføre informasjon over et elektronisk kommunikasjonsnett, å gi tilgang til elektroniske kommunikasjonsnett eller å være nettvært for data som leveres av tjenestemottakeren. De som tilbyr disse tjenestene benevnes tjenesteytere.

Direktivet skal komplettere allerede eksisterende EU-regulering innenfor dette området, jf. artikkel 1 nr. 3.

Direktivet omhandler følgende områder:

Etableringslandsprinsippet: Det følger av artikkel 3 at direktivet bygger på et prinsipp om hjemlandskontroll og gjensidig anerkjennelse. En tjenesteyter skal innenfor det koordinerte regelområdet følge den rettslige reguleringen i det land der denne er etablert, og overvåkes av myndighetene i dette landet. Med det koordinerte regelområdet menes nasjonale regler som stiller krav til informasjonssamfunnstjenester og til tjenesteyter når det gjelder etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester. Med etableringssted menes et fast forretningssted der den økonomiske virksomheten for den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten faktisk utøves. Som en følge av denne bestemmel-

sen har en tjenesteyter med etableringssted i annen stat innenfor EØS rett til å tilby informasjonssamfunnstjenester til tjenestemottakere i Norge, uten hinder av norske regler innenfor det koordinerte regelområdet. Dette gjelder uansett om tjenesten helt eller delvis retter seg mot tjenestemottakere i Norge. I vedlegget til direktivet oppstilles generelle unntak fra denne hovedregel, og i artikkel 3 nr. 4 åpner direktivet for at statene kan stanse en bestemt tjeneste for bl.a. å beskytte folkehelsen, offentlig sikkerhet eller for å opprettholde den alminnelige rettsorden.

Opplysnings- og informasjonsplikt: Artikkel 5 fastsetter at medlemsstatene skal påse at tjenesteyteren gir enkel, direkte og permanent tilgang til opplysninger om tjenesteyterens navn, adresse og e-post, samt det selskapsregister hvor tjenesteyteren er registrert, tjenesteyterens organisasjonsnummer og om virksomheten er merverdiavgiftspliktig. I forbindelse med elektronisk markedsføring (via for eksempel elektronisk post eller SMS) følger det av artikkel 6 at det klart skal fremgå at det dreier seg om markedsføring. Dersom pris angis skal disse angis klart og utvetydig, og det skal opplyses hvorvidt de omfatter skatter, avgifter og leveringskostnader.

Uanmodet e-postreklame: Det følger av artikkel 7 at tjenesteytere som uanmodet sender markedsføringshenvendelser via elektronisk post skal konsulterer nasjonale reservasjonsregistre der fysiske personer kan registrere seg dersom de ikke ønsker å motta denne form for kommersielle meldinger.

Elektronisk avtaleinngåelse: Direktivets artikkel 9 fastsetter at det skal være mulig å inngå avtaler elektronisk, og at medlemsstatene særlig skal påse at de rettslige betingelsene som gjelder for inngåelse av avtaler ikke fører til at slike avtaler mister sin rettsvirkning og gyldighet fordi de er inngått elektronisk. Direktivet gjør imidlertid unntak for bl.a. formkrav ved kjøp av fast eiendom, visse typer av sikkerhetsavtaler og avtaler innenfor familie- og arveretten.

I direktivets artikkel 10 nr. 1 oppstilles krav om opplysninger som må gis før avtale inngås. Tjenesteyteren må bl.a. opplyse om de tekniske ledd i avtaleinngåelsen, om de tekniske midlene for å finne og rette inntastingsfeil før bestilling skjer, og på

hvilket språk avtalen kan inngås. Disse opplysninger skal gis på en klar, forståelig og entydig måte. Bestemmelsen får ikke anvendelse dersom dette er avtalt mellom parter som ikke er forbrukere, og heller ikke overfor avtaler som er inngått ved individuell kommunikasjon, herunder elektronisk post.

I artikkel 11 nr. 1 stilles det krav om at selger etter å ha mottatt en bestilling av kjøper skal sende en bekreftelse på at bestilling er mottatt.

Formidlers ansvarsfrihet: I forbindelse med elektronisk handel og kommunikasjon vil det finnes tjenesteytere som kun overfører eller lagrer opplysninger på andres vegne, for eksempel ved at de gir adgang for annen til å legge ut en hjemmeside på sin server, jf. kapittel 6.2. Denne typen av tjenester omfattes av begrepet informasjonssamfunnstjenester, jf. direktivets fortale nr. 18. I artiklene 12-14 reguleres på hvilke vilkår disse tjenesteyterne vil kunne unngå strafferettslig og erstatningsrettslig ansvar i forhold til materialets innhold. Direktivet inneholder ikke regler som illegger tjenesteytere ansvar, dette reguleres i de enkelte lands

lovgivning, i bl.a. straffeloven og åndsverkloven. Etter artikkel 15 kan ikke disse tjenesteytere pålegges en generell plikt til å overvåke innholdet i det materialet som de overfører eller lagrer. Departementet har skilt ut denne delen av direktivet. Disse bestemmelsene vil bli implementert gjennom en endringsproposisjon til ehandelsloven.

Selvregulering: Foretaks-, yrkes- og forbrukerorganisasjoner skal oppmuntres til å utarbeide retningslinjer ved selvregulering mv. for å legge til rette for elektronisk handel, jf. artikkel 16.

Kontaktpunkter: Medlemsstatene skal samarbeide med de andre medlemsstatene. For dette formål skal statene utpeke ett eller flere kontaktpunkter, jf. artikkel 19 nr. 2. Medlemsstatene skal dessuten opprette kontaktpunkter som tjenestemottakere og tjenesteytere kan henvende seg til for bl.a. å få generelle opplysninger om kontraktsmessige rettigheter og forpliktelser, samt opplysninger om myndigheter, sammenslutninger og organisasjoner som kan gi ytterligere informasjon og praktisk bistand, jf. artikkel 19 nr. 4.

6 Generelle avklaringer

6.1 Hva er elektronisk handel og forretningsdrift?

I St.meld. nr 41 (1998–99) Om elektronisk handel og forretningsdrift defineres disse begrepene på følgende måte:

«Med elektronisk handel og forretningsdrift menes alle former for kommersielle transaksjoner og forretningsvirksomhet over elektroniske nett. Transaksjonene kan være knyttet til bestilling, betaling [...], men kan også omfatte overføring av digitaliserte varer og tilgang til tjenester.»

I eNorge 2005 er definisjonen endret til:

«Elektronisk forretningsdrift er forretningsprosesser utført i digitale nettverk – innen en virksomhet eller integrert i verdikjeden mellom flere virksomheter».

Endring i definisjonen gjenspeiler en utvikling som går i retning av at elektronisk handel og forretningsdrift i stadig større grad innveves i bedriftenes strategier og ulike forretningsprosesser, samt i samspill mellom ulike aktører i markedet.

Elektronisk handel og forretningsdrift inndeles ofte i tre segmenter:

- B2B: «Business to business», betegnelse for elektronisk samhandling mellom bedrifter i bedriftsmarkedet.
- B2C: «Business to consumer», betegnelse for elektronisk samhandling mellom bedrifter og forbrukere i privatmarkedet.
- B2G: «Business to government», betegnelse for elektronisk samhandling mellom bedrifter og myndigheter.

Å ta i bruk og anvende elektronisk handel og forretningsdrift er viktig for å kunne opprettholde konkurransevne og verdiskaping for norsk næringsliv i den nye globale økonomien. Elektronisk

handel og forretningsdrift vil bl.a. kunne medføre økonomiske og administrative gevinster, samt nye markedsmuligheter og utvikling av nye forretningsområder.

Elektronisk handel endrer i fundamental grad forretningsprosessene. Det vokser fram nye relasjoner både til kundene og mellom bedriftene. Virksomheter kan eksempelvis på en annen måte enn tidligere analysere kundedata og forbruksmønstre, og siden anvende dette i markedsføring og salg mot forbrukerne. Forholdet mellom kjøper og selger endres, noe som gir legale utfordringer og stiller spørsmål ved bl.a. personvern. Implementering av informasjonsteknologi i forretningsprosesser vil kunne medføre behov for organisatoriske endringer i virksomheten slik at effektiviseringspotensialene kan utnyttes fullt ut.

Elektronisk forretningsdrift åpner for mer global handel. Ved markedsføring og salg over Internett er det for en forbruker i Norge like enkelt å bestille et produkt fra en leverandør i Portugal som fra en leverandør som er etablert i Norge. På bakgrunn av dette vil det være aktuelt å gi forbrukerne et sett med minimumsregler som ivaretar deres interesser og gir dem nødvendig beskyttelse. Dette kan bl.a. dreie seg om behov for opplysning om selger, produktets totale pris og hvordan elektroniske avtaler inngås. Disse behovene har man til dels ønsket å få dekket i direktivet om elektronisk handel.

Offentlig sektor har et effektiviserings- og økonomisk innsparingspotensial ved bruk av elektronisk handel i offentlig innkjøp. I følge Arbeids- og administrasjonsdepartementets program for elektronisk handel i offentlig sektor¹ skal bruk av elektronisk handel i offentlige innkjøp bidra til at kostnadene ved anskaffelser synker og at kvaliteten i de offentlige anskaffelsesprosesser heves. Dette slik at offentlige virksomheter får frigjort ressurser til å konsentrere seg om sine primæroppgaver. I tillegg er det et mål at anvendelse av elektronisk handel og forretningsdrift i offentlig sektor skal være en pådriver for utviklingen av elektronisk handel og forretningsdrift i samfunnet generelt.

¹ Program for elektronisk handel i offentlig sektor, (1999–2003), www.ehandel.no

6.2 Tekniske spørsmål

Direktivet om elektronisk handel regulerer tre forskjellige typer av mellommenn, eller funksjoner slike mellommenn kan ha. Dette skillet har i hovedsak betydning i tilknytning til bestemmelsene om ansvarsfrihet ved videreformidling av informasjon fra informasjonstilbyder til informasjonsmottaker på Internett. Som allerede nevnt vil direktivets bestemmelser om ansvarsfrihet for mellommenn bli gjennomført ved et senere tidspunkt.

6.2.1 Ren videreformidling (mere conduit)

Tjenesten «ren videreformidling» består i å tilby teknologiske fasiliteter slik at data kan sendes over nettverk, for eksempel Internett, og å gjennomføre denne oversendelsen. Under oversendelse av informasjon i et nettverk skjer det rent teknisk utallige reproduksjoner av den aktuelle informasjonen. Denne reproduksjonen skjer ved en prosess som består i at data som blir oversendt i nettverket blir splittet opp i små deler kalt «packets». Datapakke- ne blir lest av datamaskiner i nettverkets knutepunkter, kjent som «rutere», og blir deretter dirigert i riktig retning. En e-postmelding for eksempel kan fordeles i ulike pakker som passerer ulike rutere og servere på sin vei til sluttdestinasjonen. Den informasjonen som transporteres over Internett kommer derfor, i deler eller i sin helhet, til automatisk å bli mellomlagret på andres servere og rutere. Slik mellomlagring er nødvendig for at overføringen skal kunne gjennomføres.

6.2.2 Mellomlagring (caching)

Tjenesten «caching» innebærer tilfeldig mellomlagring og kan anvendes i ulike sammenhenger. Det finnes i prinsippet tre ulike typer av caching; servercaching, klientcaching og minnescaching. De to sistnevnte formene er av mindre betydning i denne sammenheng. Ved klientcaching sparer den såkalte webleseren (et dataprogram for henting og visning av informasjon via world wide web) de seneste åpnede sidene på brukerens harddisk (sekundærminnet), slik at disse sidene raskt kan hentes opp når brukeren trykker på «tilbakeknappen». Minne-

scachingen innebærer at sidene lagres i primærminnet istedenfor på harddisken. Disse to typene av caching kalles i blant til sammen for browsercaching, og reguleres ikke i lovforslaget.

Servercaching, eller proxycaching, innebærer at en tjenesteyter lagrer sidene og materialet på sine lokale servere (proxyservere). Forenklet beskrevet fungerer dette slik at populære nettsider som har mange besøkende lagres på en server nærmere kunden. På denne måten skapes flere kopier av same nettside, såkalte cachekopier. De som besøker nettsiden behøver da ikke styres til den opprinnelige sidens server, men kan i stedet styres til de cachekopier som ligger nærmest. Dette minsker belastningen på nettet, og det går forttere og er mer effektivt. Under forutsetningen av at bl.a. oppdateringen av informasjonen skjer i samme takt på cachekopien som på den opprinnelige siden, vil brukeren ikke merke forskjell på om han sendes til den ene eller den andre siden. Mellomlagring skjer normalt automatisk, men det kan legges inn begrensninger av den som har lagt materialet ut. For eksempel er det ikke ønskelig at en kundes kommunikasjon med sin bank over Internett (nettbank) mellomlagres, da dette vil kunne påvirke sikkerheten rundt bruken av nettbanken. Mellomlagringsskapasiteten vil ofte variere, og varigheten av lagringen vil variere med hvor mye trafikk som går over den aktuelle serveren.

6.2.3 Lagring – nettvært (hosting)

«Hosting» er en tjeneste som innebærer utleie av lagringsplass. Den som vil legge en nettside ut på Internett, men som ikke har en egen webserver med permanent Internettoppkobling, kan leie en slik lagringsplass. Slike tjenester tilbys av mange teleoperatører og av portaler, som for eksempel Nextra og Tele 2.

Det vil også kunne være en hosttjeneste å tilby elektronisk anslagstavle. Dette er en Internettjeneste som tilbyr brukerne å ta del i det materiale andre her har lagt ut, eller brukeren kan selv legge ut eget materiale. På denne måten kan man for eksempel bytte dataprogrammer, bilder og musikkfiler eller foreta skriftlige dialoger i realtid over Internett («chatte»).

7 Regulering i én lov eller i allerede eksisterende regelverk

7.1 Høringsnotatet

Deler av direktivet krever lovendringer. Andre bestemmelser i direktivet er kun pålegg om at statene skal oppmuntre viss adferd mv. De deler av direktivet som må implementeres i norsk rett skal innføres ved lov eller forskrift. Her finnes det to alternativer, at dette skjer i allerede eksisterende regelverk eller at det skrives en ny lov, med eller uten forskrifter.

I høringsnotatet var lovforslaget presentert samlet i en ny lov. Dette var bl.a. begrunnet i at det var enklere å arbeide frem lovforslaget på denne måten, og at lovteksten og effekten av bestemmelsene dermed ble mer overskuelig. Det var ikke der ved tatt endelig stilling til om direktivet skulle implementeres i én lov eller om hele eller deler av det skulle innføres i allerede eksisterende regelverk. Bestemmelsenes materielle innhold vil i utgangspunktet ikke påvirkes av hvor direktivets bestemmelser implementeres.

Det som taler for å implementere hele direktivet i én lov er bl.a. at direktivets bestemmelser regulerer et område som ikke tidligere eksplisitt er blitt regulert. Det er dermed ikke noen større risiko for dobbeltregulering. Direktivet omhandler i utgangspunktet tre områder: elektronisk markedsføring, avtaleinngåelse over elektronisk kommunikasjonsnett og tjenesteyters ansvarsfrihet ved å lagre og overføre annens materiale på slike nettverk. Det kan være hensiktsmessig å samle disse generelle reglene om elektronisk handel i én lov. Dessuten er det slik at direktivets og derved også lovforslagets virkeområde er relativt komplisert avgrenset. Direktivet og loven regulerer informasjonssamfunnstjenester innenfor det koordinerte regelområdet, med unntak for bl.a. de områder som er angitt i vedlegget til direktivet. Dersom man innfører direktivets bestemmelser i ulike allerede eksisterende regelverk, må man i hvert regelverk angi innenfor hvilket virkeområde disse nye bestemmelsene skal gjelde og at etableringslandsprinsippet (jf. kapittel 12.1) gjelder for disse bestemmelsene. Når virkeområdet skal angis, har man også behov for å definere begreper som brukes i direktivet. Uansett om man i de forskjellige regelverkene regulerer vir-

keområdet direkte eller kun viser til annet regelverk der virkeområdet er beskrevet, vil dette være tungvint. Noe som ytterligere taler for å gjennomføre direktivet i én ny lov, er at øvrige nordiske land har konkludert med at direktivet i hovedsak skal innføres ved én ny lov.

Hvis vi ser på hovedtemaene direktivet omhandler – opplysningsplikt knyttet til virksomheten, elektronisk markedsføring, elektronisk avtaleinngåelse og ansvarsfrihet for tjenesteyter – kan følgende sies om hvordan disse bestemmelsene kan gjennomføres i norsk rett, og hvorvidt det kan skje i allerede eksisterende regelverk.

Direktivets krav i artikkel 5 om at tjenesteytere skal gi opplysninger om sitt firma, organisasjonsnummer, telefonnummer, e-post mv, dekkes til dels allerede av angrerettlovens bestemmelser. Loven trådte i kraft 1. mai 2001, jf. Ot. prp. nr. 36 (1999–2000). Imidlertid gjelder angrerettloven kun i forbrukerforhold, og det vil derfor være behov for å innføre samme bestemmelser i annet regelverk som gjelder for tjenestemottakere som ikke er forbrukere.

Generelle regler om opplysningsplikt i forbindelse med markedsføring utledes allerede i dag av markedsføringsloven. I tillegg inneholder angrerettloven og en rekke andre lover regler om opplysningsplikt ved markedsføring. Videre oppstiller dagens teleregulering regler om opplysningsplikt. Som eksempel kan nevnes særskilte krav til hvilke leveringsvilkår som skal offentliggjøres. Dersom man kommer til at det er mest hensiktsmessig å ikke gjennomføre hele direktivet i en lov, vil artiklene 6 og 7 kunne gjennomføres ved endringer i markedsføringsloven. Virkeområdet til direktivet er imidlertid langt snevrere enn markedsføringslovens. Når det gjelder opplysningspliktbestemmelsene i artikkel 5, kan en vanskeligere se et egnet sted for gjennomføring i eksisterende regelverk.

Direktivets regler om opplysningsplikt i forbindelse med avtaleinngåelse passer etter departementets mening dårlig i markedsføringsloven. En mulighet ville være å plassere bestemmelsene i avtaleloven, eventuelt sammen med bestemmelser om hvordan avtaler skal inngås «on-line». Brudd på bestemmelsene om avtaleinngåelse får imidlertid

ikke privatrettslige konsekvenser og det er usikkert om disse bestemmelsene passer inn i den eksisterende systematikken i avtaleloven.

Bestemmelsene om ansvarsfrihet for tjenesteytere vil kunne implementeres i flere forskjellige regelverk samtidig. Rettsteknisk kan mye tale for regulering av ansvarsspørsmålene i hver enkelt særlov. For eksempel kan bestemmelsene innføres i åndsverkloven for så vidt gjelder opphavsrettigheter. Åndsverkloven hjemler både strafferettslige og sivilrettslige sanksjoner. Det vil også være en mulighet å regulere dette forhold i lov om telekommunikasjon. Disse bestemmelsene vil få anvendelse på tilbyder av teletjenester, hvis rettigheter og plikter hittil er regulert gjennom telelovgivningen. Samtidig er det ansvarsfrihet for spesifikke aktører på alle rettsområder som direktivet regulerer. For disse aktører kan det være en fordel med en horisontal regulering av noe som følger like vilkår.

I sitt høringsnotat ba departementet særlig om høringsinstansenes merknader til hvordan direktivet bør innføres i norsk rett.

7.2 Høringinstansenes syn

Flere høringsinstanser mener at direktivet i utgangspunktet bør innføres ved én lov, bl.a. *Kreditilsynet, Telenor, NRK, Norsk Rikstoto, Norsk Redaktørforening, NetCom, Kopinor, IFPI Norge, Finansnæringens Hovedorganisasjon, Forleggerforeningen, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet og Brønnøysundsregistrene*. Noen av disse peker imidlertid på at det er viktig i loven å ha krysshenvisning til andre relevante lover. Noen mener at det etter hvert kan være aktuelt å vurdere hvorvidt deler av loven bør inntas i annet regelverk.

Flere høringsinstanser – bl.a. *Tono, eforum, Norwaco, Norske Avisers Landsforening, Norsk presseforbund, Miljøverndepartementet, Kommunenes Sentralforbund, Advokatforeningen og Toll- og avgiftsdirektoratet* – mener at direktivet så langt som mulig bør innføres i gjeldende regelverk, gjerne med henvisninger mellom de ulike bestemmelsene.

Flere av høringsinstansene har pekt på at det er viktig at den kommende reguleringen innenfor dette område er forutberegnelig, klar og enkel å forholde seg til. Noen høringsinstanser har brukt dette argument for å grunngi sitt synspunkt om at gjennomføringen bør skje i én lov, bl.a. *NetCom og Toll- og avgiftsdirektoratet*. Andre høringsinstanser har brukt de samme argumentene for å underbygge sin oppfatning at gjennomføringen bør skje i allerede eksisterende regelverk, bl.a. *Advokatforeningen*.

NetCom ønsker at gjennomføringen skjer i én lov, og anfører bl.a. følgende:

«Det mest sentrale argumentet for at gjennomføringen skjer i en lov er likevel direktivet og de hensyn som ligger bak. I lys av de tjenester som direktivet ønsker å regulere og som fremkommer av fortalen bør det være klart at direktivet retter seg mot visse sider av elektronisk handel. Når direktivet benytter 'visse sider' er ikke dette for å si at en ikke har tenkt på alle sider, men snarere fordi en ønsket å rette seg mot de spesielle sider av elektronisk handel som ikke er regulert i andre steder. Elektronisk handel må i dag forholde seg etter reguleringer på mange fronter, slik som personverndirektivet, nå snart opphavsrettsdirektivet og direktivet om forbrukerfernsalg. Disse og en del andre direktiv danner stammer og pilarene for elektronisk handel. Det dette direktivet retter seg mot er de spesielle sidene som ligger imellom disse pilarene. På mange måter snakker vi om fyllmassen. Reglene som direktivet inneholder passer i liten grad i andre reguleringer. Noen vil kunne anvendes i markedsføringsloven, mens andre, slik som prinsippet om [etableringslandets] rett og ansvarsfrihetsreglene vanskelig vil passe inn andre steder. På bakgrunn av dette kan ikke direktivet gjennomføres andre steder enn i en ny lov.

Dette understøttes også av det faktum at det ikke er utenkelig at det kan komme tillegg til direktivet eller andre juridiske sider av informasjonssamfunnstjenester. Disse juridiske sidene av informasjonssamfunnstjenester er i konstant utvikling, bl a ble ordet informasjonssamfunnstjenester valgt av hensyn til dets dynamiske karakter. Hvis departementet ikke velger å gjennomføre de opprinnelige reglene i en lov, vil en i ettertid ha problemer med å gjennomføre andre sider av reglene.»

Andre høringsinstanser har vist til at det vil ha en egenverdi å gjennomføre loven i én lov, og at det også vil ha en stor samfunnsmessig informasjonsverdi. Det nevnes i denne forbindelse at det eksisterer en misoppfatning om at Internett er et lovløst område som ikke er regulert. Ved å gjennomføre direktivet i én lov mener disse høringsinstansene at det vil være mulig å få fokus på at kommunikasjon over Internett er lovregulert. En gjennomføring i flere lover vil ikke gi den samme effekt.

eforum mener at direktivet bør gjennomføres i allerede eksisterende regelverk, og legger frem følgende argumenter som taler mot at direktivet gjennomføres i én lov:

«Det som taler mot å samle reglene i én lov er for det første at Lovforslagets bestemmelser

som materielt hører inn under annen lovgivning vil skape uklarheter i forhold til eksisterende lovregler dersom de ikke plasseres der de naturlig hører hjemme (hovedsakelig markedsføringsreglene). Direktivets og Lovforslagets virkeområde er avgrenset på en uklar og komplisert måte noe som skaper ytterligere problemer for enkelte bestemmelser. For det andre vil én lov lett skape forventninger om at lovens virkeområde er langt mer omfattende i forhold til elektronisk handel enn hva den i virkeligheten er. Hensynet til forutsigbarhet for markedsaktørene kan like gjerne tale mot å implementere Direktivet i én lov fordi man allikevel må forholde seg til et fragmentert lovverk. Lovforslaget vil etter vår mening skape et uoversiktlig bilde og hensyn til oversikt og avgrensning av eksisterende lover taler derfor like mye for å implementere reglene i ulike lover... Hensynet til kontroll av Norges implementering taler verken for eller i mot at reglene samles i én lov etter vår oppfatning, og et slikt hensyn kan ikke tillegges særlig vekt. Hensynet til at de øvrige nordiske land har konkludert at Direktivet i hovedsak skal innføres ved en ny lov (noe vi ikke er kjent med) bør ikke tillegges vekt da det er den internrettslige tilpassningen i Norge som må være avgjørende.»

I forhold til direktivets bestemmelser vedrørende markedsføring skriver *Forbrukerombudet* bl.a. følgende i sitt hørings svar:

«Markedsføringsloven er bygget opp på generelle, fleksible regler som etter mitt syn passer dårlig med direktivets spesifiserte krav til opplysningsplikt. Virkeområdet til direktivet er da også langt snevrere enn markedsføringslovens, og det kan derfor være uheldig å plassere enkeltstående krav til e-handel i markedsføringsloven. Videre er jeg av den oppfatning at det er systematisk hensiktsmessig at også disse kapitlene gjennomføres i tilknytning til de andre lovbestemmelsene som gjennomfører direktivets øvrige krav.»

Noen høringsinstanser mener at deler av direktivet uansett ikke kan plasseres i allerede eksisterende regelverk, det vises bl.a. til etableringslandsprinsippet og ansvarsfrihetsbestemmelsene. Dette taler, ifølge disse høringsinstansene, for å samle alle direktivets bestemmelser i ett regelverk. Samtidig har flere høringsinstanser fremmet synspunktet at ansvarsfrihetsbestemmelsene bør plasseres i allerede eksisterende regelverk.

Advokatforeningen mener at det fremstår som uhensiktsmessig å regulere elektronisk handel særskilt, til forskjell for andre former for kommunikasjon ved handel. Ved å utdefinere elektronisk handel fra andre måter å inngå handel på, vil faren for disharmoni og dobbeltbehandling i lovverket øke, noe som igjen kan svekke brukervennligheten i lovverket sett under ett og hindre utviklingen mot et teknologinøytralt lovverk.

Kredittilsynet har i sin uttalelse uttalt at etableringslandsprinsippet bør gjennomføres i særlovgivning og ikke i en ny lov.

7.3 Departementets vurdering

Ved vurdering av hvilket alternativ som skal velges har departementet lagt avgjørende vekt på at direktivets virkeområde er relativt komplisert avgrenset. Dersom direktivets bestemmelser innføres i flere lover må hver lov bl.a. inneholde en definisjon av informasjonssamfunnstjenester og etableringslandsprinsippet, samt nevne unntakene i vedlegget til direktivet. Dette vil være tungvint både for lovgiver og for den hvis virksomhet reguleres av loven. Departementet mener også at deler av direktivets bestemmelser ikke naturlig kan legges i eksisterende regelverk, herunder særlig det koordinerte regelområdet og ansvarsfrihetsbestemmelsene, og at det derfor uansett må innføres en ny lov. Videre vil øvrige nordiske land, og så langt departementet er kjent med også alle øvrige EU-land, gjennomføre direktivet i hovedsak i en ny lov.

Flere høringsinstanser mener at deler av direktivet bør innarbeides i markedsføringsloven. Markedsføringsloven er en generell lov som gjelder markedsføring av «varer, tjenester og andre ytelser». Dersom en regulering kun gjelder spesielle varer eller tjenester, bør markedsføringsreglene som omhandler slike varer eller tjenester plasseres i vedkommende spesiallovgivning.

Alt dette tatt i betraktning mener departementet at hele direktivet skal gjennomføres i én lov. Departementet kan imidlertid ikke utelukke at det ved et senere tidspunkt kan oppstå behov for å vurdere hvorvidt deler av loven skal flyttes over til annet regelverk, eller samles i et nytt regelverk med annen lignende regulering innenfor elektronisk handel.

8 Lovens navn

I høringsbrevet ba departementet om innspill til navn på loven, dersom en ny lov skal gjennomføre hele eller deler av direktivet. Flere høringsinstanser, bl.a. *NetCom* og *Norsk Rikstoto* har pekt på at lovens tittel bør inneholde begrepet informasjonssamfunnstjenester.

Tittelen på loven bør gi så god informasjon som mulig om hva loven handler om. Navnet på direktivet som gjennomføres i denne loven er som nevnt «direktivet om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked». Det er videre på det rene at de

danske, finske og svenske gjennomføringslovene vil i tittelen inneholde begrepet informasjonssamfunnstjenester. Departementet ser at det kan være hensiktsmessig å bruke samme begrep i denne loven som i direktivet og øvrige nordiske lands regulering på området. Samtidig er det klart at informasjonssamfunnstjenester neppe er et begrep som gir særlig god informasjon om lovens innhold. Tatt dette i betraktning foreslår departementet følgende lovtittel: lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester, med korttittelen ehandelsloven.

9 Informasjonssamfunnstjenester

9.1 Høringsnotatet

Det mest sentrale begrepet i direktivet er informasjonssamfunnstjenester, på engelsk «information society services». Begrepet er blitt valgt fordi det allerede er benyttet i to direktiver: europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF av 22. juni 1998 om en informasjonsprosedyre for standarder og tekniske forskrifter (med endringer etter direktiv 98/48/EF), og europaparlaments- og rådsdirektiv 98/84/EF av 20. november 1998 om rettsleg vern av tilgangskontrollerte og tilgangskontrollerende tjenester.

I artikkel 2 bokstav a i direktivet om elektronisk handel står det at informasjonssamfunnstjenester skal tolkes slik det er definert i direktiv 98/34/EF, som er endret ved direktiv 98/48/EF. Ifølge dette direktivet er begrepet tjeneste definert på følgende måte: «[en tjeneste] som vanligvis ytes mot vederlag, over avstand, og som formidles elektronisk og på individuell anmodning fra en mottaker av tjenester».

På bakgrunn av at det stilles krav om individuell forespørsel er kringkastingssendinger i henhold til disse direktiver unntatt fra definisjonen av informasjonssamfunnstjenester. Unntaket omfatter så vel fjernsyns- som radiosendinger, og dermed også «near Video On Demand»¹. Derimot vil for eksempel en Video On Demand tjeneste være omfattet.²

Med distanse menes at partene ikke er tilstede samtidig på samme sted. Det betyr at spillehaller som tilbyr dataspill for brukere på stedet, ikke er omfattet, mens den som gjør dataspillene tilgjengelig on-line til spillehaller vil være omfattet.

Til definisjonen stilles også krav om bruk av elektroniske midler for behandling og lagring av data. Dette betyr at nedlastning av dataprogrammer eller annen digital informasjon omfattes, mens salg av digital informasjon på f.eks. et CD-ROM vil falle utenfor. Reklame over telefaks eller internettelefonifoni omfattes heller ikke av definisjonen.

¹ Near Video On Demand er for eksempel når et TV selskap sender samme program flere ganger i løpet av en kveld og som starter med korte intervaller, f.eks. hver 10. minutt.

² Video On Demand (VOD), dvs. video på forespørsel. Teknologi som gjør det mulig (normalt mot betaling) å se for eksempel TV programmer, filmer eller nyheter på det tidspunkt som passer best for brukeren.

Informasjonssamfunnstjenester omfatter også tjenester som består i å overføre informasjon over et kommunikasjonsnett, å skaffe tilgang til et kommunikasjonsnett eller å være vert for informasjon gitt av en tjenestemottaker. De som kun tilbyr verktøy slik at man kan søke, få tilgang til og laste ned informasjon på for eksempel Internett, vil også omfattes av dette begrepet.

Informasjonssamfunnstjenester er nærmere omtalt i punktene 17 og 18 i fortalen til direktivet. I punkt 17 står det bl.a. at «definisjonen omfatter enhver tjeneste som ytes, vanligvis mot vederlag, over avstand ved bruk av elektronisk utstyr for behandling (herunder digital komprimering) og lagring av data, på individuell anmodning fra en tjenestemottaker».

Når direktivet omtaler informasjonssamfunnstjenester som tjenester som skjer over avstand ved bruk av elektronisk utstyr hensettes tanken på at det er «noe» som skal overføres ved hjelp av elektronisk utstyr. Det er ikke ubetinget naturlig å innfortolke at også overføringen er en informasjonssamfunnstjeneste. At også den tekniske overføringen er dekket av begrepet er imidlertid klart.

Lov 23. juni 1995 nr. 39 om telekommunikasjon teleloven omfatter all telekommunikasjonsvirksomhet som ikke er kringkasting. Med telekommunikasjonsvirksomhet menes «overføring av lyd, tekst, bilder eller andre data ved hjelp av lys, radiosignaler eller andre elektromagnetiske signaler i et kommunikasjonsystem for signalbefordring», jf. teleloven § 1-6 bokstav a. Sammenlignes denne definisjonen med begrepet informasjonssamfunnstjeneste kan vi få en overlapping av begreper for så vidt gjelder selve overføringen. Det er derfor særlig viktig å klargjøre dennes virkeområde så langt som mulig, slik at tolkningstvil og motstrid mellom dette lovforslaget og teleloven kan unngås.

9.2 Høringsinstansenes syn

I sin høringsuttalelse skriver *Toll- og avgiftsdirektoratet* at begrepet informasjonssamfunnstjenester ikke rommer det samme på norsk som på engelsk. Etter direktoratets oppfatning henspeler informasjonssamfunnstjenester seg mer på samfunnstje-

nester ytet på informasjonsområdet, med andre ord offentlig eller annen offentlig rettet informasjonstjeneste. Direktivets «Information society services» viser derimot til kommersielle tjenester ytet i informasjonssamfunnet: «the information society». Direktoratet mener at ordstillingen ikke er likegyldig i denne sammenheng, og at både oversettelsen av begrepet og definisjonen ellers bærer preg av direkte oversettelse fra engelsk.

eforum skriver i sin høringsuttalelse at det synes som at lovforslagets definisjon av informasjonssamfunnstjenester er snevrere enn direktivets definisjon uten at det klart fremgår at dette er tilsiktet. *eforum* mener videre at det må klart fremkomme om definisjonen skal dekke avtaler om «varer og tjenester» og avtaler som inngås ved hjelp av elektronisk kommunikasjon.

I sin høringsuttalelse legger *Advokatforeningen* til grunn at elektronisk avtaleinngåelse i seg selv er en «informasjonssamfunnstjeneste», på tross av at det er unaturlig å se på elektronisk avtaleinngåelse som en tjeneste det «normalt ytes vederlag for». Advokatforeningen mener at det i lovens definisjon bør klarere komme frem hvilke ulike aktiviteter, herunder elektronisk avtaleinngåelse som sådan, som omfattes av begrepet «informasjonssamfunnstjenester». Et alternativ er å eksemplifisere de viktigste kategoriene av «informasjonssamfunnstjenester», som overføring av informasjon online, avtaleinngåelse online, online markedsføring, webhotell med mer i lovteksten.

NetCom har i sin høringsuttalelse ytret ønske om klargjøring av virkeområdet i denne lovgivningen i forhold til telekommunikasjonslovgivningen og kringkastingslovgivningen.

Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen mener også at begrepene «informasjonssamfunnstjenester» og «det koordinerte regelområdet» må bli klarere definert. De ser bl.a. behov for at det nærmere presiseres hvorvidt informasjonssamfunnstjenester kun omfatter tjenester, eller også i noen deler varer.

Sosial- og helsedepartementet (SHD) har ønsket avklaring i hvilken grad telemedisinske tjenester vil omfattes av direktivet. SHD skriver bl.a. følgende:

«Telemedisinske tjenester kan ytes over avstand direkte av helsepersonell som en tjeneste basert på direkte kommunikasjon mellom pasient og helsepersonell (med eller uten annet helsepersonell fysisk tilstede). Tjenestene reguleres av eget lov- og forskriftsverk på helseområdet, jf. rundskriv I-12/2001, Telemedisin og ansvarsforhold. Det er utformet spesielle takster for økonomisk oppgjør for telemedisinske tjenester i den offentlige helsetjenesten.

Det er ikke tjenester slik vi kjenner det i dag som ytes som åpne informasjonstjenester i et marked, men det vil kunne bli en fremtidig situasjon i overskuelig fremtid. Vi ser derfor behov for en nærmere vurdering av hvilke konsekvenser lovforslaget kan få for telemedisinske tjenester. Vi foreslår at det innføres en avgrensning for slike tjenester når dette utøves som ledd i en offentlig helsetjeneste som utløser egne takster for økonomisk oppgjør fra staten.

Vi forstår det slik at informasjonstjenester og elektroniske rådgivningstjenester rettet direkte mot pasienter som en betalt tjeneste i et elektronisk marked, omfattes ut fra [departementets] forslag til definisjon av lovregulert [yrkesvirksomhet]. Vi er usikker på hvordan dette kan avgrenses i forhold til telemedisinske tjenester.

Når det gjelder annen elektronisk samhandling, tolker vi høringsnotatet (bl.a. på bakgrunn av de bakenforliggende direktiver) slik at informasjons- og meldingsutveksling mellom partene i helsevesenet, med utgangspunkt i behandlingssituasjoner hvor pasienten møter frem hos en lege eller annet helsepersonell, ikke omfattes av direktivet. Dette gjelder selv om behandlingen, og den meldingsutvekslingen som følger av behandlingen, utløser et økonomisk oppgjør til legen eller annet helsepersonell. Vi anbefaler at en slik avgrensning kommer tydeligere frem i lovforslaget.»

9.3 Departementets vurdering

Begrepet informasjonssamfunnstjenester er allerede et innarbeidet norsk begrep innenfor dette område. Begrepet brukes i de ovenfor nevnte direktivene 98/34/EF (endret ved 98/48/EF) og 98/84/EF. I den offisielle oversettelsen av direktivet om elektronisk handel oversettes «information society services» til «informasjonssamfunnstjenester». Begrepet vil på lik linje med det engelske begrepet «information services» omfatte kommersielle tjenester. Departementet kan ikke se at begrepet kan tolkes til å kun omfatte offentlige tjenester. Dessuten brukes lignende begrep i de øvrige nordiske lands gjennomføringslover. Departementet mener på bakgrunn av dette at det ville være uheldig å ta i bruk et annet begrep.

For at en tjeneste skal være en informasjonssamfunnstjeneste må den ytes på individuell anmodning fra en tjenestemottaker. Gjennom dette kravet avgrenses loven fra kringkastningstjenester. Se merknadene til lovforslagets § 1 for en nærmere redegjørelse av dette vilkåret, og forholdet til kringkastningsloven.

I hovedsak vil det heller ikke være kollisjon mellom ehandelsloven og teleloven. De to lovene regulerer i all hovedsak ulike forhold – ehandelsloven regulerer innhold mens teleloven omhandler den tekniske reguleringen. Departementet ser imidlertid at det er overlapp mellom de to regelverkene når det gjelder tjenester som består i å overføre informasjon over et elektronisk kommunikasjonsnett. En slik tjeneste vil både være en informasjonssamfunnstjeneste og vil falle inn under telelovens definisjon av telekommunikasjon. Etter departementets vurdering er det kun opplysningspliktsbestemmelsen i lovforslagets § 8 som vil kunne overlapse bestemmelser i teleloven. Denne mulige lovkollisjonen omtales under merknaden til § 8.

Departementet er enig med Sosial- og helsedepartementet at en legeundersøkelse som krever fysisk undersøkelse av pasienten ikke er en informasjonssamfunnstjeneste, jf. fortale til direktivet punkt 18. Melding fra lege for å få oppgjør for allerede utført undersøkelse mv. omfattes dermed ikke av direktivets virkeområde. Her vil kravet om at tjenesten «vanligvis ytes mot vederlag» ikke være oppfylt, jf. nedenfor. En lege som f.eks. tilbyr rådgivning over Internett vil derimot være en tjenesteyter av informasjonssamfunnstjenester og omfattes av loven.

I fortale til direktivet punkt 18 presiseres nærmere hva som skal omfattes av begrepet informasjonssamfunnstjenester. Det går her frem at begrepet informasjonssamfunnstjenester også omfatter tjenester som ytes uten vederlag for mottakeren så fremt tjenesten utgjør en form for økonomisk virksomhet. Det er således på det rene at elektronisk avtaleinngåelse faller innenfor definisjonens område, og departementet ser ikke behov for at dette ytterligere presiseres i lovteksten. I denne sammenheng kan det også nevnes at markedsføring over f.eks. Internett er en informasjonssamfunnstjeneste. Vederlagskravet er her oppfylt ved at det er forbrukerkollektivet som betaler for markedsføringen ved kjøp av den aktuelle varen eller tjenesten.

Se merknaden til § 1 for en nærmere redegjørelse av de enkelte vilkårene i definisjonen av informasjonssamfunnstjenester.

Ordlyden i definisjonen av «informasjonssamfunnstjenester» er endret i forhold til forslaget presentert i høringsnotatet. Begrunnelsen til dette er at departementet ønsker å legge seg nærmere ordlyden i direktiv 98/34/EF, endret ved 98/48/EF. Dette innebærer ingen realitetsendring.

10 Reglens virkeområde og formål

10.1 Høringsnotatet

Med direktivet om elektronisk handel ønsker man å sikre en høy grad av rettslig integrering mellom EØS-statene for å opprette et område uten interne grenser for informasjonssamfunnstjenester, jf. direktivets fortale nr. 3. Direktivet skal komplettere allerede eksisterende EØS-rettslig regulering innenfor dette området, jf. artikkel 1 nr. 3.

Reguleringsforslaget gjelder i utgangspunktet for tjenesteytere med etableringssted i Norge. Utenfor faller tjenesteytere som ikke er etablert i Norge, selv om tjenesten tilbys og ytes i Norge. Forslaget gjelder videre for informasjonssamfunnstjenester innenfor det koordinerte regelområdet. Lovforslagets virkeområde utvides etter direktivets artikkel 3 om etableringslandsprinsippet. Ifølge dette prinsippet skal en i Norge etablert tjenesteyter innenfor det koordinerte regelområdet forholde seg til norsk rett, uansett om vedkommende tilbyr sine tjenester i Norge eller til en annen stat innenfor EØS.

- I følge artikkel 1 nr. 5 gjelder ikke direktivet for
- skattespørsmål
 - spørsmål vedrørende informasjonssamfunnstjenester som reguleres i direktivene 95/46/EF og 97/66/EF. Direktiv 95/46/EF er gjennomført ved lov av 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger og ved lov om edb-baserte reservasjonssystemer for passasjertransport m.v. av 23. juni 2000 nr. 54. Direktiv 97/66/EF er gjennomført ved offentlighetsforskriften av 12. mai 1997 nr. 1259
 - spørsmål vedrørende avtaler eller praksis som reguleres av kartellovgivningen
 - følgende informasjonssamfunnstjenester:
 - virksomhet som notarius publicus eller tilsvarende yrker, såfremt virksomheten er direkte og spesifikt knyttet til utøvelse av offentlig myndighet,
 - representasjon av en klient og forsvar av vedkommendes interesser i retten,
 - spillevirksomhet med pengeinnsats i hardspill, herunder lotterier og veddemål.

I norsk rett hører utføringen av notarialforretningene som hovedregel under tingrettene, jf. lov 26.

april 2002 nr. 12 om notarius publicus. Med notarialforretninger menes utføring av de oppgaver som er lagt til notarius publicus i lov eller forskrift, bl.a. å utføre vigsler og registrere partnerskap, ta opp veksel- og sjekkprotester og gi notarialbekreftelser som f.eks. bekreftelse av underskrift og rett kopi. Se om dette i lov om notarius publicus §§ 2 og 3.

Det følger av direktivets fortale nr. 16 at unntaket for spill ikke omfatter konkurranse i forbindelse med markedsføring eller spill der hensikten er å øke salg av en vare eller en tjeneste, og der betaling, hvis det kreves, kun skjer ved kjøp av de varer eller tjenester det reklameres for.

Videre står det i direktivet artikkel 1 nr. 3 at direktivet utfyller den del av fellesskapsretten som får anvendelse på informasjonssamfunnstjenester, men uten å berøre det vernenivå, særlig på områdene folkehelse og forbrukerinteresser, som er etablert ved fellesskapsdokumenter og den nasjonale lovgivning som gjennomfører dem, såfremt dette ikke innskrenker adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester. I direktivets fortale nr. 11 vises det til flere direktiver som direktivet om elektronisk handel ikke får anvendelse på. Dette er direktiver som bl.a. omhandler urimelige vilkår i forbrukeravtaler, forbrukervern ved fjernsalgsavtaler, villedende reklame og produktsikkerhet. I artikkel 1 nr. 6 står det videre at direktivet ikke berører tiltak truffet på fellesskapsplan eller på nasjonalt plan, i samsvar med fellesskapsretten, for å fremme kulturelt og språklig mangfold og sikre pluralisme.

10.2 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til hvordan direktivets formål og virkeområdet skal forstås, og hvordan det skal innføres i norsk rett. Noen av høringsinstansene har imidlertid ønsket at man nærmere presiserer lovens formål og virkeområde, for å unngå usikkerhet i forhold til noen bestemte områder.

I sin høringsuttalelse har *Toll- og avgiftsdirektoratet* anført at de forstår forslaget til gjennomføring av direktivet slik at det ikke berører toll- og avgiftsområdet. Toll er ikke nevnt uttrykkelig, men det vil etter direktoratets oppfatning være naturlig å tolke

unntaket til også å omfatte toll. Skulle det derimot vise seg at det fra lovgivers side er ønskelig å la direktivet omfatte avgifts- eller tollområdet, bør dette etter direktoratets oppfatning nevnes spesifikt.

Norsk Rikstoto har i sin høringsuttalelse vist til unntaket i direktivets artikkel 1 nr. 5 vedrørende deltagelse i spill ved innskudd der tilfeldighetene helt eller delvis avgjør hvem som vinner; herunder lotteri og veddemål. Norsk Rikstoto reiser tvil om denne ordlyden også omfatter totalisatorspill drevet i medhold av lov av 1. juli 1927 om veddemål ved totalisator, og ber derfor om at ordlyden justeres slik at den også omfatter totalisatorspill.

Datatilsynet ønsker at det eksplisitt uttales at lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) vil gå foran denne loven ved motstrid.

10.3 Departementets vurdering

Departementet har brukt noen andre begreper enn direktivet for å beskrive unntakene i § 2, jf. direktivets artikkel 1 nr. 5. Det er imidlertid ikke med dette tilsiktet noen forskjeller i forhold til direktivet.

Departementet støtter Toll- og avgiftsdirektoratets synspunkt om at toll faller utenfor lovens virkeområde. Det samme gjelder Norsk Rikstotos synspunkt om at totalisatorspill ikke omfattes av loven. Departementet mener at dette allerede går frem av lovteksten og finner ingen grunn til å foreta tillegg eller justering.

Departementet er enig med Datatilsynet om at det eksplisitt bør gå frem av loven at loven ikke får anvendelse på behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven. Loven er endret i samsvar med dette.

Se merknadene til §§ 1 og 2 for en nærmere redegjørelse av lovens formål og virkeområde.

11 Definisjoner

11.1 Tjenesteyter

11.1.1 Høringsnotatet

I direktivet artikkel 2 bokstav b defineres tjenesteyter som enhver fysisk eller juridisk person som yter en informasjonssamfunnstjeneste.

11.1.2 Departementets vurderinger

Høringsinstansene har ikke hatt noen kommentarer til dette. Departementet finner derfor ikke noen grunn til å endre definisjonen av tjenesteyter.

11.2 Etableringssted

11.2.1 Høringsnotatet

I direktivet om elektronisk handel artikkel 2 bokstav c defineres etablert tjenesteyter som en tjenesteyter som faktisk utøver økonomisk virksomhet ved bruk av et fast forretningssted på ubestemt tid. En tjenesteyter kan imidlertid også være etablert selv om etableringen kun er for en begrenset periode, jf. direktivets fortale punkt 19.

Tilstedeværelsen og bruken av teknisk utrustning for å kunne tilby den aktuelle tjenesten vil ikke i seg selv påvirke vurderingen av hvor tjenesteyter er etablert. Etableringsstedet for en tjenesteyter, som tilbyr tjenester over Internett, vil f.eks. ikke bestemmes ved å se hvor systemstøtten av web-siden skjer eller hvor serveren for web-siden er plassert. Det avgjørende er isteden fra hvilket sted selve næringsvirksomheten (den økonomiske virksomheten) for den aktuelle tjenesten skjer. I situasjoner der det kan være vanskelig å bestemme hvor tjenesteyteren er etablert, dersom han f.eks. har virksomhet på flere steder, vil etableringssted være det sted som regnes for å være sentrum for den bestemte aktiviteten. Den nærmere grensdragingen må finne sted i praksis, basert på tolkning av dette og andre relevante direktiver.

11.2.2 Høringsinstansenes syn

Det er flere høringsinstanser som ønsker at begrepet etableringssted blir nærmere presisert i lovteksten og i forarbeidene, bl.a. *eforum*, *NetCom* og

Advokatforeningen. Flere ønsker at det avklares hvordan etableringssted skal utpekes dersom tjenesteyteren er etablert i flere land.

I sin høringsuttalelse skriver *eforum* bl.a. følgende:

«I lovforslaget er uttrykket næringsvirksomhet brukt for å beskrive den økonomiske aktiviteten som må foreligge og det stilles ikke nærmere krav til innhold eller karakteristikk [av] virksomheten...Lovforslaget legger til grunn at etableringsstedet er det stedet hvor tjenesteyteren driver virksomheten fra, uavhengig av hvor netjtener eller annet teknisk utstyr er levert. Lovforslaget synes her å være i overensstemmelse med direktivet hva angår fysisk lokalisering av utstyr. Begrepet «stedet hvor tjenesteyteren driver virksomheten fra» gir et noe unyansert bilde. Man kan ikke bare se hen til [hvor vedkommende tjenesteyter fysisk sett oppholder seg eller hvor forretningskontoret er plassert.]»

11.2.3 Departementets vurdering

I fortalen punkt 19 presiseres hvordan etableringssted skal fastslås:

«Bestemmelsen av en tjenesteyters etableringssted bør skje i samsvar med Domstolens rettspraksis, der det framgår at begrepet etablering innebærer faktisk utøvelse av økonomisk virksomhet gjennom et fast forretningssted på ubestemt tid. Dette kravet er også oppfylt når et selskap er stiftet for et gitt tidsrom. Etableringsstedet for et selskap som yter tjenester via et nettsted i Internett er verken det stedet der de tekniske midler som tjener som støtte for nettstedet befinner seg, eller det stedet der det er tilgang til nettstedet, men det stedet der selskapet utøver sin økonomiske virksomhet. I tilfeller der en tjenesteyter har flere etableringssteder, er det viktig å fastslå fra hvilket etableringssted den aktuelle tjenesten ytes. I tilfeller der det er vanskelig å fastslå hvilket av flere etableringssteder en gitt tjeneste ytes fra, er etableringsstedet det stedet der tjenesteyteren har senteret for de former for virksomhet som er knyttet til denne særlige tjenesten.»

Se merknadene til § 3 bokstav d for en nærmere presisering av innholdet i bestemmelsen.

For å unngå å ha definert to forskjellige tjenesteytere i lovteksten (tjenesteytere og etablerte tjenesteytere) har departementet valgt å innføre begrepet etableringssted isteden for etablerte tjenesteytere. Dette medfører imidlertid ikke noen realitetsendring i forhold til direktivet. Ingen av høringsinstansene har hatt innvendinger mot dette.

For å klargjøre innholde til begrepet «etableringssted» har departementet endret ordlyden i definisjonen noe i forhold til det som ble sendt på høring, bl.a. er det nå eksplisitt angitt at begrepet tar utgangspunkt i den økonomiske virksomheten og ikke kun hvor virksomheten drives fra. Disse justeringene medfører ingen realitetsendringer.

11.3 Tjenestemottaker

11.3.1 Høringsnotatet

Tjenestemottaker er i direktivet artikkel 2 bokstav d definert som enhver fysisk eller juridisk person som, uansett om det er i næringsvirksomhet eller i privat bruk, benytter en informasjonssamfunnstjeneste, bl.a. for å søke informasjon eller gjøre informasjon tilgjengelig.

11.3.2 Høringsinstansenes syn

eforum ønsker at definisjonen presiserer at den omfatter både de som søker informasjon for privat bruk (forbrukere), og de som søker informasjon i næringsvirksomhet.

11.3.3 Departementets vurdering

Definisjonen i lovforslaget dekker både private og næringsdrivende. Begrepet «benytte informasjonssamfunnstjeneste» omfatter også det å søke etter informasjon eller gjøre informasjon tilgjengelig. Dette går klart frem av definisjonen av informasjonssamfunnstjenester, jf. kapittel 9. Det skal videre bemerkes at en og samme person kan være både tjenestemottaker og tjenesteyter. For eksempel den som har en egen hjemmeside som lagres av en annen (en nettvært) vil være tjenestemottaker i forhold til nettværten. Samtidig vil eieren av hjemmesiden være tjenesteyter overfor de som søker informasjon på Internett.

Departementet ser ingen grunn til å gjøre noen ytterligere presiseringer i lovteksten vedrørende denne definisjonen.

11.4 Forbruker

11.4.1 Høringsnotatet

I direktivet artikkel 2 bokstav e defineres forbruker som en fysisk person som handler utenfor sin næringsvirksomhet eller sitt yrke. Departementet finner ikke grunn til å definere begrepet forbruker.

11.4.2 Høringsinstansenes syn

eforum har i sin høringsuttalelse fremmet et ønske om at departementet presiserer at det er den gjeldende definisjonen i f.eks. kjøpsloven eller praksis etter markedsføringsloven som legges til grunn.

11.4.3 Departementets vurdering

I norsk rett har en hittil ikke hatt et enhetlig forbrukerbegrep. I forbindelse med gjennomføringen av direktivet om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier (direktiv 99/44/EF), har Justisdepartementet gjennomgått forbrukerbegrepet i ulike lover. Siktemålet har bl.a. vært å innføre et mer enhetlig forbrukerbegrep i norsk lovgivning. Resultatet av dette arbeidet er nedfelt i forbrukerkjøpsloven § 1 tredje ledd. Her defineres en forbruker som «en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet». Loven trådte i kraft 1. juli 2002.

Forbrukerbegrepet i denne lov skal forstås likt med forbrukerbegrepet i forbrukerkjøpsloven. Forbrukerkjøpslovens forarbeider og praksis knyttet til forbrukerkjøpsloven vil dermed også være av relevans for tolkningen av forbrukerbegrepet i ehandelsloven. Idet «forbruker» er et sentralt begrep i loven har departementet valgt å innta definisjonen av begrepet i lovforslagets § 3 e.

11.5 Markedsføring / kommersiell meddelelse

11.5.1 Høringsnotatet

I direktivet artikkel 2 bokstav f defineres kommersiell meddelelse som enhver form for meddelelse beregnet på å fremme, direkte eller indirekte, varene eller tjenestene til, eller bildet av, et foretak, en organisasjon eller en person som driver forretnings-, industri- eller håndverksvirksomhet eller utøver et lovregulert yrke.

Ifølge direktivet omfatter begrepet ikke informasjon som muliggjør direkte tilgang til foretakets, organisasjonens eller personens virksomhet, sær-

lig et domenenavn eller en elektronisk postadresse, eller meddelelser om foretakets, organisasjonens eller personens varer, tjenester eller image som er utarbeidet uavhengig av denne, særlig dersom dette ytes uten finansielt vederlag.

11.5.2 Høringsinstansenes syn

eforum og *Forbrukerombudet* er usikker på om begrepet «komersiell meddelelse», slik det er definert i direktivet art 2 bokstav f, er sammenfallende med det norske begrepet markedsføring i markedsføringslovens forstand.

11.5.3 Departementets vurdering

Begrepet «markedsføring» er ikke definert i markedsføringsloven. En veiledning finnes i ordlyden i markedsføringsloven § 2 første ledd:

«...fremstilling som er egnet til å påvirke etterspørselen etter eller tilbudet av varer, tjenester eller andre ytelser».

Hva som ligger i begrepet følger av omfattende praksis. Markedsrådet har uttalt at all virksomhet som den næringsdrivende foretar i forhold til kunden i utgangspunktet er markedsføring, jf. Markedsrådets sak nr. 18/1996. Det er således en vid forståelse av begrepet som er lagt til grunn. Den næringsdrivendes rent indre foranstaltninger er derimot ikke omfattet.

Siden det er vanskelig å konkretisere markedsføringsbegrepet etter markedsføringsloven, er det uklart om de spesifikke unntakene som er oppregnet i direktivets definisjon alltid vil falle utenfor. Det er mulig direktivets definisjon av «kommersiell meddelelse» etter omstendighetene kan være snovere enn markedsføringsbegrepet etter markedsføringsloven. Det tradisjonelle norske markedsføringsbegrepet er i alle fall vidt nok til å omfatte direktivets begrep. Departementet kan ikke se at det er i strid med direktivet om det norske markedsføringsbegrepet brukes for å gjennomføre direktivets markedsføringsbestemmelser, dvs. artikkel 6 og 7. Det er dessuten en fordel å kunne bruke et begrep som er innarbeidet i praksis.

Departementet legger etter dette til grunn at begrepet «markedsføring» i lovutkastet skal forstås på samme måte som markedsføringsbegrepet etter markedsføringsloven. Departementet ser da ikke behov for å innnta en definisjon av markedsføringsbegrepet i ehandelsloven.

11.6 Lovregulert yrkesvirksomhet

11.6.1 Høringsnotatet

I direktivet artikkel 2 bokstav g defineres lovregulert yrkesvirksomhet.

Ifølge direktivet skal begrepet defineres slikt det er definert i artikkel 1 bokstav d i direktiv 89/48/EØF (Rådsdirektiv av 21. desember 1988 om en generell ordning for godkjenning av diplomer for høyere yrkeskompetansegivende utdanning av minst tre års varighet) og i artikkel 1 bokstav f direktiv 92/51/EØF (Rådsdirektiv av 18. juni 1992 om annen generell ordning for godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning som supplement til direktiv 89/48/EØF)¹.

Begrepet «lovregulert yrkesvirksomhet» er i de to ovennevnte direktivene definert på følgende måte:

- «Yrkesvirksomhet der adgang eller utøvelse, eller en form for utøvelse i en medlemsstat, direkte eller indirekte ved lover og forskrifter er betinget av at vedkommende er innehaver av et diplom, et utdanningsbevis eller kompetansebevis. Følgende skal særlig anses som en form for lovregulert yrkesvirksomhet:
- utøvelse av en virksomhet under en yrkestittel, dersom anvendelsen av denne tittel er forbeholdt innehavere av et diplom, et utdanningsbevis eller et kompetansebevis som kreves i henhold til lover og forskrifter, eller
 - utøvelse av en yrkesvirksomhet innen helsesektoren, i den utstrekning godtgjørelse og/eller refusjon for denne virksomhet i henhold til nasjonale trygdeordninger er betinget av at vedkommende er innehaver av et diplom, et utdanningsbevis eller et kompetansebevis.»

Det kommer frem av de ovennevnte direktivene at en yrkesvirksomhet skal likestilles med en lovregulert yrkesvirksomhet når den utøves av medlemmer av et organ eller en organisasjon som har som særlig formål å fremme og opprettholde et høyt nivå på det aktuelle yrkesområdet, og som med sikte på å virkeliggjøre dette målet i en særskilt form er godkjent av en medlemsstat, og:

- utsteder et diplom eller et utdanningsbevis til sine medlemmer,
- påser at medlemmene overholder de regler for yrkesmessig opptreden som den fastsetter, og

¹ Disse to direktivene har blitt innført i norsk rett i bl.a. forskrift om autorisasjon av helsepersonell (21. desember 2000 nr. 1377), advokattforskriften (20. desember 1996 nr. 1161) og forskrift om ADR-kompetansebevis (23. januar 1997 nr. 84).

- gir dem rett til å anvende en tittel eller forkortelse, eller oppnå en status som svarer til dette diplommet eller utdanningsbeviset.

De to ovennevnte generelle direktivene får kun anvendelse på yrker som ikke er særlig regulert i sektordirektiver. Det finnes syv sektordirektiver som regulerer henholdsvis farmasøyter, veterinærer, leger, tannleger, sykepleiere, advokater, arkitekter og jordmødre. Departementet kan ikke se at det er behov for å innskrenke virkeområdet til direktivet om elektronisk handel på denne måten, og foreslo derfor at direktivet ble innført i norsk rett uten denne begrensningen. Departementet ba om høringsinstansenes uttalelser vedrørende denne utvidelsen.

11.6.2 Høringsinstansenes syn

eforum mente i sitt hørings svar at departementet ikke burde utvide lovforslaget i forhold til direktivet. *Forbrukerombudet* og *Advokatforeningen* støttet departementets vurdering om ikke å unnta yrkesgrupper regulert i sektordirektivene.

11.6.3 Departementets vurdering

Departementet har etter at lovforslaget ble sendt på høring kommet frem til at henvisningen til de to generelle direktivene i definisjonen ikke skal tolkes dithen at sektordirektivene ikke er omfattet. Det vil således ikke være en utvidelse av direktivet å inkludere disse sektordirektivene i definisjonen.

Begrunnelsen for dette er at direktivet om elektronisk handel kun viser til artikkel 1 bokstav d i direktivet 89/48/EØF og ikke til artikkel 2. I artikkel 1 bokstav d finnes en definisjon av lovregulert yrkesvirksomhet. I artikkel 2 i direktiv 89/48/EØF gjøres en begrensning av direktivets anvendelsesområde ved å eksplisitt nevne at direktivet ikke kommer til anvendelse på yrker som omfattes av et særskilt direktiv. Således, ved at direktivet om elektronisk handel kun viser til artikkel 1 bokstav d, vil også yrker regulert i sektordirektivet omfattes av definisjonen «regulert yrkesvirksomhet». Tilsvarende gjelder ved henvisningen til artikkel 1 bokstav f i direktiv 92/51/EØF.

Dette får til følge at definisjonen omfatter all yrkesvirksomhet der adgang eller utøvelse, eller en form for utøvelse i en medlemsstat, direkte eller indirekte ved lover og forskrifter er betinget av at vedkommende er innehaver av et diplom, et utdanningsbevis eller kompetansebevis.

Ifølge artikkel 8 nr. 4 får direktivet om elektronisk handel anvendelse i tillegg til fellesskapsdirek-

tiver om adgang til å starte og utøve virksomhet innen lovregulerte yrker.

Regulert yrkesvirksomhet defineres i lovforslaget § 8 annet ledd.

11.7 Det koordinerte regelområdet

11.7.1 Definisjonen

For å klargjøre at begrepet omhandler regelverk, og ikke et geografisk område, har departementet besluttet å endre begrepet det koordinerte området til det koordinerte *regel*området.

Departementet brukte begrepet «det koordinert området» i sitt høringsforslag. For å gjøre lesningen enklere har teksten blitt justert slik at begrepet det koordinerte regelområdet brukes gjennomgående.

11.7.2 Høringsnotatet

Det koordinerte regelområdet omfatter de krav som stilles overfor en tjenesteyter angående etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester. Dette vil i hovedsak knytte seg til offentligrettslig lovgivning, typisk ulike påbud overfor tjenesteyter uansett om bestemmelsene er generelle eller særlig tilpasset for aktuelle tilbydere eller tjenester. Eksempler på slike påbud følger av direktivets bestemmelser, men også gjennomføringen i norsk rett av andre direktiver knyttet til etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester vil omfattes. Uttrykket «krav» omfatter ikke krav eller avtale mellom to private parter.

Det koordinerte regelområdet omfatter ikke krav til varer i seg selv, krav ved levering av varer eller krav i forhold til tjenester som ikke leveres elektronisk, jf. direktivet artikkel 2 bokstavene h og i. Begrepet påvirker ikke en stats krav til produkt-sikkerhet, merking av produkter og produktansvar.

Det koordinerte regelområdet dekker således bare krav vedrørende on-line aktiviteter som for eksempel informasjon som overføres on-line, markedsføring on-line, on-line shopping og inngåelse av avtale on-line.

11.7.3 Høringsinstansenes syn

NetCom, *eforum* og *Toll- og avgiftsdirektoratet* har kommet med uttalelser vedrørende definisjonen av det koordinerte regelområdet. Flere av disse ønsker at definisjonen av begrepet flyttes til definisjonskatalogen i § 3, og videre at departementet i lovteksten og i proposisjonen nærmere presiserer

hvilke regler som omfattes av det koordinerte regelområdet. De ønsker også at departementet regner opp de ulike aktiviteter som typisk faller inn under det koordinerte regelområdet.

11.7.4 Departementets vurdering

Det koordinerte regelområdet relaterer seg til direktivets etableringslandsprinsipp, se kapittel 12.1. Prinsippet om hjemlandskontroll og gjensidig anerkjennelse vil dermed kun få anvendelse for de krav som faller inn under dette regelområdet.

Ifølge direktivets artikkel 2 bokstav h defineres det koordinerte regelområdet som krav fastsatt i medlemsstatenes rettsorden som får anvendelse på ytere av informasjonssamfunnstjenester eller på informasjonssamfunnstjenester, enten kravene er av generell art eller fastsatt særlig for dem. Området omfatter krav som tjenesteytere må oppfylle med hensyn til:

- adgangen til å starte virksomhet innenfor en informasjonssamfunnstjeneste, f.eks. krav som gjelder kvalifikasjoner, tillatelse eller melding, og
- utøvelsen av virksomhet innen en informasjonssamfunnstjeneste, f.eks. krav som gjelder tjenesteyterens atferd og tjenestens kvalitet eller innhold, herunder spørsmål vedrørende reklame, kontraktsmessige spørsmål eller spørsmål vedrørende tjenesteyterens ansvar.

Ifølge direktivets fortale punkt 21 berører det koordinerte regelområdet ikke fremtidig felleskapsharmonisering av informasjonssamfunnstjenester.

Det koordinerte regelområdet omfatter bare krav til on-line («direktekøp») virksomhet, som on-line informasjon, on-line reklame, on-line kjøp og inngåelse av avtale on-line.

I direktivet presiseres det at det koordinerte regelområdet ikke omfatter krav som gjelder varer som sådanne, og ikke levering av varer og tjenester som ikke ytes med elektroniske midler. I fortalen punkt 21 står også at regelområdet ikke berører lovfestet krav med hensyn til varer, som sikkerhetsstandarder, merkeplikt eller produktansvar, eller medlemsstatenes krav med hensyn til levering eller transport av varer, herunder distribusjon av legemidler. Det koordinerte regelområdet omfatter heller ikke offentlige myndigheters utøvelse av kjøpsrett for visse varer, som f.eks. kunstverk.

Begrunnelsen for innføringen av begrepet det koordinerte regelområdet er å fastsette anvendelsesområdet til etableringslandsprinsippet. Etableringslandsprinsippet blir begrenset av vedlegget til direktivet. Etter departementets oppfatning kunne

disse unntakene like gjerne omhandlet det koordinerte regleområdet. For å få en samlet redegjørelse av anvendelsesområdet til etableringslandsprinsippet har departementet valgt å behandle begrepet det koordinerte regelområdet i sammenheng med de sentrale unntakene gjort i vedlegget til direktivet. Sammenholdes disse unntakene med definisjonen av det koordinerte regelområdet omfatter etableringslandsprinsippet hovedsakelig:

krav knyttet til informasjonssamfunnstjenester og til tjenesteyter angående etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester unntatt:

- regler som omhandler kontraktsmessige forpliktelser i forbrukerkontrakter, og
- partenes frihet til å velge hvilken lovgivning som skal anvendes på deres kontrakt, jf. direktivets vedlegg strekpunktene 5 og 6.

Unntaket fastsatt i første strekpunkt innebærer at forbrukers rettigheter og forpliktelser etter en avtale ikke omfattes av etableringslandsprinsippet. Dette betyr at en forbruker kan forholde seg til sin egen nasjonale rett, og at en selger (næringsdrivende) aldri ved avtale kan frata forbrukeren den beskyttelsen som følger av ufravikelige regler i hans nasjonale rett. Etter fortalens punkt 56 skal alle opplysninger om vesentlige elementer i avtaleinnholdet anses for å være en del av forbrukeravtalen. Deler av markedsføringen vil således kunne anses for å være en del av avtalen. Det kan være vanskelig å avgjøre hva som er markedsføring og hva som er kontraktsforpliktelser. Det er naturlig at også den markedsrettslige delen av kontraktsforpliktelsene unntas fra etableringslandsprinsippet i forbrukerforhold. En rimelig tolkning er etter departementets oppfatning derfor at f.eks. nasjonal avtalevilkårlovgivning som avtaleloven § 36 her ikke skal omfattes av lovforslaget §§ 4 og 5.

Begrensningen i andre strekpunkt omfatter partenes frihet til å velge hvilket lands lov som skal anvendes på deres kontrakt. For en slik avtale skal det lands lov gjelde som partene er blitt enige om. Dette er en konkretisering av prinsippet som fremkommer i direktivets fortale punkt 23: «Dette direktiv har ikke som formål å etablere tilleggsregler innen internasjonal privatrett i forbindelse med lovkonflikter (-)». Av denne grunn vil etter departementets oppfatning alle kontrakter hvor partene har lovvalgsadgang falle utenfor etableringslandsprinsippets anvendelsesområde, også i de tilfeller hvor denne adgangen ikke benyttes.

Se merknadene til § 6 vedrørende de øvrige unntakene til etableringslandsprinsippet, oppstilt i vedlegget til direktivet.

Ovennevnte begrensninger sammenholdt med

definisjonen av det koordinerte regelområdet medfører at etableringslandsprinsippet hovedsakelig omfatter offentligrettslige regler. Etter departementets oppfatning taler også direktivets artikkel 1 punkt 4 for dette. Av denne bestemmelsen går det frem at direktivet «ikke innfører nye internasjonale privatrettslige regler». Skulle etableringslandsprinsippet også omfatte privatrettslige regler, ville prinsippet kunne komme i konflikt med internasjonal privatrett. Både ovennevnte bestemmelse og direktivets fortale punkt 23, som omhandler det samme, viser etter departementets oppfatning at direktivet ikke har hatt denne hensikten.

Etableringslandsprinsippet vil likevel kunne få anvendelse på privatrettslige forhold dersom en part i et avtaleforhold påberoper seg brudd på offentligrettslig lovgivning som en privatrettslig konsekvens overfor sin motpart, f.eks. dersom kjøper påberoper seg prisavslag som følge av selgers brudd på bestemmelser i markedsføringsloven. Idet det koordinerte regelområdet er et sentralt begrep i direktivet har departementet besluttet å flytte definisjonen av begrepet til definisjonskatalogen i § 3.

12 Lovforslagets hovedinnhold

12.1 Etableringslandsprinsippet

12.1.1 Definisjonen

I høringsbrevet ble definisjonen «senderlandets rett/senderlandsprinsippet» brukt for det prinsippet som knesettes i direktivet artikkel 3. Flere høringsinstanser har kommentert dette, bl.a. *NetCom*, *Kulturdepartementet* og *Norsk Rikstotto*. De mener at begrepet «opprinnelseslandets rett» er et mer passende begrep. Begrunnelsen for dette er at begrepet senderlandsprinsippet sikter bl.a. til prinsippet i rådsdirektiv av 3. oktober 1989 om samordning av visse bestemmelser om utøvelse av fjernsynsvirksomhet, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene (89/552/EØF «TV-direktivet») om at det er senderlandets regler som i hovedsak gjelder for TV-sendinger fra et land i EØS til andre land i området. Prinsippet i direktivet om elektronisk handel er ikke identisk med TV-direktivets prinsipp, og noen av høringsinstansene har derfor ment at departementet burde finne frem til et annet begrep enn senderlandsprinsippet.

Departementet er enig i at man ikke bør bruke en definisjon som allerede er brukt innenfor et annet regelområde og som der vil ha en annen betydning. På bakgrunn av dette er departementet enig i at man bør finne et annet begrep enn senderlandsprinsippet. Det aktuelle prinsippet som reguleres i artikkel 3 i direktivet om elektronisk handel tar utgangspunkt i hvor tjenesteyteren er etablert, jf. kapittel 11.2. På bakgrunn av dette finner departementet det mest hensiktsmessig å bruke et begrep som nettopp speiler dette forhold, og foreslår at «etableringslandsprinsippet» brukes i stedet. Så vidt det er kjent for departementet brukes ikke dette begrepet innenfor annet regelområde. Denne justering vil imidlertid ikke føre til en realitetsendring.

Som nevnt har departementet brukt begrepet «senderlandsprinsippet» i sitt høringsforslag. For å gjøre løsningen enklere har teksten blitt justert slik at begrepet etableringslandsprinsippet brukes gjennomgående.

12.1.2 Høringsnotatet

Artikkel 3 i direktivet fastsetter et såkalt etableringslandsprinsipp for anvendelsen av rettsregler på det koordinerte regelområdet i forhold til informasjonssamfunnstjenester. Det er viktig å merke seg at prinsippet skal gjelde for alle krav innenfor det koordinerte regelområdet og ikke bare med hensyn til de materielle regler som direktivet gjennomfører.

Etableringslandsprinsippet innebærer at det er lovgivningen i den stat hvor tjenesteyteren er etablert som skal anvendes. Tjenesteyteren er etablert i den stat hvor den økonomiske virksomheten for den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten faktisk utøves. Tjenesteyterens virksomhet vil ofte kunne strekke seg ut over etableringsstatens geografiske område, og således vil prinsippet kunne medføre at annens stats rett blir avgjørende for virksomhet utøvd i «mottakerstaten». Norsk rett vil på denne måten kunne få anvendelse for virksomhet som kun er rettet mot annen EØS-stat. Det understrekes at dette prinsippet kun gjelder innenfor det koordinerte regelområdet.

Etableringslandsprinsippet krever at norske myndigheter sørger for at tjenesteytere av informasjonssamfunnstjenester som er etablert i Norge, driver sin virksomhet i samsvar med de norske regler som gjelder uansett om tjenestemottakeren befinner seg i Norge eller i en annen EØS-stat (det er i flere tilfeller gjort unntak for de tilfeller hvor tjenestemottaker er forbruker, se om dette nedenfor). En annen konsekvens av prinsippet er at stater innenfor EØS i utgangspunktet ikke kan hindre en tjenesteyter etablert i en annen EØS-stat å utøve sin virksomhet. I fortalen nr. 24 i direktivet står det at uten hensyn til denne bestemmelsen er det mulig, i henhold til bestemmelsene i direktivet, å begrense den frie flyt av informasjonssamfunnets tjenester, jf. § 5.

Det første som vil være av betydning for tolkningen av direktivet, er hva som ligger i uttrykket «etablert». Utover definisjonen i selve direktivet sier fortalen punkt 19 noe om hva direktivet legger i begrepet. Etableringsstedet er et fast forretningssted der næringsvirksomheten faktisk utøves. Etableringsstedet er ikke knyttet til stedet hvor teknolo-

gjen for innholdsoverføringen befinner seg, f.eks. en server. EU-domstolens praksis vil være relevant ved vurderingen av hva som er et etableringssted i direktivets forstand. For en nærmere redegjørelse av begrepet, se kapittel 11.2.

Selv om direktivet sier noe om rekkevidden av nasjonal lovgivning, uttrykkes det imidlertid konkret i direktivet artikkel 1 nr. 4 at denne bestemmelsen ikke er en lovvalgsregel i internasjonal privatrettslig forstand. Begrunnelsen for dette er for det første at regler knyttet til lovens territoriale virkeområde tradisjonelt sett ikke er oppfattet som lovvalgsregler. For det andre vil direktivets anvendelsesområde være av en slik art at bestemmelsen har liten betydning i internasjonal privatrettslig forstand.

Videre følger det av direktivet artikkel 4 nr. 1 at ytelse av informasjonssamfunnstjenester ikke kan være underkastet forhåndsgodkjennelse eller andre krav med lignende virkning.

Visse områder er direkte unntatt fra prinsippet i artikkel 3, jf. vedlegget til direktivet. Dette gjelder:

- bestemmelser om opphavsrett, nærstående rettigheter og rettigheter i henhold til direktiv 87/54/EØF (om rettslig vern av halvlederprodukters kretsmønstre) og direktiv 96/9/EF (om rettslig vern av databaser), så vel som industrielle eiendomsrettigheter,
- utstedelse av elektroniske penger av institusjoner i forhold til artikkel 8 nr. 1 i direktiv 2000/46/EEC om tilbydelse av finansielle tjenester over avstand,
- i forhold til artikkel 44 nr. 2 i Rådskonklusjon 85/611/EØF (om samordning av lover og forskrifter om visse foretak for kollektiv investering i verdipapirer),
- artikkel 30 og avdeling IV av direktivet 92/49/EØF, avdeling IV av direktiv 92/96/EØF, artikkel 7 og 8 av direktiv 88/357/EØF og artikkel 4 av direktiv 90/619/EØF. Disse direktiv omhandler direkte forsikring av annet enn livsforsikring på en side og direkte livsforsikring,
- partenes frihet til å velge hvilken lovgivning som skal anvendes på deres kontrakt,
- kontraktsmessige forpliktelser som gjelder for forbrukeravtaler,
- den formelle gyldigheten av kontrakter som skaper eller overfører rettigheter i fast eiendom der slike kontrakter er underlagt obligatoriske formelle krav etter lovgivningen i den medlemsstat der den faste eiendommen ligger,
- spørsmålet om hvorvidt uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post skal tillates.

Det sies uttrykkelig i vedlegget til direktivet at artikkel 3 ikke får anvendelse i forhold til partenes rett til å velge hvilke lover som skal gjelde for kontrakten og kontraktsforpliktelser i forbrukerforhold. Det siste er typiske spørsmål knyttet til lovvalgsregler i internasjonal privatrettslig forstand og som direktivet ikke berører. På denne måten utfyller vedlegget unntaket som er gjort i fortalen punkt 23.

Etter direktivet artikkel 3 nr. 4 kan det gjøres unntak fra etableringslandsprinsippet for en bestemt informasjonssamfunnstjeneste dersom dette er begrunnet i følgende forhold (nr. 4 bokstav a):

- a) den offentlige orden, særlig forebygging, etterforskning, avsløring og forfølgning av straffbare forhold, herunder beskyttelse av mindreårige og kampen mot enhver oppfordring til hat på grunnlag av rase, kjønn, religion eller nasjonalitet, og vern mot angrep på enkeltmenneskets verd, herunder ærekrenkelser,
- b) vern av folkehelsen,
- c) den offentlige sikkerhet, herunder vern av den nasjonale sikkerhet og det nasjonale forsvar,
- d) forbrukervernet, herunder vern av investorer.

I direktivet nr. 4 bokstav b og nr. 5 og 6 er det gitt nærmere regler om prosedyren for å gi unntakene anvendelse.

Direktivets fortale punkt 57 omhandler omgåelse av etableringslandsprinsippet. I nevnte fortale punkt 57 står det at i samsvar med konsekvent rettspraksis i EF-domstolen beholder en medlemsstat retten til å treffe tiltak mot en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, dersom virksomheten helt eller hovedsakelig er rettet mot førstnevnte medlemsstats territorium, og valget av etableringssted er gjort med henblikk på å unndra seg de reglene som ville komme til anvendelse på tjenesteyteren dersom denne var etablert på territoriet til førstnevnte medlemsstat.

Det er spesielt viktig å merke seg at etableringslandsprinsippet ikke bare knytter seg til direktivet konkret, men gjelder alle de krav som stilles til informasjonssamfunnstjenester og til tjenesteytere angående etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester. Dette vil ha betydning for rekkevidden av en ikke uvesentlig mengde regulering på området, herunder særlig offentligrettslig regulering.

12.1.3 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser har avgitt kommentarer vedrørende gjennomføringen av nevnte bestemmelse i direktivet, bl.a. *Kredittilsynet, eforum, Norsk*

Rikstoto, NetCom, Forbrukerombudet og Kulturdepartementet.

I sitt høringsbrev har *Kredittilsynet* bl.a. følgende merknader:

«Kredittilsynet har ansvar for tilsyn og forvaltning med enkelte strengt regulerte tjenestesektorer der det typisk stilles krav om konsesjon, tilsyn, faglige kvalifikasjoner, sikkerhetsstillelse, faglige standarder og (med flere viktige unntak) etablering i Norge. Dette reiser særlige spørsmål om rekkevidden av e-handelsdirektivet artikkel 3 nr. 2.

Betydningen av at [etableringslandsprinsippet] gjelder, begrenses ved at viktige tjenestesektorer på Kredittilsynets ansvarsområde er omfattet av harmonisert EU/EØS-lovgivning om adgangen til å starte og utøve virksomhet i andre EØS-land. Dette gjelder særlig bankvirksomhet (kredittinstitusjoner), forsikringsvirksomhet, investeringstjenester (verdipapirforetak), børsvirksomhet (børser), markedsføring av visse verdipapirfondsandeler (harmoniserte fond) og revisjon. Disse EØS-reglene bygger typisk på prinsipper om hjemlandstilsyn og at tillatelse i hjemlandet gir rett til å drive virksomhet i hele EØS-området (single licence/ European passport). Slike «harmoniseringsdirektiver» åpner på enkelte områder for å fastsette krav innen «det koordinerte [regel]området» i strid med [etableringslandsprinsippet]. Kredittilsynet legger her til grunn at e-handelsdirektivet artikkel 1 nr. 3 tillater at en kan opprettholde nasjonale regler fastsatt i medhold av slike bestemmelser i harmoniseringsdirektivene. Kredittilsynet anser at slike tillatte unntak fra [etableringslandsprinsippet] bør fastsettes eksplisitt og helst innarbeides i særlovgivningen. Et alternativ er å fastsette et generelt unntak i e-handelsloven.

Ikke alle tjenestesektorer som Kredittilsynet har ansvar for er harmonisert gjennom EU/EØS-lovgivning. Dette gjelder eiendomsmegling, inkassovirksomhet, finansieringsvirksomhet som ikke drives av kredittinstitusjon eller forsikringsselskap (finansieringsforetak) og forsikringsmegling.¹ Kredittilsynet legger etter en foreløpig forståelse til grunn at direktivet gjør det nødvendig å gjøre enkelte unntak fra krav som stilles etter norsk rett overfor tjenestetilbydere etablert i andre EØS-land.»

Norsk Rikstoto er prinsipielt enig med departementet at spill på Internett er et nasjonalt anliggende slik det fremkommer i høringsnotatet. Prinsippet om etableringslandets rett ville her kunne ska-

pe en uholdbar situasjon for spilltilbydere i Norge. Likevel mener *Norsk Rikstoto* at lovforslaget mangler en aktiv holdning til denne typen aktivitet og viser til risikoen for omgåelse. *Norsk Rikstoto* mener prinsippet om opprinnelseslandets rett må ta høyde for å søke å finne de som står bak den aktivitet som tilbys. At personene bak er bosatt i Norge, men tilbyr aktivitet fra andre EU/EØS-land gjennom stråselskaper, bør positivt reguleres i innføringen av direktivet med et forbud. Et forbud må etter *Norsk Rikstoto*s mening være generelt og ikke bare gjelder i gitte tilfeller, slik som § 5 i forslaget nevner.

Forbrukerombudet mener unntaket i § 5 annet ledd, om unntak fra etableringslandsprinsippet av hensyn til «beskyttelse av forbrukere», vil kunne påberopes av *Forbrukerombudet*.

12.1.4 Departementets vurdering

Etableringslandsprinsippet's anvendelsesområde fastsettes av innholdet i begrepet det koordinerte regelområdet, sett i sammenheng med unntakene i lovforslagets § 6. Se kapittel 11.7 om dette.

Som allerede nevnt i høringsbrevet kan etableringslandsprinsippet deles inn i to deler; tilsyn, jf. § 4, og fri flyt av tjenester, jf. § 5.

12.1.4.1 Tilsyn

En medlemsstat skal påse at de informasjonssamfunnstjenester som ytes av en tjenesteyter etablert på medlemsstatens territorium, er i samsvar med de nasjonale bestemmelser som får anvendelse i medlemsstaten og som hører under det koordinerte regelområdet, se kapittel 11.7. Dette prinsippet gjelder selv om tilbydere tilbyr sine tjenester i en annen stat innen EØS.

Av dette følger at norske myndigheter, innenfor sine respektive tilsynsområder, skal sikre at slike tjenester oppfyller kravene i norsk rett, selv om virksomheten kun får virkninger utenfor Norge.

Av fortalens punkt 22 begrunnes denne tilsynsplikten på følgende måte:

«Tilsynet med informasjonssamfunnstjenester bør føres ved virksomhetens opprinnelsessted for å sikre et effektivt vern av mål som er av allmenn interesse. For dette formål må det garanteres at vedkommende myndighet sikrer dette vernet ikke bare for sin egen stats borgere, men for alle borgere i Fellesskapet. For å bedre den gjensidige tillit mellom medlemsstatene er det grunnleggende nødvendig å presisere at dette er ansvaret til den stat der tjenestene har sin opprinnelse. For å sikre reell adgang til tjenesteyting og rettssikkerheten for tjenesteytere og

¹ 100 EU-kommisjonen har fremmet et direktivforslag om forsikringsmeglere (COM (2000) 511 final). Forslaget inneholder opplysningskrav mv. Det er ikke foreslått harmonisering av adgangen til å starte og utøve forsikringsmegling.

tjenestemottakere, bør disse informasjonssamfunnstjenestene i prinsippet være underlagt lovgivningen i medlemsstaten der tjenesteyteren er etablert.»

12.1.4.2 *Fri flyt av tjenester*

Den andre delen av prinsippet er at de tjenester som oppfyller kravene i etableringslandet skal sikres fri flyt innenfor EØS. Mottakerlandet skal derfor som hovedregel ikke hindre at tjenester tilbudt fra en tjenesteyter etablert i et annet EØS-land tilbys i mottakerlandet. Lovforslagets §§ 5 og 6 oppstiller unntak fra dette utgangspunktet. Prinsippet om fri flyt av tjenester er egentlig en kodifisering av EU-rettens prinsipp om gjensidig anerkjennelse.

12.1.4.3 *Unntak fra etableringslandets rett*

Kompetansen til å påberope seg unntakene i lovforslaget § 5 annet ledd ligger hos relevante myndigheter, og ikke hos den private parten. Private personer kan selvfølgelig opplyse myndighetene om forholdet, som i sin tur kan påberope seg disse unntakene. Dette er nærmere drøftet i kapittel 12.1.4.4.

Departementet fastholder det som ble anført i høringsnotatet vedrørende de generelle og spesielle unntakene fra etableringslandsprinsippet, jf. §§ 6 og 5 andre ledd. Unntakene i § 6 er generelle. Derimot er unntakene i lovforslagets § 5 annet ledd begrenset til «en bestemt» informasjonssamfunnstjeneste. Dette innebærer at det ikke foreligger hjemmel til å begrense generelle typer av informasjonssamfunnstjenester. Den fastsatte prosedyren i § 5 annet ledd må følges for den enkelte informasjonssamfunnstjeneste. Departementet ser ikke noen mulighet å utvide bruken av disse unntakene på den måten som Norsk Rikstoto fremmer.

Lovforslagets § 5 er blitt justert i henhold til direktivteksten. I § 5 andre ledd bokstav a er «lovovertreddelser» erstattet med «straffbare forhold». Videre er det foretatt mindre språklige justeringer i lovforslagets § 5 tredje ledd.

Departementet har tilføyet en ny paragraf i forhold til det lovforslaget som ble sendt på høring, jf. § 6. Bestemmelsen presiserer at unntakene i vedlegget til direktivet får anvendelse både for §§ 4 og 5.

Det følger av direktivets fortale punkt 57 at en medlemsstat beholder retten til å treffe tiltak mot en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, dersom virksomhet helt eller hovedsakelig er rettet mot førstnevnte medlemsstats territorium, og valget av etableringssted er gjort med henblikk på å unndra seg de reglene som ville komme til anvendelse på tjenesteyteren dersom denne var etablert på territoriet til førstnevnte medlemsstat.

12.1.4.4 *Prosedyrebestemmelsene*

§ 5 tredje ledd regulerer fremgangsmåten ved begrensninger i adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester fra en annen medlemsstat.

Beslutningen om slik begrensning kan etter § 5 andre ledd kun treffes dersom tilbud av informasjonssamfunnstjenesten skader nærmere bestemte interesser, eller representerer en alvorlig og tungtveiende risiko for slik skade. Det er et krav at formålet med begrensningene er ett av de nevnte målene i § 5 andre ledd bokstav a til d, samt at tiltaket «er nødvendig». At tiltaket må være «nødvendig» innebærer at tiltaket faktisk må forfølge et av de nevnte formålene (formålmessighet), og at tiltaket må stå i rimelig forhold til formålet med begrensningen (forholdsmessighet).

Er kravene i lovforslagets § 5 andre ledd oppfylt skal mottakerstaten anmode medlemsstaten der tjenesteyteren har sitt etableringssted om å treffe tiltak mot tjenesteyteren av den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten. De kontaktpunkter som skal etableres i hvert land (se kapittel 12.5) vil sannsynligvis være en passende kanal for slike anmodninger. Dersom etableringslandet ikke treffer slike tiltak, eller har truffet utilstrekkelige tiltak, kan mottakerstaten underrette Kommisjonen og etableringsstaten om at den har til hensikt å treffe tiltak for å begrense denne aktuelle tjenesten. Direktivet angir ikke innen hvilke tidsfrister etableringslandet må treffe nødvendige tiltak. Ifølge § 5 fjerde ledd kan mottakerstaten i hastesaker treffe slike vedtak umiddelbart uten å ha sendt anmodning og underretning etter tredje ledd. Tiltaket skal da så fort som mulig meddeles Kommisjonen og etableringsstaten med angivelse av grunnen til at saken haster.

Det innføres ikke nye rettigheter for domstolene og offentlige myndigheter i dette lovforslaget. Brudd på interessene i andre ledd må dermed hjemles i eksisterende lovgivning. Det finnes flere myndigheter som har til oppgave å føre tilsyn og sikre at regelverk etterleves, jf. bl.a. Forbrukerombudet som fører tilsyn over at markedsføringslovens bestemmelser etterleves og Kredittilsynet med ansvarsområde innenfor bank- og forsikringsvirksomhet. Disse myndigheter vil innenfor sine områder kunne sende anmodninger og underretninger etter § 5 tredje ledd og treffe tiltak etter § 5 fjerde ledd, dersom vilkårene for det er oppfylt. Dette innebærer at Forbrukerombudet vil kunne påberope unntaket for forbrukere i § 5 andre ledd bokstav d. Departementet ser at det kan være behov for at kopi av nevnte anmodninger, underretninger og iverksettelse av tiltak sendes til kontaktpunktet etter § 17 første ledd. I § 5 siste ledd åpnes

det for å i forskrift nærmere regulere hvordan og til hvem slike meldinger skal sendes.

Det skal bemerkes at prosedyrereglene i lovforslagets § 5 tredje ledd ikke gjelder domstolsbehandling og tiltak som er ledd i etterforskning av straffbare forhold, jf. bl.a. fortalen til direktivet punktene 25 og 26. Dette uttrykkes spesifikt i § 5 fjerde ledd.

Høringsinstansene har uttalt at lovteksten gir inntrykk av at en medlemsstat har rett til å gripe inn overfor en tjenesteyter, uten å forholde seg til prosedyrebestemmelsene i artikkel 3 nr. 4, dersom tjenesteyterens virksomhet ikke er tillatt i det land hvor tjenesteyteren er etablert. Bestemmelsen skal neppe forstås på en slik måte. Det er i utgangspunktet kun etableringsstaten (på eget initiativ eller etter anmodning fra annen stat) som har rett til å treffe tiltak overfor tjenesteyteren. For å få dette klarere frem har departementet valgt å endre utformning av lovforslaget § 5. Departementet har også sett behov for å gjøre noen mindre justeringen i lovteksten vedrørende prosedyrekravene etter artikkel 3 nr. 5.

12.1.4.5 *Forbud mot krav om forhåndsgodkjenning mv.*

Etter lovforslagets § 7 skal medlemsstatene påse at adgangen til å starte og utøve virksomhet som tjenesteyter ikke kan gjøres til gjenstand for krav om forhåndstillatelse eller noe annet krav med tilsvarende virkning.

Det presiseres i artikkel 4 nr. 2 at forbudet mot krav om forhåndsgodkjenninger mv. ikke berøres av tillatelsesordninger som ikke særskilt og utelukkende er rettet mot informasjonssamfunnstjenester, eller som omfattes av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/13/EF av 10. april 1997 om en felles ramme for generelle tillatelser og individuelle lisenser for teletjenester, gjennomført i lov 23. juni 1995 nr. 39 om telekommunikasjon (teleloven).

Videre er det gjort et ytterligere unntak fra dette utgangspunktet i fortalen til direktivet, punkt 28:

«Medlemsstatenes forpliktelse til ikke å kreve forhåndstillatelse for adgang til å utøve virksomhet som yter av informasjonssamfunnstjenester, gjelder ikke for de posttjenester som er omfattet av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF av 15. desember 1997² om felles regler for utviklingen av et indre marked for posttjenester i Fellesskapet og forbedring av tjenestenes kvalitet, og som består i fysisk overlevering av en utskrift av en e-postmelding, og berører ikke ordningene med frivillig akkreditering,

særlig for ytere av sertifiseringstjenester for elektroniske signaturer.»

Etter departementets oppfatning vil det stride mot etableringslandsprinsippet og formålet med direktivet å tolke begrensningen i artikkel 4 nr. 2 til også å omfatte tjenesteytere etablert i utlandet. Nasjonale krav om autorisasjon vil dermed kun kunne opprettholdes overfor de tilbydere som er etablert i Norge. Følgen av dette er at det vil kunne bli stilt ulike krav overfor samme virksomhet avhengig av om tjenesten tilbys on-line eller ikke. Dersom et selskap etablert i et annet EØS-land ønsker å drive en virksomhet i Norge og som etter norsk rett krever tillatelse, må selskapet innhente slik tillatelse og følge de norske kravene for den aktuelle virksomheten. Tilbyr selskapet derimot denne tjenesten kun som en informasjonssamfunnstjeneste trenger selskapet ikke å ha tillatelse fra det norske tilsynsorganet. I slike situasjoner fremgår det av direktivet at det er tilstrekkelig at selskapet følger de krav som følger av nasjonal rett i det land tjenesteyter er etablert. Tilbyder vil dermed kunne være pliktig til å innhente tillatelser fra myndighetene i etableringslandet dersom etableringslandets rett krever dette.

Det må imidlertid understrekes at det kun er i de tilfeller hvor en tjeneste kan ytes elektronisk som «mottakerstaten» mister en eventuell kontroll på grunnlag av etableringslandsprinsippet. Ifølge proposisjonen fra eRegelprosjektet, se kapittel 12.4.1.2, må for eksempel inkassovarsel eller betalingsoppfordringer etter inkassoloven sendes på papir. Denne del av inkassovirksomheten kan dermed ikke ytes som en informasjonssamfunnstjeneste, og følgelig må tilbydere av denne tjenesten i Norge forholde seg til norske regler på området, eksempelvis norske krav knyttet til inkassovarsler og betalingsoppfordringer, og norske krav om godkjenninger som f.eks. hjemlet i inkassoloven § 5. I tillegg unntar som tidligere nevnt vedlegget til direktivet flere lovfelter fra etableringslandsprinsippet, jf. lovutkastet § 6.

Forbudet i artikkel 4 punkt 2, jf. punkt 1, tilsier at myndighetene heller ikke på nasjonalt nivå vil kunne kreve forutgående godkjenninger før en tjeneste kan tilbys on-line.

12.1.4.6 *Etableringslandsprinsippet er absolutt*

Etableringslandsprinsippet kan også få den effekten at dersom etableringslandets rett krever tillatelse for utøvelse av en type av virksomhet, må tillatelse

² Direktivet er gjennomført i norsk rett ved forskrift om offentlig telenett og offentlig teletjeneste (offentlignettforskriften).

se fra dette landet innhentes før virksomheten kan utøves, selv om den kun tilbys i annet EØS-land. Etableringsstaten er da, med hjemmel i etableringslandsprinsippet, pliktig til å holde tilsyn med virksomheten, og passe på at virksomheten overholder de reglene som etter etableringslandets rett er knyttet til virksomheten.

Departementet deler ikke Kredittilsynets syn om at unntak fra etableringslandsprinsippet hjemlet i andre direktiver også vil få anvendelse for direktivet om elektronisk handel. Etter departementets oppfatning er prinsippet i artikkel 3 absolutt, og vil bare kunne fravikes dersom det foreligger hjemmel for dette i selve direktivet om elektronisk handel, enten i medhold av vedlegget eller etter direktivets artikkel 3 fjerde og femte ledd.

I forhold til tjenesteytere etablert i et annet EØS-land, vil konsekvensen av dette være at unntak fra etableringsprinsippet som ikke er hjemlet i direktivet om elektronisk handel, kun får anvendelse når tjenesten ikke tilbys som en informasjonssamfunnstjeneste. Unntakene i vedlegget til direktivet om elektronisk handel er således uttømmende. Tilbys tjenesten som en informasjonssamfunnstjeneste vil direktivet om elektronisk handel være avgjørende, og etableringslandsprinsippet vil få anvendelse til tross for at det i et annet direktiv gjøres unntak fra dette prinsippet.

De andre nordiske landene har også lagt denne tolkningen av direktivet til grunn. Dette innebærer at et sektordirektiv vil kunne hjemle unntak fra etableringslandsprinsippet dersom tjenesten ytes per brev, men dersom den samme tjenesten ytes som en informasjonssamfunnstjeneste vil etableringslandsprinsippet få anvendelse gjennom direktivet om elektronisk handel. På denne måten vil ulike regler kunne gjelde for samme tjeneste utifra om tjenesten tilbys on-line eller ikke.

12.1.4.7 Forhold til tredjestat

Med tanke på den elektroniske handels verdensomspennende dimensjon har det vært ønskelig fra EUs side at direktivets bestemmelser er i samsvar med de internasjonale reglene på området, jf. direktivets fortale punkt 58. I nevnte fortale peker man også på at direktivet om elektronisk handel ikke berører resultatene av pågående drøftinger om rettslige spørsmål i internasjonale organisasjoner (WTO, OECD, Unictal (Den internasjonale voldgiftsdomstolen)).

Det er likevel på det rene at etableringslandets rett ikke omfatter land utenfor EØS. Dette betyr at tjenesteytere etablert utenfor EØS ikke vil ha samme mulighet til å påberope seg retten til å forholde

seg til sitt hjemlands bestemmelser. Dette gjelder naturlig nok også den andre veien. Dersom en tjenesteyter er etablert i et EØS land, men opererer utenfor EØS, kan tjenesteyteren bli pålagt å følge de regler som gjelder i mottakerlandet.

12.2 Opplysningsplikt

12.2.1 Gjeldende rett og direktivet

Etter gjeldende rett finnes det ikke lovbestemmelser om opplysningsplikt som gjelder spesielt for tilbydere av informasjonssamfunnstjenester. Spredt rundt i lovgivningen finnes imidlertid regler om opplysningsplikt i forbindelse med bestemte typer tjenester. Et eksempel er finansielle tjenester som omfattes av finansavtaleloven. Bestemmelser om opplysningsplikt er oftest ufravikelige i forbrukerforhold, og mislighold av opplysningsplikten vil være sanksjonert. I den grad lovgivningen har regler om opplysningsplikt for bestemte tjenester, vil disse reglene også komme til anvendelse for elektronisk handel der tjenestene leveres on-line.

Direktivet har regler om opplysningsplikt i artikkel 5, 6, 7 nr. 1 og 10. Artikkel 5 gjelder generell opplysningsplikt, artikkel 6 gjelder opplysningsplikt ved markedsføring, artikkel 7 nr. 1 gjelder spesielt opplysningsplikt ved markedsføring ved hjelp av elektronisk post, artikkel 10 gjelder opplysningsplikt før avtaleinngåelse. Direktivet fastsetter ingen bestemte sanksjoner ved å misligholde opplysningsplikten, men det følger av artikkel 20 at det er opp til medlemsstatene å bestemme hvilke sanksjoner som skal gjøres gjeldende. Disse sanksjonene skal være effektive, stå i rimelig forhold til overtreddelsen og ha avskrekkende virkning.

12.2.2 Opplysningsplikt om virksomheten

12.2.2.1 Høringsnotatet

Det er ofte ikke mulig å se f.eks. av en web-adresse hvor virksomheten er etablert eller hvem som står bak tjenesten. Direktivet artikkel 5 regner opp en rekke opplysninger som tjenesteyteren plikter å holde tilgjengelig for tjenestemottakeren og de kompetente myndigheter. Bestemmelsen ivaretar hensynet til at både myndigheter, andre næringsdrivende og forbrukere kan ha behov for å vite hvem som står bak en tjeneste og hvordan vedkommende kan kontaktes. Det kreves at disse på en enkel og vedvarende måte alltid har tilgang til opplysningene. I dette ligger det at opplysningene skal være lett tilgjengelige. Det vil etter departementets

syn ikke være tilstrekkelig at informasjonen bare ligger på tjenesteyterens startside, fordi man ofte ikke vil komme inn på tjenesteyterens område via startsidene.

Det skal opplyses om tjenesteyterens navn, fysiske adresse, e-postadresse mv., jf. direktivet artikkel 5 nr. 1 bokstav a-c. Med hensyn til tjenesteyterens navn menes her den enkelte persons navn dersom tjenesteyteren er en fysisk person, eller tjenesteyterens firma slik det er registrert i offentlige registre. Den fysiske adressen vil være den registrerte forretningsadressen (postadressen), samt kontor- og besøksadresser dersom disse ikke er de samme. I tillegg skal det opplyses om e-postadresse og øvrige opplysninger som gjør det mulig å kontakte og kommunisere direkte med tjenesteyteren. Øvrige opplysninger vil normalt være telefon- og telefaksnummer.

Etter bokstav d skal tjenesteyteren, hvis vedkommende er opptatt i et selskapsregister eller lignende offentlig register, oppgi registeret og eventuelt registreringsnummer eller lignende. Det antas at Foretaksregisteret (jf. lov 21. juni 1985 nr. 78) vil være et slikt register, slik at tjenesteyter skal opplyse om sitt organisasjonsnummer.

Etter bokstav e skal det gis opplysninger om virksomheten krever tillatelse og hvilken myndighet som fører tilsyn med at vilkårene for å bli godkjent er oppfylt. Bestemmelsen ivaretar hensynet til at det for tjenestemottakeren er viktig å kunne foreta nærmere undersøkelser av at tjenesteyter faktisk har de nødvendige forutsetninger for å kunne yte en tjeneste av tilstrekkelig god kvalitet.

For dem som driver lovregulert yrkesvirksomhetsvirksomhet, kreves det etter bokstav f ytterligere opplysninger, jf. kapittel 11.6 vedrørende lovregulert yrkesvirksomhet. Med hensyn til lovregulert yrkesvirksomhet pålegger direktivet tjenesteyteren å opplyse om enhver bransjeorganisasjon eller lignende hvor tjenesteyteren er medlem, yrkestittelen og den medlemsstat hvor den er gitt og en henvisning til de regler for yrkesmessig opptreden som gjelder for tjenesteyteren og hvordan det kan oppnås tilgang til disse.

Bokstav g viser til det sjette Rådsdirektivet (77/388/EØF) vedrørende harmonisering av medlemsstatenes regulering av merverdiskatt. Da dette direktivet ikke er en del av EØS-avtalen, skal ikke bokstav g slik den står med en henvisning til nevnte direktiv innføres i norsk rett. I stedet skal EØS-stater vise til nasjonal regulering der samme hensyn blir ivaretatt. I enhetsregisterloven § 23 står at «for enheter registrert i Merverdiavgiftsmanntallet skal salgsdokumenter i tillegg inneholde bokstavene MVA plassert bak organisasjonsnummeret.»

I artikkel 5 nr. 2 stilles det nærmere krav til pri-sopplysninger. Dersom en pris oppgis, skal det også oppgis om den inkluderer avgifter og leveringskostnader. Tjenestemottakeren skal altså ikke forledes til å tro at den oppgitte pris er totalsummen han må betale, dersom det kommer utgifter i tillegg.

12.2.2.2 Høringsinstansenes syn

NetCom mener høringsnotatet ikke er teknologinøytralt og at forslaget tar for lite hensyn til at informasjonssamfunnstjenester i stor grad vil benyttes mellom næringsdrivende. Det å pålegge spesielle normer mellom næringsdrivende tror ikke NetCom er heldig. I forbrukerforhold ser NetCom behov for klare identifikasjonsregler av hensyn til tillit, men slik forslaget står i dag gjelder §§ 8 til 12 både forbrukere og næringsdrivende under ett, med unntak av §§ 11 til 12 som åpner for at det mellom næringsdrivende kan foretas unntak. Etter NetComs oppfatning burde reglene i §§ 8 til 12 generelt åpne for unntak for næringsdrivende. Tillit mellom næringsdrivende baserer seg på andre momenter enn informasjon om bedrift på nett. I fremtiden vil nok nye former for denne type handel, slik som elektroniske markedsplasser og «Open-EDI» være den mest dominerende, og av det hensyn bør det etter NetComs oppfatning ikke settes barrierer som ikke har annen betydning enn høyere bruksterskel og økonomiske komplikasjoner.

IFPI påpeker at en vesentlig del av den ulovlige formidling av fonogram skjer ved at enkeltindivider (eller andre) på sine hjemmesider ulovlig legger ut opphavsrettslig beskyttet materiale og på ikke-kommersiell grunnlag gjør materialet tilgjengelig for allmennheten. Disse aktører vil ikke være underlagt en tilsvarende plikt til å gi opplysninger hvorved de vil kunne identifiseres. Etter IFPIs mening burde departementet utvide virkeområdet for bestemmelsen til også å omfatte privatpersoners hjemmeside.

Forbrukerombudet støtter departementets syn om at det ikke kan være tilstrekkelig at informasjonen bare ligger på tjenesteyterens startside. Den må også fremkomme på de øvrige web-sidene.

12.2.2.3 Departementets vurdering

Direktivets artikkel 5 stiller krav om informasjon om tjenesteyterens virksomhet som alltid må gis. Disse kravene er gjennomført i lovutkastet § 8. Kravene kompletterer informasjonskrav som allerede gjelder overfor næringsdrivende etter annen lovgivning. En tjenesteyter kan således være nødt til å gi

ytterligere informasjon etter bl.a. markedsføringsloven og forbrukerkredittloven.

I høringsnotatet uttalte departementet at det ikke ville være tilstrekkelig om opplysningene i § 8 kun var tilgjengelige på tjenesteyterens startside. Begrunnelsen for dette var at tjenestemottakeren ofte ikke ville komme inn på tjenesteyters område via startsidene. Departementet ser at det vil kunne være vanskelig for tjenesteyteren å oppfylle denne betingelsen dersom mottakeren bruker en liten skjerm. Ved tolkningen av lovbestemmelsen bør hensynet til teknologinøytralitet veies opp mot ønsket om å sikre forbrukernes interesser. Disse hensynene står i mot hverandre, og denne motstriden kan etter departementets oppfatning best løses ved at det stilles ulike krav til tjenesteyteren ut fra hvilke medier tjenestemottakeren benytter.

Presenteres tjenesten på vanlige PC-skjermer, eller andre større skjermer, er det ingen grunn til at tjenesteyteren ikke skal gi opplysningene i § 8 direkte, eller ved å ha en peker som fører tjenestemottaker eller den offentlige myndighet til den aktuelle informasjonen. I disse tilfellene er det for eksempel ikke tilstrekkelig at informasjonen bare ligger på tjenesteyterens startside. Retter tjenesteytere seg mot mottakere med liten skjerm er det ikke nødvendig at alle opplysningene i § 8 gis på samme plattform som hoveddokumentet. Oppfyllelse av informasjonskravene kan da tilpasses de tekniske mulighetene som terminalen/plattformen tilbyr. Det vesentligste er at opplysningene er tilgjengelige på en klar, forståelig og utvetydig måte for tjenestemottakere og offentlige myndigheter.

Tjenesteytere som tilbyr Internettjenestene ren videreformidling, mellomlagring og lagring av materiale (nettleverandører) omfattes også i utgangspunktet av opplysningsplikten i lovforslagets § 8. Det kan imidlertid stilles spørsmål ved behovet for å la forpliktelsen omfatte tjenesteytere som tilbyr ren videreformidling. Brukerne av nettet vil sjelden ha behov for raskt å komme i kontakt med denne type nettleverandører. Videre hjemles en lignende opplysningspliktbestemmelse i teleloven, jf. teleforskriften § 2–5. Etter departementets oppfatning dekker opplysningsplikten i teleloven myndighetenes og brukernes behov for opplysninger om disse tjenestetilbyderne. Av denne grunn anser departementet teleloven for uttømmende å regulere disse tjenesteyteres opplysningsplikt om virksomheten. Ehandelsloven § 8 får dermed ikke anvendelse overfor disse. Dette er spesifikt uttalt i lovforslaget § 8 fjerde ledd.

Det vil imidlertid kunne være behov for at opplysningsplikten i lovforslagets § 8 oppfylles av nettverter. Tjenestemottakerne vil kunne ha behov for

raskt å komme i kontakt med disse tjenesteyterne for å avbryte ansvarsfriheten hjemlet i direktivet (implementeringen av disse bestemmelsene fremmes som en endringsproposisjon i løpet av våren 2003). I tillegg faller ikke nettverter inn under telelovens opplysningspliktbestemmelser, og tilgang til disse opplysningene er dermed ikke sikret på annet hold. Nettverter må etter departementets oppfatning dermed oppfylle opplysningspliktene i lovforslagets § 8. På grunn av tjenestens innhold og av hensiktsmessighetshensyn kan det imidlertid vanskelig kreves at disse tjenestetilbyderne oppfyller opplysningsplikten på samme måte som tjenestetilbydere som tilbyr varer og tjenester gjennom nettet. Etter departementets oppfatning må det være tilstrekkelig at nettvertene gir de nevnte opplysningene på sine hjemmesider. En tjenestemottaker vil alltid ut fra domenenavnet kunne finne frem til riktig nettvert. Er det et norsk domene vil en kunne finne frem til disse opplysningene på bl.a. nettstedet www.norid.no. Norid er registreringstjenesten for DNS-toppnivådomenet.no. Denne tjenesten er delegert til UNINETT av IANA, (Internet Assigned Numbers Authority) og drives i forståelse med det norske Post- og teletilsynet. Går en inn på Norids «Whois database», og søker på det aktuelle domenenavnet vil underpunktet «Nameserver Handle» lede frem til opplysninger om riktig nettvert. Etter at det er klarlagt hvem som «hoster sidene» vil tjenestemottaker kunne lete opp den aktuelle nettverts hjemmeside, og på denne måten få tilgang til opplysningene i lovforslagets § 8. Det finnes tilsvarende nettsteder for oppsøking av toppdomener .com, .org etc. og utenlandske toppnivådomener.

Etter departementets oppfatning må også tjenestetilbydere som tilbyr mellomlagring oppfylle opplysningsplikten i lovforslagets § 8. Dersom en side mellomlagres/caches vil dette normalt skje hos tjenestemottakerens nettleverandør. Mellom disse partene eksisterer det allerede en avtale, og tjenestemottaker har derfor de nødvendige opplysninger. Normalt vil det også være mulig å se hvordan trafikken (formidlingen av innholdet) har gått slik at en kan finne ut hvorvidt aktuelt innhold er blitt mellomlagret hos andre tjenesteleverandører. Etter departementets oppfatning vil opplysningsplikten i § 8 være oppfylt ved at de nevnte opplysningene fremkommer på tjenesteyteres hjemmeside.

Direktivets artikler 5 til 7 og 10 og 11 er gjennomført i lovutkastets §§ 8 til 12. Direktivet hjemler kun unntak for næringsdrivende i artiklene 10 og 11. Disse unntakene gjenspeiles i lovutkastets §§ 11 og 12. Etter departementets vurdering er det ikke hensiktsmessig å innføre andre unntak enn de

direktivet setter opp. Departementet har derfor fulgt direktivets avgrensninger av anvendelsesområdet. Innføringen av direktivet i Norge bør etter departementets oppfatning ikke fravike fra innføringen i andre EU/EØS-stater. Et av formålene med direktivet er nettopp å skape rettsenhet innenfor EØS på dette området. Etter departementets vurdering vil opplysningen om selskapets firma, adresse mv. normalt være av interesse også i handel mellom to næringsdrivende. Det vil heller ikke være urimelig å pålegge næringsdrivende å etterleve disse bestemmelsene ved alle sine kontakter.

Reguleringen i lovforslaget § 10 om plikten til å respektere reservasjonsregistre er i utgangspunktet ingen materiell bestemmelse, men stiller krav om at tjenesteyter følger de regler som gjelder i mottakerlandet, jf. kapittel 12.3. På bakgrunn av dette finnes det ikke behov for å åpne for unntak for næringsdrivende her.

Etter departementets vurdering vil det av hensynet til rettsenhet heller ikke være hensiktsmessig å utvide virkeområdet for opplysningspliktsbestemmelsene. Departementet finner derfor ikke grunn til å utvide virkeområdet for § 8 i lovforslaget, slik at bestemmelsen for eksempel også omfatter hjemmesider som ikke har økonomiske interesser. Det må være mulig å ha en egen hjemmeside, der man f.eks. presenterer sin egen hobby eller sine standpunkter, uten å oppfylle opplysningskravet i § 8. Det kan finnes gode grunner for at man ikke ønsker å oppgi hvor man bor, sin e-post adresse mv, f.eks. dersom man på sin hjemmeside åpner for en diskusjon av et emne der mange kan ha sterke meninger i forskjellige retninger. Dersom opplysningskravet også omfatter slike hjemmesider, vil dette kunne begrense denne typen av «private hjemmesider», og dette vil neppe være til gagn for ytringsfriheten.

12.2.3 Elektronisk markedsføring

12.2.3.1 Høringsnotatet

I direktivet artikkel 6 finnes en liste over de opplysninger som skal gå frem ved kommersiell kommunikasjon som skjer elektronisk, og som er en del av eller utgjør en informasjonssamfunnstjeneste. Begrepet kommersiell kommunikasjon antas å tilsvare det norske begrepet markedsføring. Kravene til opplysninger gjelder i tillegg til de krav som allerede finnes i nasjonal lovgivning.

Bokstav a bestemmer at kommersiell kommunikasjon alltid skal fremstå som sådan. I norsk rett gjelder dette prinsippet generelt for all markedsføring. Dette følger uttrykkelig av markedsføringslo-

ven § 1 nytt fjerde ledd som trådte i kraft 1. mars 2001.

Etter bokstav b skal det gå frem av markedsføringen hvem den skjer på vegne av. Prinsippet i bokstav b gjelder generelt, men er ikke eksplisitt lovfestet i markedsføringsloven.

I bokstav c omhandles reklametilbud. I direktivet er disse eksemplifisert som rabatter, premier og tilgift. For det første stilles det krav om at reklame-tilbud skal kunne identifiseres. Dette er en presisering av hovedregelen om at markedsføring skal presenteres som markedsføring. Bestemmelsen er en informasjonsregel som skal sikre at tjenestemottakere ikke lokkes til å inngå avtaler ut fra tilbud der de ikke kjenner til alle vilkår som er knyttet til tilbudene. Opplysninger om vilkårene for å oppnå tilbudene, som for eksempel kjøpsforpliktelser, geografiske begrensninger og lignende skal være klare og lett tilgjengelige. Informasjonskravene i direktivet artikkel 6 bokstav c vil supplere bestemmelser i markedsføringsloven. I forbrukerforhold er tilgift forbudt, jf. markedsføringsloven § 4. Etter bestemmelsen anses tilgift som «enhver tilleggssytelse som er knyttet til avsetning av hovedytelsen, uten at det er naturlig sammenheng mellom ytelse- ne». Formålet med forbudet er at tjenesteytere ikke skal lokke forbrukere til å inngå en avtale ved å love at de får noe «attåt». Dette vil være villedende og gjør det vanskeligere å orientere seg i markedet. Forbrukerens oppmerksomhet fokuseres på det som kan oppnås og ikke på prisen/kvaliteten på det som tilbys. Slike tiltak kan også ha en konkurransevidende effekt.

I bokstav d omhandles salgsfremmende konkurranser eller spill. Også i forhold til disse oppstilles informasjonskrav, slik at tjenestemottakeren vet hva deltakelse i en slik konkurranse innebærer av forpliktelser. I markedsføringsloven § 5 første ledd finnes forbud mot utlodninger og spill der tilfeldigheten helt eller delvis avgjør hvem som vinner. Hvis slike konkurranser er kombinert med plikt til å kjøpe et produkt, vil det i tillegg kunne være ulovlig tilgift etter markedsføringsloven § 4. Ytes det innskudd for øvrig kommer konkurransen inn under lotterilovens bestemmelser. Det skal imidlertid bemerkes at lovforslaget gjør unntak fra visse typer av spill, jf. § 2 bokstav f.

Kravene i artikkel 6 antas å være oppfylt ved bestemmelser i markedsføringsloven, i alle fall slik de er blitt håndhevet i praksis. Selv om informasjonskravene nok kan utledes av markedsføringsloven, kan det reises tvil om dette er tilstrekkelig tydelig og klart regulert i forhold til forpliktelsene etter EØS-avtalen. Departementet foreslår derfor å tydeliggjøre direktivets krav til opplysningsplikt ved

markedsføring. Når det gjelder plassering av bestemmelsene, mener departementet at det er systematisk hensiktsmessig at disse reglene gjennomføres i tilknytning til andre bestemmelser som gjennomfører andre av direktivets krav.

I lovforslaget i høringsnotatet var det av pedagogiske grunner vist til de utfyllende reglene i markedsføringsloven om tilgifter og salgsfremmende konkurranser og spill.

12.2.3.2 Høringsinstansenes uttalelser

Eforum mener § 9 bør gjennomføres ved endringer i markedsføringsloven. Etter eforums oppfatning vil sanksjonene og kompetansegrunnlaget for Forbrukerombudet og Markedsrådet fremgå klarere dersom bestemmelsen inntas i markedsføringsloven.

Advokatforeningen mener det er uheldig at § 9 ikke er inkorporert i markedsføringsloven. For gjennomføringen av direktivets artikkel 6 bokstav c innføres i lovutkastets § 9 tredje ledd begrepet «reklametilbud». Denne formulering har etter Advokatforeningens mening intet klart innhold. Direktivet bruker et lignende begrep, men her avhjelpest usikkerheten om begrepets innhold til en viss grad ved eksemplifisering, som «rabatter, premier og tilgift». Dette bør også gjøres i den norske loven dersom et slikt eget uttrykk skal innføres. Advokatforeningen anser dog at en omformulering hvor uttrykkets meningsinnhold fremgår direkte av lovteksten trolig ville være å foretrekke.

NetCom mener det er uheldig at forslaget § 9 henviser direkte til bestemmelser i markedsføringsloven. Skulle en velge å endre bestemmelser i markedsføringsloven, vil dette da få direkte innvirkning på en fremtidig lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester. Videre er direktivets formål å regulere de spesielle sider av elektronisk handel.

Forbrukerombudet er enig i at det kan være hensiktsmessig å tydeliggjøre direktivets krav til opplysningsplikt ved markedsføring gjennom en egen bestemmelse i lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester. Imidlertid bør det for helhetens skyld vises generelt til markedsføringslovens bestemmelser i lovteksten slik at det helt tydelig fremkommer at markedsføringsloven stiller en rekke tilleggskrav til hvilke opplysninger som må gis i markedsføringen av produkter og tjenester.

12.2.3.3 Departementets vurdering

Departementet er kommet til at reglene om opplysningsplikt ikke skal innføres i markedsføringslo-

ven, jf. kapittel 7. Videre passer det ikke å gjennomføre direktivets krav i angrerettloven, bl.a. fordi angrerettloven ikke gjelder for alle informasjonssamfunnstjenester og bare gjelder i forbrukerforhold.

Departementet har merket seg høringsinstansenes kritikk av den lovtekniske løsning som ble foreslått i høringsnotatet, og er prinsipielt enig at det er uheldig med dobbeltregulering. Departementet foreslår etter dette å stryke henvisningene til spesifikke bestemmelser i markedsføringsloven, og isteden ta inn en generell bestemmelse om at markedsføringslovens bestemmelser gjelder i tillegg. Sammenhengen med kravene i markedsføringsloven er for øvrig forklart i de spesielle merknadene til § 9.

Advokatforeningen påpeker at det er uklart hva som ligger i begrepet «reklametilbud». Det foreslås å presisere dette i tråd med Advokatforeningens merknad. Det vises til de spesielle merknadene til lovforslaget § 9.

12.3 Uanmodet e-postreklame

12.3.1 Gjeldende rett og direktivet

Flere EØS-relevante direktiver har regler om fysiske personers rett til å reservere seg mot e-postreklame o.l. Disse direktivene er såkalte minimums-direktiver, og statene har dermed muligheten til å innføre strengere regler. En del land har valgt å stille krav om forhåndssamtykke før slik reklame kan sendes. Norge har valgt denne linjen, jf. markedsføringsloven § 2 b. Andre land har valgt å legge aktivitetsplikten på enkeltpersonene, ved at de skal ha mulighet til å reservere seg mot e-postreklame. Etableringslandsprinsippet gjelder ikke adgangen til å sende uanmodet reklame via e-post, jf. § 6 første ledd bokstav e. Derfor kan virksomheter etablert i Norge sende e-postreklame til fysiske personer som ikke har reservert seg, hvis de bor i et land der enkeltpersoner bare har reservasjonsrett. Direktivet artikkel 7 nr. 2 krever imidlertid at tjenesteyteren må gå aktivt til verks for å hindre at personer som har reservert seg mot e-postreklame mottar slik markedsføring.

12.3.2 Høringsbrevet

I artikkel 7 nr. 1 stilles det krav om at markedsføring ved hjelp av e-post skal fremstå som markedsføring idet mottakeren mottar den hvis den er uanmodet. Kravet innebærer så vidt departementet kan se at det skal fremgå av tittelen på e-postmel-

dingen at den er av kommersiell art. Formålet med et slikt krav er å minske ulempene som er forbundet med uanmodet e-postreklame, fordi mottakeren får mulighet til å vurdere om han vil lese en melding, uten å åpne den. På denne måten reduseres ressursbruken både i form av tid og eventuelle kostnader ved å laste ned meldinger for å se hva de gjelder.

I artikkel 7 nr. 2 stilles krav om at tjenesteyteren må undersøke og respektere reservasjonsregistre, der den som ikke ønsker e-postreklame kan registrere seg.

Kravet i artikkel 7 nr. 1 følger ikke av noen gjeldende lovbestemmelse. Departementet foreslår å lovfeste regelen i tilknytning til reglene i lovutkastet § 9 som gjelder tjenesteyterens opplysningsplikt ved markedsføring. Det vises til § 9 første ledd andre punktum. Det er forbudt for virksomheter etablert i Norge å rette markedsføringshenvendelser ved hjelp av e-post og lignende til forbrukere i Norge uten deres forutgående samtykke, jf. markedsføringsloven § 2b.

Etableringslandsprinsippet gjelder ikke for adgangen til å sende uanmodet reklame via e-post, jf. artikkel 3 nr. 3 og vedlegget til direktivet siste strekpunkt. Unntaket er fulgt opp i lovutkastet, jf. § 6 bokstav e. Derfor kan virksomheter etablert i Norge sende e-postreklame til fysiske personer som ikke har reservert seg, hvis de bor i et land der enkeltpersoner bare har reservasjonsrett.

Direktivet artikkel 7 nr. 2 krever at tjenesteyteren må gå aktivt til verks for å hindre at personer som har reservert seg mot e-postreklame mottar slik markedsføring. Et slikt krav følger ikke av gjeldende rett, og det foreslås derfor å lovfeste en bestemmelse om at tjenesteytere etablert i Norge må overholde reglene som gjelder for e-postreklame i andre EØS-stater. Det vises til utkastet til lovttekst § 10. Det pekes spesielt på at den foreslåtte bestemmelsen vil medføre at norske tjenesteytere også må respektere eventuelle krav om forhåndssamtykke før reklamen kan sendes (opt-in-modellen), ikke bare reservasjonsregistre (opt-out-modellen). Bakgrunnen for departementets forslag er en «fra det mer til det mindre»-betraktning. Siden norske virksomheter pålegges å respektere utenlandske reservasjonsregistre som gjelder visse typer markedsføring, er det desto større grunn til at de skal respektere krav om forhåndssamtykke til den samme markedsføringen.

12.3.3 Høringsinstansenes syn

Både *Advokatforeningen* og *eforum* mener lovforslagets § 10 går lenger enn det som følger av minstekravet i direktivet. *eforum* mener at ordlyden i § 10 bør være i tråd med direktivets tekst.

Advokatforeningen mener det er spørsmål om ikke en utvidet plikt for tjenesteytere etablert i Norge vil danne grunnlag for en uheldig konkurransemessig posisjon sammenlignet med aktører i land som legger seg på en minimumsprofil i forhold til implementeringen. De praktiske ulempene avdempes etter Advokatforeningens oppfatning sannsynligvis noe ved at norske aktører rutinemessig må forholde seg til en opt-in-modell i forhold til norske forbrukere, og derfor er kjent med den mer vidtgående modellen.

12.3.4 Departementets vurdering

Direktivet regulerer ikke hvorvidt det etter nasjonal lov skal være adgang til å sende uanmodet e-postreklame eller ikke, dvs. om landene skal ha et opt-out eller opt-in system. Artikkel 7 nr. 2 oppstiller krav om at reservasjonsregister skal konsulteres. Artikkelen tar forbehold for direktiv 97/7/EF av 20. mai 1997 om forbrukervern ved fjernsalgsavtaler (fjernsalgsdirektivet) og direktiv 97/66/EF av 15. desember 1997 om behandling av personopplysninger og vern av privatlivets fred innen telekommunikasjonssektoren. Disse direktivene er blitt gjennomført i norsk rett ved henholdsvis angrerettloven og offentlignettforskriften. Heller ikke disse direktivene angir om landene skal velge et opt-out eller et opt-in system.

Departementet fastholder at hensynet bak regelen i artikkel 7 nr. 2 samt «en fra det mer til det mindre»-betraktning tilsier at direktivets ordlyd kan tolkes slik den er gjennomført i lovforslaget. I paragrafen klarlegges også det forhold at bestemmelsen er et unntak fra etableringslandsprinsippet.

Departementet foreslår å fjerne henvisninger til spesifikke bestemmelser i markedsføringsloven, herunder § 2 b om krav om samtykke til å motta markedsføring ved hjelp av elektronisk post, og i stedet vise til at markedsføringslovens bestemmelser gjelder i tillegg, jf. kapittel 12.2.3.3. Det vises for øvrig til de spesielle merknadene til bestemmelsen.

I den norske oversettelsen av direktivet brukes begrepet «uønsket» framfor «uanmodet» som her valgt. Den danske og den engelske teksten bruker henholdsvis «uoppfordret» og «unsolicited». Departementet mener «uanmodet» er en bedre oversettelse av begrepene enn «uønsket», og bruker derfor dette begrepet i lovforslaget.

12.4 Elektronisk avtaleinngåelse

12.4.1 Krav om at avtaler skal kunne inngås elektronisk

12.4.1.1 Høringsnotatet

Artiklene 9 til 11 i direktivet regulerer elektroniske avtaler.

Av artikkel 9 nr. 1 følger at medlemsstatene skal sikre at det er mulig å inngå avtaler elektronisk. Statene skal særlig sikre at lovbestemte formkrav ikke hindrer bruken av elektroniske avtaler samt at slike avtaler ikke fratras rettsvirkning av den grunn at de er inngått elektronisk.

Ifølge artikkel 9 nr. 2 er det mulig å gjøre unntak fra denne bestemmelsen for:

- avtaler som stifter eller overdrar rettigheter i fast eiendom med unntak av leieavtaler,
- avtaler som krever medvirkning av domstoler, offentlige myndigheter eller yrker der det utøves offentlig myndighet,
- kausjonsavtaler og avtaler om sikkerhet stilt av personer som handler for formål som ikke er knyttet til deres yrkes- eller forretningsvirksomhet,
- familie- eller arverettslige avtaler.

I artikkel 9 nr. 3 stilles krav om at statene skal opplyse Kommisjonen om de unntak i artikkel 9 nr. 2 som er tatt i bruk. Videre skal det hvert femte år rapporteres om bruken av unntakene og begrunnelsen for hvorfor man mener at det foreligger et behov for unntak.

12.4.1.2 Gjennomføring i norsk rett (eRegelprosjektet)

Arbeidet med å tilrettelegge for elektronisk kommunikasjon i lovverket startet i 1999. Det ble da etablert et prosjekt som har som mål å fjerne alle unødige hindringer for elektronisk kommunikasjon i lovverket. Prosjektet går under navnet «eRegelprosjektet». Dette prosjekt er mer omfattende enn det som kreves i direktivet artikkel 9. Prosjektet har som mål å fjerne unødige hindringer for elektronisk kommunikasjon innenfor alle rettsområder, og således ikke bare i forhold til avtaleinngåelse. I juni 2000 la Nærings- og handelsdepartementet frem en rapport med gjennomgang av de ulike hindringer som var funnet i kartleggingsfasen.

Den 31. august 2001 fremmet Nærings- og handelsdepartementet en felles proposisjon for Stortinget, Ot.prp. nr. 108 (2000–2001) om lov om endringer i diverse lover for å fjerne hindringer for elektronisk kommunikasjon. Proposisjonen inneholder

forslag til endringer i sammenlagt 39 lover fra 8 departementer. Proposisjonen ble fremmet på ny, med mindre justeringer, den 5. oktober 2001 (Ot.prp. nr. 9 (2001–2002)). Proposisjonen ble behandlet i Stortinget i desember 2001, og lovforslaget trådte i kraft 1. januar 2002.

Prosjektrapporten fra juni 2000 inneholder en uttalelse fra Justisdepartementet om adgangen til å treffe avtaler elektronisk og beviskraften av elektroniske dokumenter. I denne uttalelsen knesettes det at det normalt råder formfrihet ved inngåelse av avtaler, og at det derfor ikke er noe hinder for å inngå avtaler elektronisk. I nevnte proposisjoner konkluderes det med at reguleringen på formuerettens område ikke er til hinder for elektronisk avtaleinngåelse. Dessuten nevnes eksplisitt at avtalelovens bestemmelser ikke er til hinder for elektronisk kommunikasjon. På noen områder innenfor privatreppen har man uansett foreslått lovendringer slik at det uttrykkelig går frem at den aktuelle loven ikke er til hinder for elektronisk kommunikasjon, herunder også elektronisk avtaleinngåelse. På andre områder har man fortsatt ønsket at kommunikasjonen kun skal skje på papir f.eks. innenfor familiereppen. Dette er også i tråd med unntaket etter direktivet artikkel 9 nr. 2.

Prosjektet vil gjøre det mulig å kommunisere elektronisk på de fleste områder, og vil dekke et større område enn det som omfattes av direktivet. Det legges derfor til grunn at kravene i artikkel 9 er blitt gjennomført ved eRegelprosjektet og vedtaket av Ot.prp. nr. 9 (2001–2002) og Ot.prp. nr. 108 (2000–2001).

12.4.2 Opplysningsplikt før bestilling

12.4.2.1 Høringsnotatet

Direktivet artikkel 10 nr. 1 til 3 setter krav til opplysninger mv. som må oppgis av tjenesteyter, før en elektronisk avtale kan inngås. Tjenesteyteren må bl.a. opplyse om relevante atferdsregler, tekniske ledd i avtaleinngåelsen og på hvilket språk avtalen kan inngås. Disse opplysninger skal gis på en klar, forståelig og utvetydig måte. Kravene kan fravikes utenfor forbrukerforhold, og får ikke anvendelse for avtaler som inngås ved elektronisk post eller lignende individuell kommunikasjon.

Avtalevilkår og andre relevante opplysninger må presenteres på en slik måte at mottakeren kan lagre og gjengi dem.

Det foreslås at det utformes en bestemmelse om at en tjenesteyter har plikt til å gi nærmere spesifiserte opplysninger før elektronisk bestilling, jf. utkast til § 11 første ledd bokstav a til e.

Etter utkastet skal tjenesteyteren opplyse om

innholdet av avtalen og herunder standardvilkår og bransjenormer som gjelder og som skal legges til grunn for kontraktsforholdet. Det kreves at mottakeren får direkte tilgang til avtalen. Det vil si at avtaleteksten kommer frem og blir vist for mottakeren. Det vil ikke være tilstrekkelig at mottakeren får tilgang på avtalen. Den tekniske løsningen bør være slik at mottakeren må arbeide seg gjennom avtalevilkårene for å komme videre i avtaleinngåelsen.

Etter utkastet skal mottakeren opplyse om de ulike tekniske ledd i avtaleinngåelsen samt muligheten for å finne og rette inntastingsfeil. Det er av betydning at mottakeren forut for avtalen kan få kunnskap om hvordan alle ledd i avtaleinngåelsen fungerer slik at en ikke binder seg uten å være klar over dette. Avtaleinngåelsen bør teknisk være tilrettelagt slik at mottakeren kan finne og rette feil. Dette vil medvirke til at mottakeren føler seg trygg i avtalesituasjonen. Videre motvirker dette at feil oppstår og at noen eventuelt blir forpliktet uten å måtte ønske dette.

Etter lovutkastet skal det opplyses hvilket språk avtalen kan inngås på. Ofte vil flere språk kunne være tilgjengelige. I så fall bør det klargjøres om mottakeren kan velge språk. Dessuten skal det opplyses om avtalen oppbevares av tjenesteyteren og om den er tilgjengelig.

Utkastet krever at kontraktsvilkårene er tilgjengelige slik at de kan kopieres og lagres av tjenestemottakeren. Hensynet bak denne bestemmelsen er at mottakeren skal kunne skaffe seg kunnskap om vilkårene knyttet til avtaleinngåelsen og i tillegg beholde en egen kopi av avtalen dersom dette er ønskelig.

Utkastet stiller krav om at tjenesteyteren skal tilrettelegge den elektroniske avtaleinngåelsen slik at inntastingsfeil kan oppdages og rettes før avtalen inngås. Bestemmelsen er et supplement til kravet om å opplyse om muligheten for å finne og rette inntastingsfeil og skal gjøre avtaleinngåelsen enklere og mer betryggende for tjenestemottakeren. Det antas at bestemmelsen kan oppfylles ved å gi tjenestemottakeren en oversikt over hva som er bestilt og hvilke opplysninger som er gitt før endelig bestilling sendes til tjenesteyteren. Deretter må den tekniske løsningen være slik at feil i bestillingen kan rettes.

I tråd med direktivet åpnes det for at alle kravene, unntatt krav om at tjenestemottakeren skal kunne lagre og gjengi avtalevilkårene, ikke får anvendelse ved avtaler som inngås ved individuell kommunikasjon og kan fravikes ved avtale utenfor forbrukerforhold.

12.4.2.2 Høringsinstansenes uttalelser

Flere høringsinstanser, bl.a. *Telenor* og *eforum*, har pekt på at bestemmelsen slik den er utformet ikke er teknologi- og terminalnøytral. De mener bl.a. at det må være tilstrekkelig å henvise til et alminnelig tilgjengelig nettsted som inneholder de påkrevde opplysninger, isteden for å oppstille et absolutt krav om at de må presenteres på den terminal som tjenestemottakeren bruker.

Ifølge *Forbrukerombudet* er kravene i lovutkastet i all hovedsak sammenfallende med Forbrukerombudets retningslinjer for avtaleinngåelsesprosessen på Internett. Forbrukerombudet mener imidlertid at det er et åpenbart behov for også å pålegge tjenesteyterne en opplysningsplikt ved inngåelse av individuelle avtaler, og foreslår at lovforslaget endres ved at unntaket for individuell kommunikasjon fjernes. Dersom unntaket likevel blir stående mener Forbrukerombudet at det må presiseres. Når utkastet benytter begrepet individuell kommunikasjon og i den forbindelse nevner elektronisk post, kan dette lett oppfattes som om all avtaleinngåelse via elektronisk post omfattes av unntaksbestemmelsen. Dette kan ikke være riktig. Standardvilkår kan ikke anses som individuell kommunikasjon selv om markedsførings- eller avtaleinngåelseskanalen er elektronisk post. Dersom den næringsdrivende i praksis benytter standardvilkår via elektronisk post vil dette selvsagt ikke falle inn under unntaksbestemmelsene. Dette bør presiseres i forarbeidene til loven. Forbrukerombudet viser også til at urimelige kontraktsvilkår kan forbys etter markedsføringsloven § 9a. Selv om markedsføringsloven ikke kommer til anvendelse på individuelle kontrakter trenger ikke det aktuelle vilkåret å være knyttet til en standardkontrakt. Det avgjørende er om vilkåret er tenkt nyttet gjentatte ganger, dvs. overfor flere medkontrahtenter. Dette må også være avgjørende i forhold til unntaksbestemmelsene i lovutkastets §§ 11 og 12.

I sitt høringsbrev viser *eforum* til direktivets artikkel 10 nr. 2 som stiller krav om at tjenesteyteren skal informere om hvordan eventuelle bransjenormer og standardvilkår som ligger til grunn kan konsulteres elektronisk. *eforum* mener at dette ikke kommer klart til uttrykk i lovforslaget. *eforum* mener heller ikke at det klart går fram hvilke deler av lovforslaget som etter avtale kan fravikes utenfor forbrukerforhold.

Advokatforeningen mener at bestemmelsens ordlyd er uklar og bør endres. Bestemmelsen i høringsforslaget har overskriften «Opplysningsplikt ved inngåelse av kontrakter». Bestemmelsens første ledd lyder «forut for avtaler som gjelder en infor-

masjonssamfunnstjeneste». Denne formuleringen passer dårlig på de tilfeller der informasjonssamfunnstjenesten nettopp er den elektroniske avtaleinngåelsen. Uklarheten gjør seg særlig gjeldende for de tilfeller der det kun er avtaleinngåelsen som skjer elektronisk, og som er en informasjonssamfunnstjeneste, men hvor avtalen «gjelder» en tjeneste som skal leveres off-line, og som ikke er omfattet av loven. Både direktivet, høringsnotatet og den beslektede bestemmelsen i høringsforslaget, benytter etter Advokatforeningens oppfatning klarere og bedre formuleringer, hvor det fremkommer klart at det er elektronisk avtaleinngåelse som skal reguleres. Advokatforeningen anbefaler at det også i bestemmelsen benyttes formuleringer som gjør det klart at det er elektronisk inngåtte avtaler bestemmelsen regulerer, dette gjelder både paragrafens overskrift og innledning.

12.4.2.3 Departementets vurdering

Departementet skrev i høringsnotatet at:

«Det kreves at mottakeren får direkte tilgang til avtalen. Det vil si at avtaleteksten kommer frem og blir vist for mottakeren. Det vil ikke være tilstrekkelig at mottakeren får tilgang på avtalen. Den tekniske løsningen bør være slik at mottakeren må arbeide seg gjennom avtalevilkårene for å komme videre i avtaleinngåelsen».

Departementet er enig med høringsinstansene som peker på at det vil være vanskelig å oppfylle disse opplysningskravene ved bruk av for eksempel mobiltelefon der skjermen er liten og opplastningshastigheten (per i dag) er noe begrenset. Regelverket må ikke skape unødige hindringer for bruk av ny teknologi og nye måter å levere tjenester på, men skal være teknologi- og terminalnøytral. Departementet kan være enig i at kravene i høringsforslaget om hvordan opplysninger skal presenteres er slik konstruert at det egentlig ikke er mulig å oppfylle dem på annen måte enn ved kommunikasjon der tjenestemottaker bruker en stor skjerm, f.eks. PC eller TV. Dette strider mot direktivets mål om teknologinøytralitet. På den annen side går det også frem av direktivet at forbrukerens interesser ønskes sikret. Forbrukerens interesser taler for å stille strenge krav til tilgjengeligheten av opplysningene, slik som anbefalt i høringsforslaget. De to ovennevnte hensynene står mot hverandre. Denne motstriden kan etter departementets vurdering best løses ved at det stilles ulike krav til tjenesteyteren utfra hvilke medier tjenestemottaker benytter. Benytter tjenestemottaker et medium med stor skjerm, f.eks. PC, må tjeneste-

mottaker få tilgang til informasjonen direkte eller kun ved hjelp av ett «klikk». I slike situasjoner er det ikke grunn til å svekke forbrukerens rettigheter i forhold til gjeldende rett. De nordiske forbrukerombudenes felles kjøreregler på Internett vil således fremdeles være av relevans i forhold til medier hvor det er teknisk og praktisk mulig å stille slike krav, jf. også kapittel 13.2.1.2.2. De nordiske forbrukerombudene er blitt enige om felles standpunkter vedrørende handel og markedsføring på Internett. I et dokument fra oktober 2002 har forbrukerombudene sammenfattet noen viktige regler som bør følges av næringsdrivende i transaksjon med forbrukere for å oppfylle et felles krav til god markedsføringsskikk. I dette dokumentet vedrørende elektroniske avtaler står bl.a. at «den tekniske løsningen må være slik at mottakeren må arbeide seg frem gjennom avtalevilkårene for å komme videre i avtaleinngåelsen».

Benytter tjenestemottaker et medium med liten skjerm, f.eks. mobiltelefon eller PDA, vil teknologinøytralitetshensynet tale for at det ikke stilles krav om at tjenestemottaker må få direkte tilgang til alle opplysningene. Både for tjenesteyter og tjenestemottaker vil det være tungvint om et slikt krav skulle innføres, og det vil også kunne være vanskelig å etterleve i praksis. Oppfyllelse av informasjonskravene kan isteden tilpasses de tekniske mulighetene som terminalen/plattformen tilbyr. Det vesentlige er at opplysningene er tilgjengelige på en klar, forståelig og utvetydig måte for tjenestemottaker. Det vil være i den næringsdrivendes interesse at avtalevilkårene kommer klart og tydelig frem. Det følger av alminnelige avtalerettslige prinsipper at avtalevilkår som mottakeren ikke har hatt mulighet til å sette seg inn i, normalt heller ikke kan påberopes av avgiveren, hvis det oppstår tvist om avtalevilkårene er godtatt og dermed er en del av avtalen.

Departementet er ikke enig med Forbrukerombudet i at standardvilkår som presenteres via elektronisk post ikke er individuell kommunikasjon. Det avgjørende for om kriteriet «individuell kommunikasjon» er oppfylt er ikke innholdet i avtalevilkårene, men hvilke kanaler tjenesteyter benytter for å presentere dem. Departementet ser heller ikke behov for å utvide bestemmelsene til også å omfatte denne type avtaler, eller andre former for individuelle avtaler. Normalt vil opplysningene som nevnes i lovforslaget uansett fremkomme ved slik individuell kommunikasjon. Det skal bemerkes at en tjenesteyter som forsøker å omgå opplysningskravene ved bruk av f.eks. elektronisk post fortsatt kan være forpliktet til å oppfylle pliktene etter § 11, jf. direktivets fortale punkt 39.

Den norske oversettelsen av direktivets artikkel

11 nr. 2, implementert i denne lovs § 11 tredje ledd, kan virke misvisende. I den norske oversettelsen står det at tjenesteyter skal stille til tjenestemottakers rådighet «tekniske midler som er egnede, effektive og tilgjengelige og som gjør det mulig å oppdage feil...». I den danske oversettelsen står det at tjenesteyter skal stille til tjenestemottakers rådighet «hensiktsmessige, effektive og tilgjengelige tekniske midler til at finde og rette indtastningsfejl...». Den engelsk oversettelsen er lik den danske. Den norske oversettelsen kan således gi inntrykk av at tjenesteyter må stille til rådighet tekniske midler som dekker et større område enn hva direktivet faktisk krever. § 11 tredje ledd er utformet i samsvar med den danske og den engelske oversettelsen av direktivet.

I det opprinnelige høringsnotatet omfattet første ledd bokstav a også avtalevilkår, inkludert standardvilkår. Dette er nå flyttet til et eget annet ledd der det stilles krav om at disse vilkårene må gjøres «tilgjengelige» for mottakere. Departementet har også endret ordlyden i overskriften til bestemmelsen til «opplysningsplikt før elektronisk bestilling» slik at det klarere går frem at også selve avtaleinngåelsen omfattes av lovforslaget § 11. Bestemmelsen er i tillegg endre i samsvar med synspunktene fremhevet i eforums høringssvar.

12.4.3 Mottakelse og bekreftelse av bestilling

12.4.3.1 Høringsnotatet

Ifølge artikkel 11 i direktivet må tjenesteyteren bekrefte mottak av tjenestemottakerens bestilling uten ubegrunnet opphold og med elektroniske midler. Dette kravet kan fravikes ved avtale dersom kjøpet ikke er et forbrukerkjøp.

Det legges til grunn at kravet om bekreftelse ikke skal påvirke avtalens gyldighet. Bestemmelsene i utkastet kommer som et supplement til gjeldende avtalelovgivning og vil ikke ha betydning i forhold til selve avtaleinngåelsen eller gyldigheten av en avtale. Det vil si at brudd på bestemmelsene ikke får privatrettslige konsekvenser.

Kravet om bekreftelse får ikke anvendelse for avtaler som inngås utelukkende ved utveksling av elektronisk post eller tilsvarende individuell kommunikasjon.

Det foreslås at det utarbeides en regel om at en tjenesteyter ved elektronisk avtaleinngåelse alltid og uten ugrunnet opphold skal sende en elektronisk bekreftelse, jf. utkastet § 12. Begrunnelsen er at usikkerhet omkring avtaleinngåelsen skal reduseres samtidig som det gjøres klart for en tjenestemottaker at avtalen er inngått. På denne måten får

tjenestemottakeren kunnskap om at den elektroniske meldingen er kommet frem og registrert slik at avtalen er inngått. Bekreftelsen vil senere kunne brukes blant annet som bevis for at avtale er inngått og for å påvise forsinkelse av leveransen.

Videre foreslås at en melding skal anses for mottatt når parten har tilgang til meldingen. Dette kan fravikes ved avtale utenfor forbrukerkjøp. Hva som nærmere skal forstås med uttrykket «tilgang til» er bl.a. behandlet av professor Erik Røsæg i artikkelen «IT: avtaleslutning og behovet for lovreform», Festskrift til Gunnar Karnell, Stockholm 1999, side 657 flg. Det uttales her at det synes å være bred enighet om at skjæringspunktet ved elektronisk post er når budskapet er kommet frem til mottakers tjenermaskin (server).

Angrerettloven

Angrerettloven erstattet angrefristloven fra 1972 og trådte i kraft 1. mai 2001. Dersom avtalen inngås elektronisk eller ved bruk av annen fjernkommunikasjon, vil salg av on-line tjenester i prinsippet betraktes som «fjernsalg av tjenester» etter angrerettloven. Angrerettloven er et resultat av gjennomføringen av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF av 20. mai 1997 om forbrukervern ved fjernsalgsavtaler, det såkalte fjernsalgsdirektivet.

Loven gjelder likevel ikke for alle informasjonssamfunnstjenester, og den gjelder bare salg mellom næringsdrivende og forbrukere. En viktig forskjell mellom fjernsalgsdirektivet og direktivet om elektronisk handel er at fjernsalgsdirektivet fokuserer på hvilken måte avtalen inngås på, mens direktivet om elektronisk handel fokuserer på hvordan tjenesten formidles. Ved elektronisk handel i forbrukerforhold vil ofte både angrerettloven og reglene i direktivet om elektronisk handel komme til anvendelse. Angrerettloven stiller krav om at nærmere angitte opplysninger skal gis i tre omganger, nemlig før, i forbindelse med og etter avtaleinngåelsen. Det er dessuten krav om at forbrukeren skal motta obligatoriske angrefristskjema med opplysninger om rettighetene etter loven. Dersom opplysningsplikten misligholdes, sanksjoneres dette med at angrefristen, dvs. den perioden forbrukeren kan gå ifra avtalen uten å oppgi noen grunn, blir vesentlig forlenget. I angrerettloven § 7 første ledd er det uttrykkelig bestemt at forbrukeren i tillegg til det som følger av angrerettloven skal motta opplysninger som han eller hun har krav på etter annen lovgivning. Regler om opplysningsplikt kan også utledes av markedsføringsloven. De fleste reglene i angrerettloven i denne sammenheng kodifiserer praksis etter markedsføringsloven.

12.4.3.2 Høringsinstansenes syn

Miljødepartementet mener en e-post må anses som kommet fram når den befinner seg i «innboksen», dvs. at det er opp til mottaker å åpne den eller ikke. Miljøverndepartementet fraråder en mer teknisk rettet formulering på dette punktet, noe som også vil være mindre robust overfor framtidige teknologendringer.

eforum og Forbrukerombudet støtter departementets forslag til når en melding skal anses mottatt. *eforum* mener at denne regelen bør implementeres i angrerettloven.

Forbrukerombudet påpeker at det flere steder i høringsbrevet kommer frem at avtalens gyldighet ikke påvirkes av brudd på de offentligrettslige reglene som fastsettes i direktivet. Imidlertid følger det av direktivets artikkel 20 at medlemslandene selv kan bestemme hvilke sanksjoner som skal gjøres gjeldene ved brudd. Det fremgår der at sanksjonene skal være proporsjonale og effektive. Etter Forbrukerombudets syn er det ikke tilstrekkelig med bare offentligrettslige sanksjoner ved brudd på for eksempel opplysningsplikten eller manglende ordrebekreftelse. Dette bør etter Forbrukerombudets syn også få sivilrettslige konsekvenser. At avtalen ikke er inngått i henhold til lovbestemte krav må klart ha betydning ved vurderingen av avtalens gyldighet.

12.4.3.3 Departementets vurdering

Avtaleloven fra 1918 inneholder regler om avtaleslutning. Loven er et resultat av nordisk samarbeid, og alle de nordiske land har en nesten lik avtalelov. Utgangspunktet ved inngåelse av avtaler er at en avtale er inngått ved utveksling av tilbud og aksept. Ved å for eksempel tilby sine varer eller tjenester på en hjemmeside, vil dette normalt være et tilbud som kjøper kan akseptere. Disse avtalemekanismer er velkjente og departementet ønsker ikke ved gjennomføringen av dette direktivet å forandre dem. Dersom det stilles krav om ordrebekreftelse slik at det blir et nytt «trinn» ved avtaleinngåelsen (tilbud – aksept – bekreftelse), vil man gjøre et skille mellom avtaler ved elektronisk handel og øvrig avtaleinngåelse, herunder også avtaleinngåelse ved elektronisk post. Dette er ikke ønskelig. Bestemmelsene i denne loven kommer som et supplement til gjeldende avtalelovgivning og vil ikke ha betydning i forhold til selve avtaleinngåelsen eller gyldigheten av en avtale. Det vil si at brudd på bestemmelsene ikke får privatrettslige konsekvenser. Brudd på bestemmelsen får dermed kun offentligrettslige konsekvenser. Sanksjonsapparatet i mar-

kedsføringsloven vil særlig kunne være aktuelt, se om dette i kapittel 12.6. Det kan bemerkes at angrerettloven § 9 første ledd bokstav e også stiller krav om bekreftelse av bestilling. Brudd på denne bestemmelsen sanksjoneres i form av at angrefristen forlenges (fra 14 dager til opptil 3 måneder). Heller ikke de øvrige nordiske landene mener at brudd på denne bestemmelsen skal få privatrettslige konsekvenser.

Av lovforslaget § 12 andre ledd går det frem at «bestilling og bekreftelse som avgis elektronisk, anses mottatt når parten som den er adressert til, har tilgang til den».

Bestemmelsen i lovforslaget § 12 tar kun stilling til når en bestilling og en bekreftelse i forhold til denne lov skal anses mottatt. Den nærmere fastsettelsen av tidspunktet for meldingers rettsvirkninger i andre tilfeller må trekkes ut fra annet lovverk og praksis. Etter avtaleloven § 2 er f.eks. akseptfristen overholdt dersom melding (aksept) har «kommet frem» til adressaten innen fristens utløp. Etter forarbeidene til avtaleloven har en melding som hovedregel «kommet frem» til adressaten når den er brakt under slike ytre forhold at avgiveren etter livets alminnelige regler kan regne med at tilbyderen umiddelbart blir kjent med den, slik at det beror på han selv om dette skal skje eller ikke. I andre tilfeller vil en melding ikke få rettsvirkninger før meldingen har kommet til adressatens kunnskap. Avtaleloven § 7 er et eksempel på dette. Det fastslås her at et tilbud eller et svar på et tilbud kan kalles tilbake innen tilbudet eller svaret har kommet til adressatens kunnskap. Avsender blir med andre ord ikke bundet av meldingen før adressaten har fått kunnskap om den. Skjæringstidspunktet for når en melding anses mottatt vil med andre ord kunne variere fra lovområde til lovområde.

Departementet ser ingen grunn til å endre standpunkt angående når en elektronisk bestilling skal anses mottatt etter § 12 annet ledd. Etter departementets oppfatning har dermed tjenesteyter «tilgang til» elektroniske meldinger på det tidspunkt den er kommet frem til mottakers tjenermaskin (server).

For å gjøre det klart at bestemmelsen ikke påvirker avtalerettens regler/avtalemekanismene vil overskriften til § 12 justeres til «Mottakelse og bekreftelse av bestilling». Av samme grunn har selve lovteksten blitt justert slik at begrepet «bekreftelse» brukes isteden for «ordrebekreftelse» og «melding». Dette vil ikke være en realitetsendring i forhold til høringsbrevet.

En tjenesteytere som forsøker å omgå kravet om ordrebekreftelse ved bruk av f.eks. elektronisk post, jf. § 12 tredje ledd, kan fortsatt være forpliktet

til å oppfylle denne plikten, jf. direktivets fortale punkt 39.

12.5 Tilsyn og nasjonale kontaktpunkter

12.5.1 Høringsnotatet

Ifølge direktivet artikkel 19 nr. 1 skal medlemsstatene sørge for at det finnes tilstrekkelige kontroll- og undersøkelsesmidler til effektiv iverksettelse av direktivet, og sikre at tjenesteyterne gir myndighetene de nødvendige opplysninger.

Videre skal medlemsstatene samarbeide med øvrige medlemsstater og i forbindelse med dette utpeke et eller flere nasjonale kontaktpunkter, jf. artikkel 19 nr. 2. Etter nr. 4 skal medlemsstatene opprette kontaktpunkter som skal kunne nås av tjenestemottakere og – ytere. De skal her få generelle opplysninger om hvilke kontraktsrettslige regler som gjelder, samt om muligheten for å reise sak. Kontaktpunktene skal dessuten kunne opplyse om de myndigheter, sammenslutninger eller organisasjoner, som kan gi ytterligere opplysninger eller praktisk bistand.

Direktivets krav om tilsyn er allerede ivaretatt i markedsføringslovens bestemmelser. Ifølge markedsføringsloven (mfl) § 1 må det i næringsvirksomhet ikke foretas handling som strider mot god forretningsskikk næringsdrivende imellom, eller er urimelige i forhold til forbrukere eller som for øvrig strider mot god markedsføringsskikk. Markedsrådet og Forbrukerombudet skal medvirke ved gjennomføringen av bestemmelsene i loven, jf. mfl. § 10. Forbrukerombudet skal bl.a. kontrollere at reklame ikke er i strid med markedsføringsloven og kan gripe inn mot villedende og urimelige markedsføringsmetoder, og forby ulovlig reklame. Markedsføringsloven inneholder også bestemmelser om sanksjoner, jf. mfl. §§ 16–18.

Kravet om å utpeke nasjonale kontaktpunkter er imidlertid ikke ivaretatt. I utgangspunktet er det mest hensiktsmessig å utpeke allerede eksisterende organ til kontaktpunkter. De oppgaver som nevnes i nr. 4 skulle kunne ivaretas av for eksempel Forbrukerombudet (FO) som er rette instans ved klage på et markedsføringstiltak med sikte på å få det stoppet eller endret for fremtiden. Ifølge FOs «serviceerklæring» sendes henvendelser som faller utenfor FOs oppgaver i retur med forslag om hva avsender kan gjøre. Ellers sendes saken videre til rette instans. Dette betyr at FO vil kunne ivareta kravet om å kunne opplyse om de myndigheter, sammenslutninger eller organisasjoner, som kan gi

ytterligere opplysninger eller praktisk bistand. Der som FO utpekes som nasjonalt kontaktpunkt, må det vurderes om dette får økonomiske og administrative konsekvenser for FO.

I høringsbrevet ba departementet om høringsinstansenes uttalelser om hvilke myndigheter eller organisasjoner som skal utpekes som kontaktpunkter etter artikkel 19 nr. 2 og 4.

12.5.2 Høringsinstansenes syn

Norsk redaktørforening, Forleggerforening, Toll- og avgiftsdirektoratet og Forbrukerrådet mener Forbrukerombudet passer best til denne oppgaven blant eksisterende institusjoner.

Forbrukerombudet er enig i at direktivets krav om tilsyn langt på vei er ivaretatt i markedsføringslovens bestemmelser. Forbrukerombudet vil kunne ivareta oppgaven på en måte som tilfredsstiller direktivets krav under forutsetning at ombudet blir tildelt ressurser til denne oppgaven.

Brønnøysundsregistrene anbefaler at det tas inn en uttrykkelig bestemmelse i loven om at Forbrukerombudet er det nasjonale kontaktpunkt for henvendelser.

Kredittilsynet påpeker i sitt hørings svar at det i høringsnotatet er angitt at direktivets krav om tilsyn allerede er ivaretatt i markedsføringslovens bestemmelser. Kredittilsynet er noe i tvil om direktivforpliktelsen er begrenset til kontroll med markedsføring, og antar at tilsyn av Kredittilsynet innen deres ansvarsområde vil bidra til å oppfylle denne EØS-forpliktelsen. Kredittilsynet slutter seg til forslaget om at Forbrukerombudet kan være kontaktpunkt etter direktivet om elektronisk handel artikkel 19 nr. 2 og 4. I tillegg mener de det bør vurderes hvorvidt bransjeorganisasjoner bør være primære kontaktpunkter innen sine sektorer eller ev. sekundære kontaktpunkter etter artikkel 19 nr. 4 bokstav b. Dette er bl.a. aktuelt i forhold til Bankklagenemnda og Fondsmeglerforbundets etiske råd.

Norsk Rikstoto, NetCom, Energibedriftenes landsforening og Finansnæringens hovedorganisasjon mener Forbrukerombudet ikke kan representere en objektiv vurdering av de regler dette direktivet regulerer. Det oppfordres til at det etableres ett kontaktpunkt som representerer alle sider av bransjen innen elektronisk handel.

eforum mener Forbrukerombudet ikke bør tillegges rollen som kontaktpunkt idet ombudet er satt til å forvalte særinteresser. eforum eller Nsafe kan etter deres mening være alternativer. Forutsetningen er imidlertid at det stilles midler til rådighet.

Telenor anbefaler at et nøytralt og uavhengig or-

gan, som for eksempel Post- og teletilsynet, oppnevnes som kontaktpunkt.

Kommunenes sentralforbund er av den oppfatning at det bør vurderes om det nye ankeorganet i henhold til ny lov om offentlige anskaffelser kan ha en slik funksjon.

12.5.3 Departementets vurdering

Ifølge direktivets artikkel 19 nr. 1 skal medlemsstatene ha tilstrekkelige kontroll- og etterforskningsmidler til rådighet for en effektiv gjennomføring av direktivet, og påse at tjenesteyterne gir dem de nødvendige opplysninger.

Etter artikkel 19 nr. 2 er medlemsstatene forpliktet til å samarbeide med de andre medlemsstatene. For dette formålet skal det utpekes ett eller flere kontaktpunkter og nærmere opplysninger om dem skal sendes til de andre medlemsstatene og Kommisjonen.

Artikkel 19 nr. 3 pålegger medlemsstatene snarest mulig og i samsvar med nasjonal lovgivning å yte den bistand og fremskaffe de opplysninger de andre medlemsstatene eller Kommisjonen anmoder om, herunder med hensiktsmessige elektroniske midler.

Videre skal medlemsstatene etter artikkel 19 nr. 4 opprette kontaktpunkter som tjenesteyter og tjenestemottaker kan henvende seg til for å få generelle opplysninger om:

- sine kontraktmessige rettigheter og forpliktelser samt om de klage- og erstatningsordninger som står til deres rådighet ved tvister, herunder om praktiske sider ved bruk av disse ordningene,
- myndigheter, sammenslutninger og organisasjoner der de kan få flere opplysninger eller praktisk bistand.

Etter artikkel 19 nr. 5 skal Kommisjonen underrettes om viktige forvaltningsmessige og rettslige avgjørelser som er truffet med hensyn til tvister om informasjonssamfunnstjenester og om praksis, bruk og sedvane innen elektronisk handel.

Medlemsstatenes plikt etter artikkel 19 nr. 1 er etter departementets mening oppfylt ved de midler som de norske myndigheter allerede har til rådighet i henhold til lovgivningen. Brudd på lovens materialle bestemmelser, dvs. §§ 8 til 12 vil falle inn under markedsføringsloven § 1, og således inn under Forbrukerombudets tilsynsområde. Utvidet tilsynsplikt som følge av etableringsprinsippet vil bli ivarettatt av organer med tilsynsplikt overfor tilsvarende virksomheter i Norge, f.eks. Kredittilsyn-

net. Tilsynsorganene har adgang til å kreve informasjon fra de aktører som omfattes av deres tilsyn.

Departementet skal være kontaktpunkt etter artikkel 19 nr. 2.

Det er på det rene at tilbydere av informasjonssamfunnstjenester ikke representerer én bransje, men at de representerer mange ulike bransjer, men med det felles at de tilbyr sine varer og tjenester på nett. På bakgrunn av dette vil det være vanskelig å finne ett kontaktpunkt (eller noen kontaktpunkter) som representerer alle tjenestetilbydere av informasjonssamfunnstjenester. Dette tatt i betraktning, men fortsatt med et ønske om at kontaktpunktene kan dekke alle spørsmål tilknyttet informasjonssamfunnstjenester, mener departementet at et skille i stedet bør gå mellom forbrukerspørsmål og øvrige spørsmål (normalt i forhold mellom to næringsdrivende). Det kan således være aktuelt å sikre at begge disse sidene ivaretas ved valg av kontaktpunkt etter artikkel 19 nr. 4. Den nærmere avklaringen av hvilke(t) organ(er) som skal utpekes som kontaktpunkt vil skje i forskrift til loven.

Departementet mener at kravet i artikkel 19 nr. 5 vil bli oppfylt ved at domstoler og andre aktuelle myndigheter ved instruks pålegges å sende underretninger om vesentlige avgjørelser knyttet til informasjonssamfunnstjenester, samt om praksis, bruk og sedvaner i forbindelse med elektronisk handel direkte til ESA, med kopi til det kontaktorgan som er utpekt etter artikkel 19 nr. 2. Utformingen av en slik instruks skje i samarbeid med relevante departementer, herunder særlig Justisdepartementet.

12.6 Sanksjoner

12.6.1 Høringsnotatet

Markedsføringsloven er en generell lov som i prinsippet gjelder markedsføring av alle produkter og for standardvilkår i alle typer forbrukerkontrakter. Loven er således også relevant for informasjonssamfunnstjenester.

Forbrukerombudet og Markedsrådet skal håndheve loven ut fra hensynet til forbrukerne, jf. markedsføringsloven (m.fl.) §§ 12 og 13. Blir Forbrukerombudet oppmerksom på en handling som antas å være i strid med markedsføringsloven, skal de søke å påvirke den næringsdrivende til å innrette sin markedsføring etter loven. Dersom det ikke oppnås en frivillig ordning med den næringsdrivende, kan Forbrukerombudet bringe saken inn for Markedsrådet med begjæring om at det nedlegges forbud mot tiltaket. Hvis det vil medføre ulempe eller skadevirkning å avvente Markedsrådets vedtak,

kan Forbrukerombudet selv treffe vedtak, jf. mfl. § 14. Et forbudsvedtak innebærer både en konstatering av at det har funnet sted en lovstridig handling og samtidig et forbud mot gjentakelse eller fortsettelse av handlingen. I vedtaket fastsettes det et tvangsgebyr som skal betales dersom vedtaket overtres, jf. mfl. § 16. Overtredelse av vedtak er dessuten straffbart, jf. mfl. § 17.

Ved praktiseringen av markedsføringsloven legges det såkalte «lovstridsprinsippet» til grunn. Prinsippet innebærer at generalklausulen i markedsføringsloven § 1 anses overtrådt dersom det foreligger overtredelse av bestemmelser i spesiallovgivningen som er satt til beskyttelse av forbrukere. Når det gjelder vurdering av standardvilkår, vil vilkår som strider mot ufravikelig lovgivning regelmessig måtte anses urimelige etter markedsføringsloven § 9 a. Også vilkår som strider mot fravikelig lovgivning vil kunne anses urimelige hvis vilkårene til forbrukernes ulempe fraviker den normalløsningen lovgiver har vedtatt.

Dette innebærer at Forbrukerombudet og Markedsrådet vil ha kompetanse til å gripe inn mot handlinger som omfattes av norsk regelverk som gjennomfører direktivet om elektronisk handel, såfremt handlingen skader forbrukernes interesser og for øvrig strider mot markedsføringsloven.

Departementet antar ut fra dette at det i forhold til de generelle markedsførings- og avtalevilkårsbestemmelser, ikke er nødvendig med ytterligere regler om tilsyn og sanksjoner i lovforslaget.

12.6.2 Høringsinstansenes syn

Toll- og avgiftsdirektoratet mener sanksjonene ved manglende ordrebekreftelse for forbrukere bør bli de samme etter denne loven som etter de tilsvarende reglene i angrerettloven. Direktoratet mener det bør henvises fra lovforslaget til reglene om angrerett. Når det gjelder næringsdrivende imellom kan det være mer hensiktsmessig å for eksempel gi forlengelse av betalingstiden tilsvarende forsinkelsen med å bekrefte kjøpet.

Forbrukerrådet mener det ikke er tilstrekkelig med utelukkende offentligrettslige sanksjoner. Etter Forbrukerrådets vurdering må det i tillegg fastsettes sivilrettslige sanksjoner ved brudd på loven. Offentligrettslige sanksjoner vil ikke gi den enkelte forbruker noe rettskrav og vil dessuten rette seg kun mot fremtiden. Den eneste praktiske sanksjon som vil virke effektivt og ha avskrekkende virkning, jf. artikkel 20, er etter rådets mening at forbrukeren får en rett til vederlagsfritt å gå fra avtalen dersom tjenesteyter bryter loven. For å sikre gjennomføringen av en slik sanksjonsregel foreslår For-

brukerrådet at det opprettes et utenrettslig tvisteløsningsorgan. For de ganske liknende tvister etter lov om opplysningsplikt og angrerett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerettloven) har man gjort Forbrukertvistutvalget (FTU) til kompetent organ, jf. angrerettloven § 26. Det kan synes som en naturlig løsning at FTU også gis kompetanse til å avgjøre tvister etter lov om visse sider ved elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester, under forutsetning av at organet gis de nødvendige økte midler som dette krever.

Forbrukerombudet er enig med departementet i at lovstridsprinsippet i markedsføringsloven vil være et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for Forbrukerombudet og Markedsrådet til å gripe inn mot handlinger som strider mot ehandelsloven. Forbrukerombudet er videre enig med departementet i at det ikke er nødvendig med ytterligere regler om tilsyn og sanksjoner i lovforslaget når det gjelder offentligrettslige sanksjoner i forbrukerforhold så lenge det følger klart av forarbeidene at markedsføringslovens sanksjonsapparat kan komme til anvendelse.

12.6.3 Departementets vurdering

Det er i § 9 eksplisitt angitt at markedsføringslovens bestemmelser gjelder i tillegg, dette omfatter også markedsføringslovens sanksjons- og straffebestemmelser. Men det finnes også sanksjonsbestemmelser innenfor annen lovgivning som kan være relevant i forhold til ehandelsloven, f.eks. angrerettloven § 11 i forhold til lovforslagets § 12.

Som allerede nevnt ønsker departementet ikke med dette direktivet å påvirke eksisterende regler og sedvane vedrørende avtaleslutning, jf. kapittel 12.4. Krav om bekreftelse etter lovforslagets § 12 skal således ikke påvirke vurderingen av om hvorvidt avtale er inngått eller ikke. Derimot vil en manglende bekreftelse kunne få offentligrettslig konsekvenser som i sin tur indirekte vil kunne få privatrettslige konsekvenser.

Departementet ønsker heller ikke at en manglende bekreftelse skal gis virkninger som tilsvarende bestemmelsene i angrerettloven. Det er på det rene at kravene i angrerettloven kommer til anvendelse også ovenfor visse informasjonssamfunnstjenester. Manglende etterlevelse av disse kravene vil få de konsekvenser som reguleres i angrerettloven. Departementet ser det ikke som ønskelig å utvide angrerettlovens sanksjonsbestemmelser på den måten som Toll- og avgiftsdirektoratet foreslår.

Det skal bemerkes at kontraktsmessige forpliktelser som gjelder for forbrukeravtaler, for eksempel etter kjøpsloven, er unntatt fra det koordinerte

regelområdet og etableringslandsprinsippet, jf. kapittel 11.7.4. Dette betyr at slike forpliktelser skal vurderes i forhold til generelle prinsipper på området, normalt etter forbrukerens hjemlands rett.

Departementet er enig med Forbrukerombudet at lovstridighetsprinsippet vil være et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for Forbrukerombudet og Markedsrådet til å gripe inn ovenfor brudd på denne loven. Forbrukerombudet ivaretar imidlertid kun forbrukerinteresser. Er det tale om brudd på markedsføringsloven næringsdrivende imellom, som ikke får innvirkning for forbrukerne, vil ikke Forbrukerombudet ta skritt for å hindre lovbruddet. Det er imidlertid unntak for kjønnsdiskriminerende reklame, her kan Forbrukerombudet også gripe inn overfor reklame i handel mellom bedrifter.

Er det tale om markedsføringstiltak rettet mot

andre næringsdrivende, som representerer et brudd på markedsføringslovgivningen, vil konflikten kunne bringes inn for Næringslivets Konkurranssutvalg. Utvalget er etablert av en rekke sentrale organisasjoner i norsk næringsliv. Avgjørelser i dette utvalget er ikke bindende for partene, men erfaringsvis følger partene som regel utvalgets anbefalinger. Blir ikke avgjørelsen fulgt eller ønsker motparten erstatning som følge av bruddet, må saken bringes inn for domstolene. Haster det for den ene parten å få stoppet den andre partens påståtte rettsstridige virksomhet, vil parten kunne bringe konflikten til Namsmannen med krav om midlertidig forføyning.

Departementet ser ikke behov for per i dag å etablere et nytt tvisteløsningsorgan ved manglende bekreftelse etter lovforslagets § 12.

13 Deler av direktivet som ikke implementeres

13.1 Markedsføring av lovregulerte yrker (artikkel 8)

Ifølge direktivet artikkel 8 punkt 1 skal medlemsstatene tillate markedsføring av informasjonssamfunnstjenester fra en som utøver et lovregulert yrke. Markedsføringen skal tillates under forutsetning av at bestemmelsene for utøvelse av yrket overholdes, særlig bestemmelsene om yrkets uavhengighet, verdighet og ære, samt at taushetsplikten og lojaliteten overfor kundene og andre utøvere av yrket overholdes.

Ifølge artikkel 8 punkt 2 og 3 skal medlemsstatene og Kommisjonen oppfordre bransjeorganene og yrkessammenslutningene til å utarbeide atferdsregler på fellesskapsplan for å fastsette hvilke opplysninger som kan oppgis i forbindelse med markedsføring. Ved utarbeidingen av forslag til fellesskapsinitiativer, skal Kommisjonen ta tilbørlig hensyn til de atferdsreglene som får anvendelse på fellesskapsplan, og skal handle i nært samarbeid med de berørte bransjeorganer og yrkessammenslutninger.

Departementet er ikke kjent med at det eksisterer regler som i strid med artikkel 8 forbyr de som utøver lovregulerte yrker å bruke elektronisk markedsføring. Artikkelen må antas å ha betydning for lovregulerte yrker der bransjeorganisasjonen eller lignende er forpliktet til å vedta atferdsregler som kan inneholde begrensninger i medlemmers markedsføring av en informasjonssamfunnstjeneste. Slike begrensninger vil imidlertid være i overensstemmelse med direktivets artikkel 8 så fremt de er begrunnet i hensyn om bl.a. uavhengighet, taushetsplikten og lojalitet.

Departementet finne ikke behov for å gjennomføre artikkel 8 i lovforslaget. Ingen av høringsinstansene har motsatt seg dette.

13.2 Selvregulering – adferdsnormer (artikkel 16)

13.2.1 Høringsnotatet

13.2.1.1 Direktivet

Direktivets artikkel 16 inneholder en oppfordring til medlemsstatene om å oppmuntre handels-, næ-

rings- og forbrukersammenslutninger og -organisasjoner til å utarbeide adferdskodekser på fellesskapsplan med sikte på en hensiktsmessig gjennomføring av artiklene 5 til 15 i direktivet. Artikkel 16 oppfordrer videre myndigheter og Kommisjonen til å oppmuntre til at visse prosedyrer for åpenhet og innsyn følges ved etablering og gjennomføring av slike adferdskodekser. Det oppfordres spesielt til at det etableres dialog med forbrukerinteressene ved utforming av adferdskodeksene, og at det etableres adferdskodekser for beskyttelse av mindreårige og menneskelig verdighet.

13.2.1.2 Arbeid i Norge

Prosedylene for åpenhet og innsyn som angis i direktivet, er i tråd med internasjonale prinsipper og bestemmelser for frivillige ordninger (dvs. ikke myndighetspålagte) på andre områder. Etterlevelse av slike prosedyrebestemmelser, f.eks. ved å inkludere dem i bestemmelsene i adferdskodeksene, har vist seg å være nyttige mekanismer for å sikre ikke-diskriminerende og hensiktsmessige reguleringer nasjonalt som internasjonalt.

I den gjeldende norske lovgivning er det ingen bestemmelser som hindrer etablering av adferdskodekser. I Stortingsmelding nr. 41 (1998–99) om elektronisk handel og forretningsdrift oppfordres det til etablering av adferdskodekser og andre former for selvregulerende tiltak. Handels-, nærings-, og forbrukersamvirker og organisasjoner har derfor mulighet til å frivillig utarbeide adferdskodekser.

Myndighetene vil arbeide videre med å avklare myndighetenes rolle når det gjelder direktivets bestemmelser om å oppmuntre til etablering av adferdskodekser.

Departementet har bl.a. deltatt i en arbeidsgruppe innen det Nordiske Ministerrådet som har lagt frem rapporten «Sjålvregulering av elektronisk handel i Norden» (TemaNord 2001:559).

13.2.1.2.1 Nsafe

Nsafe¹ er en merkeordning som skal gjøre handel på Internett tryggere og enklere, både for forbru-

¹ <http://www.nsafe.no>

kere og bransje. Nsafe er resultatet av et samarbeid mellom Forbrukerrådet og eforum. En nettbutikk som innehar nettmerket har erklært at de vil følge Nsafes retningslinjer for salg av varer og tjenester over Internett.

Kort fortalt må en Nsafe-godkjent butikk tilgjengeliggjøre tilstrekkelig og klar kontakt- og produktinformasjon for kunden. Avtalevilkårene må være klare og uttømmende. Butikken bør kunne gjøre rede for en forsvarlig behandling av kundedata og det bør opplyses om rettigheter og klagerutiner.

Merket tildeles virksomheter som er registrert i Brønnøysundregisteret og som tilfredsstillende visse kriterier for bruk på nettstedet som bedriver elektronisk handel til forbrukere, og der avtaleinngåelsen skjer gjennom funksjoner på nettstedet. Klageorgan, klageordning og sanksjoner skal sikre at merkeordningen har en reell betydning for merke innehavers kundeføring, og samtidig øke kundenes tillit til merket. Dersom kriteriene for tildeleging av merket ikke lenger er oppfylt mister nettbutikken retten til å benytte merket. Tilsvarende kan klageorganet frata merke innehaver retten til bruk av merket, permanent eller for en periode, dersom den finner at retningslinjene ikke er fulgt. I disse tilfellene skal merket straks fjernes fra det aktuelle nettstedet.

13.2.1.2.2 Forbrukerombudet

De nordiske forbrukerombudene har blitt enige om felles standpunkter vedrørende handel og markedsføring på Internett. Disse er nedfelt i et dokument fra oktober 2002. Standpunktene er formet som anbefalinger til næringslivet og omfatter alle aktiviteter som er rettet mot det nordiske marked via Internett, uansett hvor virksomheten er etablert.

Forbrukerombudene i Norden mener at forbrukere som ferdes på Internett ikke bør utsettes for uetisk og villedende markedsføring. Markedsføringen bør utformes og presenteres slik at det er klart for forbrukeren at det er tale om markedsføring. Markedsføringsmateriale bør kunne adskilles fra annet materiale. Dessuten bør den næringsdrivende i tydelig og oversiktlig form gi alle relevante opplysninger, slik at forbrukeren er i stand til å vurdere den markedsførte tjenesten og eventuelle tilbud. Informasjon om den næringsdrivendes navn, fysiske adresse, selskapsform og eventuell e-postadresse bør være lett tilgjengelig for forbrukeren.

13.2.1.2.3 Nettnemnda²

Norge deltar gjennom EØS-avtalen i EUs handlingsplan for sikrere bruk av Internett.³ Et av hovedprinsippene i handlingsplanen er å bistå bransjen med å utvikle selvreguleringsmekanismer. Det kan i denne sammenheng nevnes at bransjen gjennom IKT-Norge har initiert et selvregulerende tiltak, Nettnemnda. Statens filmtilsyn har medvirket til etableringen og støttet tiltaket økonomisk. Hensikten bak en slik selvreguleringsmekanisme er at bransjen selv tar ansvar for og bidrar til at Internett ikke brukes til spredning av ulovlig og skadelig innhold.

Nettnemnda er en uavhengig klageinstans som skal håndheve etiske regler for Internett. Disse reglene er fastsatt av IKT Norge og Internettforum, og tar sikte på å ivareta grunnleggende rettigheter for brukere og tjenesteytere på Internett. Oppgaven er særlig å balansere hensynet til yttringsfrihet mot hensynet til privatliv/personvern. Nettnemnda kan treffe bindende avgjørelse i saker som gjelder virksomheter på Internett der tjenesteyteren har forpliktet seg til å godta de nettetiske reglene. Nemnda kan også gi uttalelser i alle spørsmål som faller inn under nemndas arbeidsområde. Alle kan klage til Nettnemnda dersom de mener aktører på Internett krenker deres grunnleggende rettigheter.

13.2.2 Høringsinstansenes syn

Ifølge *eforum* bør lovforslaget lovregulere direktivets klare anmodning om selvregulering. En slik lovregulering bør inneholde en plikt for offentlige forvaltningsorganer til å bidra til opprettelsen av selvreguleringsordninger og vurdere selvreguleringsordninger i saksbehandlingen.

SongNetworks anbefaler at det legges til rette for en modell hvor bransjen i så stor grad som mulig kan utøve selvregulering og viser til Nettnemnda.

Norsk redaktørforening mener i sitt høringsvar at lovforslaget ikke implementerer direktivets oppfordringer med henhold til adferdsnormer og -kodekser. Foreningen gir imidlertid sin tilslutning til dette, som en naturlig følge av den arbeidsdeling som gjelder ikke bare på mediens område. Frivillige etiske former og håndhevelse i form av selvjustis skaper et mer levende ansvar enn det som påtvinges gjennom lovgivning, og som ikke fremstår som tvingende nødvendig. Massemediens selvjustisordning, bygd på Vær Varsom-plakaten og hånd-

² www.nettnemnda.no

³ Europaparlamentets – og rådsvedtak nr. 276/1999/EF av 25. januar 1999 om vedtaking av ein flerårig felleskapshandlingsplan for å fremje bruk av Internett ved å kjempe mot ulovleg og skadelig innhald på verdsomfattende nett.

hevet av Pressens Faglige Utvalg, omfatter også publiseringer i elektroniske medier. Norsk redaktørforening nevner også sin «redaktørsegl», som er et ansvarssmerke for medier som redigeres under Redaktørplakaten, Vær Varsom-plakaten og Tekstreklaameplakaten. Merket tas i bruk av stadig flere journalistiske medier på internett. Publikasjoner som bruker merket oppfyller frivillig direktivets krav i artikkel 5 om opplysning om virksomheten. Direktivets krav om slike opplysninger vil det være naturlig å videreføre i en samlet mediellovgivning som Ytringsfrihetskommisjonen har anbefalt.

13.2.3 Departementets vurdering

Departementet fastholder sine konklusjoner fra høringsbrevet. Departementet ønsker å åpne for frivillige ordninger, uten å legge noen føringer på hvordan disse skal etableres eller hvilke oppgaver de skal ha. Departementet er positiv til alle private tiltak som gjøres for å bl.a. på frivillig grunnlag få fjernet ulovlig materiale fra Internett og gi nødvendige opplysninger om virksomheten. Det kan bemerkes at det allerede finnes etablerte ordninger som nå også vil omfatte informasjon på Internett (bl.a. Redaktørplakaten) og at det samtidig etableres nye ordninger på dette området (bl.a. Nettnemda). Det vil være et behov for å følge opp hvorvidt de frivillige ordningene ivaretar de behov som finnes innenfor dette område. Dersom ordningene ikke når ønsket resultat, vil departementet på ny vurdere hvorvidt det er aktuelt med en mer detaljert lovregulering på området.

13.3 Tvisteløsning utenfor domstol (artikkel 17)

13.3.1 Høringsnotatet

Ifølge direktivet skal den nasjonale reguleringen ikke være til hinder for at det etableres tvisteløsningsmekanismer utenfor domstol ved tvist mellom

tjenesteytere og tjenestemottakere, og at slik tvisteløsning kan skje elektronisk. Departementet er ikke kjent med at det eksisterer regelverk som er til hinder for å etablere slike ordninger, eller at dette ikke kan skje elektronisk.

Direktivets artikkel 17 stiller videre krav om at statene skal oppmuntre til at allerede etablerte tvisteløsninger utenfor domstolene, særlig ved forbrukertvister, har prosedyrer som ivaretar partenes interesser. Dessuten skal disse tvisteløsningsorganene sende viktige avgjørelser vedrørende informasjonssamfunnstjenester til Kommisjonen samt opplyse om praksis, bruk og sedvane ved elektronisk handel. Departementet finner det ikke naturlig å lovfeste disse kravene.

13.3.2 Departementets vurdering

Ingen av høringsinstansene har hatt noen kommentar til dette. Departementet legger derfor til grunn det som er anført i høringsnotatet.

13.4 Domstolsbehandling (artikkel 18)

13.4.1 Høringsnotatet

Ifølge artikkel 18 nr. 1 skal statene sikre at søksmål relatert til informasjonssamfunnstjenester kan behandles hurtig og at det finnes mulighet for raske avgjørelser, herunder midlertidige avgjørelser, for å få stanset den påståtte krenkelse og hindre ytterligere skade på de berørte interesser. Departementet mener at dagens lovgivning ivaretar disse kravene. Midlertidig forføyning og beslag ivaretar behovet for å få stanset en påstått krenkelse hurtig.

13.4.2 Departementets vurdering

Ingen av høringsinstansene har hatt noen kommentar til dette. Departementet legger derfor til grunn det som ble anført i høringsnotatet.

14 Behov for revisjon av loven

Utviklingen innenfor elektronisk handel skjer raskt og handel over Internett har mer og mer blitt en del av våre liv. Det kan derfor antas at nye typer av tjenester kommer frem og nye måter å bruke Internett på for å ivareta nye krav og behov. På denne bakgrunn tar departementet utgangspunkt i at det vil være behov for å revidere loven i takt med utviklingen på dette området for å bl.a. sikre at loven ikke unødig hindrer elektronisk handel.

Direktivet om elektronisk handel foreslås å gjennomføres ved én lov, jf. kapittel 7. Men som allerede er blitt nevnt kan det ved et senere tidspunkt være aktuelt å vurdere hvorvidt deler av loven skal flyttes til annet regelverk.

Behovet for å revidere reguleringen er også blitt identifisert i direktivet. Av artikkel 21 går det frem at Kommisjonen for bl.a. Europaparlamentet og Rådet skal legge frem en rapport om anvendelsen av direktivet, ev. vedlagt forslag med sikte på å tilpasse det til den juridiske, tekniske og økonomiske utviklingen på området informasjonssamfunnstjenester. Dette gjelder særlig i forhold til kriminali-

tetsforebygging, beskyttelse av mindreårige, forbrukervern og det indre markedes tilfredsstillende virkemåte. Rapporten skal videre undersøke behovet for tilpasning av direktivet om elektronisk handel, og særlig analysere behovet for forslag som gjelder ansvaret til leverandører av hyperlenker og av søkeverktøy. Videre skal framgangsmåter for varsel og fjern, samt ansvarsforholdene etter at innhold er fjernet vurderes. Rapporten skal dessuten analysere behovet for ytterligere vilkår knyttet til ansvarsfritaket for ren formidling og mellomlagring (artikkel 12 og 13) i lys av den tekniske utvikling, og muligheten for å anvende prinsippene for det indre marked på sending av uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post. En første rapport skal legges frem 17. juli 2003 og deretter annethvert år.

Etter å ha tatt del av denne rapporten vil departementet vurdere hvorvidt loven trenger å revideres. En slik vurdering vil også ta utgangspunkt i egne erfaringer, erfaringer i øvrige nordiske land mv.

15 Økonomiske og administrative konsekvenser

Ifølge lovforslaget skal en tjenesteyter med etableringssted i Norge innenfor det koordinerte regelområdet følge norsk rett, uansett om tjenesten helt eller delvis retter seg mot tjenestemottakere i annen stat innenfor EØS. Dette betyr at tjenesteyteren vil omfattes av norske myndigheters tilsynsplikt selv om tjenesten kun tilbys utenfor Norge. Dette vil innenfor noen områder avvike fra gjeldende regulering, og kan påføre de aktuelle tilsynene ytterligere arbeid. Imidlertid vil en tjenesteyter med etableringssted i annen stat innenfor EØS ikke omfattes av norske myndigheters tilsyn, selv om tjenesten helt eller delvis retter seg mot tjenestemottakere i Norge. På samme måte vil dette kunne føre til en reduksjon av arbeid for noen tilsyn. Slik departementet ser det vil den totale arbeidsbyrden for de norske tilsynene være tilnærmet uforandret ved gjennomføringen av dette lovforslag.

Når det ellers gjelder de økonomiske konsekvensene, ventes kostnader ved implementering av direktivet i norsk rett i hovedsak å ligge på det administrative plan. Dette gjelder både for myndighetene og næringslivet.

For myndighetene vil de administrative kostnader bl.a. være knyttet til opprettelse og drift av bl.a. kontaktpunkter, jf. artikkel 19, og eventuell annen oppfølging av direktivet. Kostnadene ved dette er ikke mulig å anslå per i dag, det kommer bl.a. an på valg av kontaktpunkter. Oppnevningen av kontaktpunkter etter artikkel 19 nr. 4 (jf. § 13) skjer ikke i dette lovforslaget men vil skje ved et senere tidspunkt i en forskrift til loven.

Lovforslaget vil kunne innebære at tjenestetilbydere må endre måten opplysningene om virksomheten m.v. presenteres på og omfanget av opplysningene. Dessuten kan de bli nødt til å ta i bruk andre tekniske løsninger ved mottak av elektronisk bestilling. Kostnadene dette innebærer vil variere fra tjenesteyter til tjenesteyter idet de vil avhenge av hvilke opplysninger som allerede gis i dag, og av hvilke tekniske løsninger tjenesteyteren bruker. Det er grunn til å tro at flere tjenesteytere allerede i dag oppfyller lovforslagets krav. Dette vil i utgangspunktet være en engangskostnad, og vil sannsynligvis være marginal i forhold til den totale kostnaden ved å sette opp en e-handelsløsning.

Loven etablerer klarere regler innenfor visse områder innenfor elektronisk handel. Etablering av forutsigbare rettsprinsipper, vil kunne medføre kostnadsbesparelser for aktørene da de unngår usikkerhet i forhold til tilpasning av virksomheten, særlig ved markedsføring og salg over Internett mv.

Kostnadene knyttet til implementering av artikkel 16 om selvregulering vil først og fremst falle på private organisasjoner og selskaper som ønsker å følge opp dette initiativ. Fra myndighetenes side vil kostnader ved implementering av artikkel 16 avhenge av hvilken rolle myndighetene velger å inn- ta, og hvilke virkemidler man ønsker å ta i bruk når det gjelder «å oppmuntre til» selvregulering. Foruten administrative kostnader kan det f.eks. påløpe kostnader knyttet til finansielle bidrag til gode initiativ.

16 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1 Lovens formål og virkeområde

Av første ledd går det frem at lovens formål er å sikre prinsippet i EØS-avtalen om fri flyt av tjenester, og å gjennomføre prinsippet om gjensidig anerkjennelse. Loven regulerer visse spørsmål vedrørende elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester, og myndighetenes regulering av og kontroll med slike tjenester.

Loven utfyller gjeldende rett som omhandler elektronisk handel og øvrige informasjonssamfunnstjenester, såfremt det ikke er tale om å innskrenke adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester. Loven er imidlertid ikke ment å vike ved motstrid med annen regulering. For eksempel er etableringslandsprinsippet (jf. kapittel 12.1) absolutt, dvs. at unntak fra dette prinsipp må hjemles i denne lov, dvs. enten i §§ 2, 5 annet ledd eller i § 6. Unntak hjemlet i annet regelverk, også regelverk som gjennomfører andre EØS-relevante direktiver, vil ikke få anvendelse. Dette innebærer at dersom regulering innen en sektor hjemler unntak fra etableringslandsprinsippet, og dette ikke dekkes av unntakene i ehandelsloven, vil dette unntaket ikke få anvendelse for informasjonssamfunnstjenester. Tjenester ytet elektronisk vil således kunne være underlagt andre regler enn den samme tjenesten ytet fysisk, jf. kapittel 12.1.4.6.

I *andre ledd* defineres en informasjonssamfunnstjeneste. I direktivet er informasjonssamfunnstjenester, gjennom direktiv 98/48/EF, definert som «enhver tjeneste som vanligvis ytes mot vederlag, over avstand, og som formidles elektronisk og på individuell anmodning fra en tjenestemottaker». Videre går det frem av punkt 18 i fortalet til direktivet om elektronisk handel at begrepet også omfatter tjenester som består i å overføre informasjon via elektronisk kommunikasjonsnett, gi tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller være nettvært for data som leveres av tjenestemottakeren. De som kun tilbyr verktøy slik at man kan søke, få tilgang til og laste ned informasjon på for eksempel Internett, vil også omfattes av dette begrepet.

Begrepet «normalt ytes mot vederlag» har av EU-domstolen blitt tolket til å omfatte alle typer av økonomiske aktiviteter. Det er også klart at dette

kravet vil være oppfylt selv om selve betalingen ikke skjer av mottakeren av tjenesten. Dette betyr således at begrepet omfatter bl.a. følgende tjenester:

- Internettaksess, elektronisk post og søkemotorer.
- On-line informasjon og informasjons- og underholdningstjenester, herunder bl.a. on-line databaser, on-line aviser.
- Næringsdrivende som on-line markedsfører sine produkter, tjenester og sitt selskap.
- Salg on-line av varer, for eksempel bøker, blomster, CD og biler. (Levering av disse fysiske varene vil ikke omfattes av begrepet informasjonssamfunnstjeneste).
- Tjenester som tilbyr fri tilgang til utdrag av musikk, video eller elektroniske spill for utprøving.

Kravet til vederlag vil ikke være oppfylt dersom offentlig forvaltning on-line utsteder offentlige dokumenter som for eksempel bekrefter noens identitet eller sivilstatus. Begrepet vil heller ikke omfatte privatpersoners hjemmesider hvor det er tilgang til personlige fotografier, informasjon m.v.

Departementet har valgt å bruke uttrykket «vanligvis ytes mot vederlag» fremfor begrepet «næringsvirksomhet». Begrunnelsen for dette er at begrepet «tjenesteyter» er ment å omfatte all virksomhet av økonomisk karakter, uavhengig av formålet med virksomheten. Selger for eksempel en ideell organisasjon blader over Internett til inntekt for aidsforskningen, vil denne virksomheten omfattes av direktivet. Begrepet næringsvirksomhet vil derfor være for snevert i forhold til den virksomhet denne loven er ment å omfatte.

Kravet til vederlag medfører at fysiske persons anvendelse av elektronisk post eller tilsvarende elektronisk kommunikasjon utenfor deres handels- eller næringsvirksomhet ikke er noen informasjonssamfunnstjeneste. Dette inkluderer privatpersoners anvendelse av elektronisk post til inngåelse av kontrakter. Det uttales i fortalet til direktivet punkt 18 at kontraktsforholdet mellom en arbeidstaker og dennes arbeidsgiver heller ikke er en informasjonssamfunnstjeneste.

Med begrepet «over avstand» menes en tjeneste som ytes uten at tjenesteyter og tjenestemottaker er fysisk tilstede samtidig. I ovennevnte direk-

tiv 98/48/EF defineres begrepet ved å gi eksempel på tjenester som ikke ytes over avstand:

«Tjenester som ytes når yteren og mottakeren av tjenesten er fysisk til stede, selv om det brukes elektroniske innretninger:

- a) undersøkelse eller behandling på et legekontor ved hjelp av elektronisk utstyr, men der pasienten er fysisk til stede,
- b) søking i en elektronisk katalog i en butikk der kunden er fysisk til stede,
- c) bestilling av en flybillett via et PC-nettverk i et reisebyrå der kunden er fysisk til stede,
- d) tilbud av elektroniske spill i en automatspillhall der brukeren er fysisk til stede.»

Begrepet «individuell anmodning fra en mottaker av tjenester» medfører at bl.a. fjernsynssendinger, kringkasting over radio eller tekst-tv ikke omfattes, da disse sendingene mottas samtidig av et ubegrenset antall mottakere. Derimot er tjenester som utsendes punkt til punkt, som f.eks. video-on demand eller fremsendelse av kommersiell kommunikasjon via elektronisk post informasjonssamfunnstjenester. Også i forslag til endringer i kringkastningsloven søkes det å klarlegge forholdet til informasjonssamfunnstjenester, se Ot.prp. nr. 107 (2001–2002) om lov om endringer i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting. Det foreslås her å innta et samtidighetskrav i definisjonen av kringkastning. I denne forbindelse uttales det at «Utvalget ønsket en slik presisering fordi dette vil gjøre det helt klart at kringkastningsloven ikke kommer til anvendelse på tjenester som bestilles individuelt, for eksempel video på bestilling og Internett-tjenester der den enkelte bruker selv initierer utsendelsen». Det uttales videre at det er uten betydning når forbruket av tjenesten rent faktisk skjer. Det avgjørende er tidspunktet for når seernes mottaksutstyr tar imot eller ev. lagrer tjenesten. Departementet er enig i dette synspunktet. Det må presiseres at dersom informasjonssamfunnstjenester tilbys parallelt med kringkastningstjenester, for eksempel ved at skjermen er delt i flere deler, vil de ulike regelsett gjelde for de respektive tjenestene. Dette til tross for at enkeltdelene for brukeren kan fortone seg som en integrert tjeneste.

Med «formidlet elektronisk» menes en tjeneste som sendes fra avsender og mottas på bestemmelsesstedet ved hjelp av utstyr for elektronisk behandling (herunder digital komprimering) og lagring av data, og som i sin helhet overføres, transporteres og mottas via tråd, radio, optiske midler eller andre elektromagnetiske midler. Dette vil bl.a. omfatte elektronisk kommunikasjon over Internett (både i åpne og lukkede nett) og WAP-tjenester.

En tjeneste er ikke formidlet elektronisk dersom innholdet er materielt selv om det innebærer bruk av elektroniske innretninger, for eksempel penge- eller billettautomater (pengesedler og togbilletter). Dette betyr bl.a. at å ta ut penger i en minibank ikke er en informasjonssamfunnstjeneste, men overføring av penger ved bruk av Internett-bank vil være en slik tjeneste. Tilgang til veinett, parkeringsplasser osv. mot betaling, selv om det ved inngang/utgang finnes elektroniske innretninger for å kontrollere tilgangen og/eller sikre korrekt betaling, omfattes heller ikke av begrepet «formidlet elektronisk».

Begrepet «formidlet elektronisk» omfatter heller ikke tjenester som ikke ytes ved hjelp av elektroniske systemer for lagring og behandling av data, bl.a. taletelefoni, telefaks-/telekstjenester, tjenester som ytes via taletelefoni eller telefaks, eller direkte markedsføring ved hjelp av telefon/telefaks. En tjeneste er ikke formidlet elektronisk dersom den ikke skjer on-line (frakoblede tjenester), for eksempel distribusjon av CD-ROM eller programvare på diskett.

Informasjonssamfunnstjenester omfatter etter dette bl.a. on-line aviser, on-line markedsføring, salg av varer on-line (levering av disse fysiske varene vil ikke omfattes av begrepet informasjonssamfunnstjeneste), og tjenester som for eksempel over Internett tilbyr fri tilgang til utdrag av musikk, video eller elektroniske spill for utprøving. Begrepet informasjonssamfunnstjenester skal dekke mange forskjellige økonomiske aktiviteter som kan drives on-line. Idet begrepet er teknologinøytralt og ikke tar sikte på visse typer av aktiviteter vil det også kunne dekke typer av virksomheter og aktiviteter som ikke eksisterer i dag.

Se kapittel 9.3 for forholdet til teleloven og kringkastningsloven.

I *tredje ledd* er det presisert at taletelefoni og telefaks- og telekstjenester ikke faller inn under loven.

I *fjerde ledd* gis Kongen hjemmel til å gi forskrift om hva som regnes som en informasjonssamfunnstjeneste.

I *femte ledd* gis Kongen hjemmel til å gi forskrift om at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 2 bokstav a.

Til § 2 Unntak fra lovens virkeområde

I *bokstav a* unntas skatteområdet. Ifølge fortalen til direktivet punkt 12 skal skatter og avgifter ikke omfattes av direktivets anvendelsesområde. Etter de-

partementets oppfatning omfatter dette unntaket toll.

Bokstav b implementerer direktivets artikkel 1 nr. 5. Ifølge denne artikkelen omfatter ikke direktivet spørsmål vedrørende informasjonssamfunnstjenester som omfattes av direktivene 95/46/EF (personvern/direktivet) og 97/66/EF (personvern i telekommunikasjon). I fortalen punkt 14 står eksplisitt at for beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandlingen av personopplysninger gjelder alene bestemmelsene i disse to nevnte direktiver, og således går de foran bestemmelsene i direktivet om elektronisk handel. Direktiv 95/46/EF er gjennomført i henholdsvis lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) med forskrifter og lov 23. juni 2000 nr. 54 om edb-baserte reservasjonssystemer for passasjertransport m.v. Direktiv 97/66/EF er gjennomført i forskrift 5. desember 1997 nr. 1259 om offentlig telenett og offentlig teletjeneste (offentlignettforskriften), som er hjemlet i teleloven.

Bokstav c er en implementering av direktivets artikkel 5 nr. 1 bokstav c. Av denne artikkelen går det frem at direktivet ikke får anvendelse på spørsmål vedrørende avtaler eller praksis som reguleres av kartellovgivningen. Unntaket for kartell har begrenset betydning for norske forhold, men vil ha større betydning i andre land som har en kartellovgivning som kan være i konflikt med direktivet dersom ikke nevnte unntak var tatt med. Etter vanlig språklig forståelse menes med kartell overenskomst mellom næringsdrivende (sammenslutning av næringsdrivende) om regulering av pris-, produksjons- eller omsetningsforhold i den hensikt å motvirke følgende av den innbyrdes frie konkurranse. Konkurransbegrensende samarbeid er bare regulert i konkurranseloven og EØS-avtalen. Vi foreslår at det i lovforslaget henvises til konkurranseloven og EØS-avtalen artikkel 53 og 54.

I *bokstav d* unntas virksomhet som notarius publicus etter lov av 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus. I norsk rett hører utføringen av notarialforretningene som hovedregel under tingrettene, jf. lov om notarius publicus § 1. Med notarialforretninger menes utføring av de oppgaver som er lagt til notarius publicus i lov eller forskrift, bl.a. å utføre vigsler og registrere partnerskap, ta opp veksel- og sjekkprotester og gi notarialbekreftelser som f.eks. bekreftelse av underskrift og rett kopi. Se om dette lov om notarius publicus §§ 2 og 3.

I *bokstav e* unntas representasjon av en klient og ivaretagelse av vedkommendes interesser ved domstolen.

Unntaket i *bokstav f* angående spillevirksomhet omfatter etter departementets oppfatning alle pen-

gespill. Per i dag er dette lov av 1. juli 1927 nr. 3 om veddemål ved totalisator, lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. og lov av 24. mars 1995 nr. 11 om lotterier m.v. Det følger av direktivets fortale punkt 16 at unntaket for spill ikke omfatter konkurranse i forbindelse med markedsføring eller spill der hensikten er å øke salg av en vare eller en tjeneste, og der betaling, hvis det kreves, kun skjer for å få den markedsførte varen eller tjenesten.

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 1.

Til § 3 Definisjoner

I *bokstav a* defineres tjenesteyter som enhver fysisk eller juridisk person som tilbyr informasjonssamfunnstjenester.

I *bokstav b* defineres tjenestemottaker som en fysisk eller juridisk person som benytter en informasjonssamfunnstjeneste, for eksempel ved å søke etter informasjon på nettet, eller ved å gjøre informasjon tilgjengelig der. Det er uten betydning om dette skjer i eller utenfor næringsvirksomhet. En person vil således være tjenestemottaker i forhold til en nettvært når vedkommende legger ut materiale på en nettside som lagres av nettverten. Samme person kan imidlertid være tjenesteyter ovenfor de som tar del av materialet på nettsiden.

I *bokstav c* defineres etableringssted. Begrepet forutsetter at tjenesteyteren har en økonomisk eller forretningsmessig målsetting for virksomheten. Videre må tjenesteyter ha et fast forretningssted, og til hensikt å tilby tjenesten fra forretningsstedet for et uavgrenset tidsrom, dvs. inntil videre. Av fortalens punkt 19 går det imidlertid frem at også en tjenesteyter som bare tilbyr tjenesten for en nærmere bestemt periode kan tilfredsstille kravene.

En tjenesteyter vil ofte kunne være etablert i flere land, for eksempel gjennom ulike filialer og datterselskaper. Problemet er da å fastslå i hvilken stat tjenesteyteren er etablert i forhold til den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten. For å fastslå dette tas det utgangspunkt i hvor den aktuelle tjenesten originerer fra. Det understrekes i denne sammenheng at det avgjørende ikke er hvor teknisk utstyr og lignende er plassert, men hvor den økonomiske virksomheten foregår. Etableringsstedet for den aktuelle tjenesten er således det faste forretningsstedet for den delen av tjenesteyterens økonomiske virksomhet som den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten har sammenheng med. Er dette vanskelig å fastslå vil etableringsstedet være det sted der tjenesteyteren har senteret for de former for virksomhet som er knyttet til denne særlige tjenesten.

Faren for omgåelse er omtalt i direktivets fortale punkt 57. En medlemsstat kan treffe tiltak mot en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, dersom virksomhet helt eller hovedsakelig er rettet mot førstnevnte medlemsstats territorium, og valget av etableringssted er gjort med henblikk på å unndra seg de reglene som ellers ville ha kommet til anvendelse.

Den nærmere fastleggingen av når en tjenesteyter kan anses for å være etablert i Norge eller i et annet land innen EØS, må i praksis avgjøres ut fra en fortolkning av reguleringen i lovforslaget og direktivet om elektronisk handel og hensynene bak disse reguleringene, sammen med bl.a. det generelle prinsippet om retten til fri etablering, andre EØS-relevante direktiver og dokumenter samt EF-domstolens praksis.

I *bokstav d* defineres det koordinerte regelområdet som nasjonale regler som stiller krav til informasjonssamfunnstjenester og til tjenesteytere når det gjelder etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester. Eksempler på krav som faller inn under begrepet er krav i tilknytning til kvalifikasjoner, meldinger og tillatelser, og krav som gjelder tjenesteyterens atferd og tjenestens kvalitet eller innhold, herunder spørsmål vedrørende reklame, kontraktsmessige spørsmål eller spørsmål vedrørende tjenesteyterens ansvar. Det koordinerte regelområdet omfatter dermed ikke krav til varer i seg selv, krav ved levering av varer eller krav i forhold til tjenester som ikke leveres elektronisk. Begrepet påvirker ikke en stats krav til produktsikkerhet, merking av produkter og produktansvar. Det «koordinerte regelområdet» dekker videre bare krav vedrørende on-line aktiviteter som informasjon som overføres on-line, markedsføring on-line, on-line shopping og inngåelse av avtale on-line.

Begrunnelsen for innføringen av begrepet det koordinerte regelområdet er å fastsette anvendelsesområdet til etableringslandsprinsippet. Etableringslandsprinsippet blir begrenset av vedlegget til direktivet. Etter departementets oppfatning kunne disse unntakene like gjerne omhandlet det koordinerte regelområdet. For å få en samlet redegjørelse av anvendelsesområdet til etableringslandsprinsippet har departementet valgt å behandle begrepet det koordinerte regelområdet i sammenheng med de sentrale unntakene gjort i vedlegget til direktivet. Sammenholdes disse unntakene med definisjonen av det koordinerte regelområdet omfatter etableringslandsprinsippet hovedsakelig:

krav knyttet til informasjonssamfunnstjenester og til tjenesteytere angående etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester unntatt:

- regler som omhandler kontraktsmessige forpliktelser i forbrukerkontrakter og
- partenes frihet til å velge hvilken lovgivning som skal anvendes på deres kontrakt, jf. direktivets vedlegg strekpunktene 5 og 6.

Se kapittel 11.7 for nærmere redegjørelse av dette begrepet.

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 2 bokstav b-e og h.

Bokstav e definerer forbruker. Forbrukerbegrepet i denne loven skal forstås likt med forbrukerbegrepet i forbrukerkjøpsloven.

Til § 4 Informasjonssamfunnstjenester fra Norge

Etableringslandsprinsippet gjelder kun innenfor det koordinerte regelområdet.

Det følger av prinsippet at norsk rett får anvendelse for tjenesteytere som for den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten er etablert i Norge. Det avgjørende er dermed om den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten er tilknyttet økonomisk virksomhet drevet fra fast forretningssted i Norge. Dette gjelder selv om tjenesten helt eller delvis retter seg mot tjenestemottakere i annen EØS-stat.

Dersom tjenesteyteren er etablert i Norge har norske myndigheter, innenfor sine respektive tilsynsområder, plikt til å påse at slike tjenester oppfyller kravene i norsk rett. Dette gjelder selv om virksomheten kun tilbys eller får virkninger utenfor Norge. Dersom tjenesteytere er etablert i en annen EØS-stat, men tilbyr sine tjenester i Norge, vil disse tjenestene falle utenfor norsk retts anvendelsesområde innenfor det koordinerte regelområdet, og også utenfor norske myndigheters tilsyn. Ønsker norske myndigheter å stanse tilbudet av en slik tjeneste må vilkårene i lovforslagets § 5 være oppfylt, og den der beskrevne fremgangsmåte må benyttes.

Det kan tenkes at en tjenesteytere ønsker å etablere seg i et annet EØS-land for å unngå et restriktivt regelverk. Dersom slik omgåelse skjer er det mulig at tjenesteyteren uansett må følge mottakerlandets rett, jf. fortalen punkt 57.

Det er på det rene at etableringslandsprinsippet ikke omfatter land utenfor EØS. Dette betyr at tjenesteytere etablert utenfor EØS ikke vil ha samme mulighet til å påberope seg retten til å forholde seg til sitt hjemlands bestemmelser.

Se kapittel 12.1 for en nærmere redegjørelse av etableringslandsprinsippet.

Denne bestemmelsen gjennomfører artikkel 3 nr. 1 i direktivet.

Til § 5 Informasjonssamfunnstjenester fra en annen stat innenfor EØS

Etableringslandsprinsippet har også en side til EØS-rettens prinsipp om gjensidig anerkjennelse. Av *første ledd* går det frem at det innen det koordinerte regelområdet ikke kan legges begrensninger på informasjonssamfunnstjenester tilbudt av tjenesteytere som for den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten er etablert i annen EØS-stat. I likhet med § 4 er det også her avgjørende om den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten er tilknyttet økonomiske virksomhet drevet fra fast forretningssted i annen EØS-stat, jf. kapittel 11.2.

Andre ledd hjemler unntak fra ovennevnte utgangspunkt. En medlemsstat har rett til å nekte en bestemt informasjonssamfunnstjeneste tilbudt i Norge dersom en av grunnene i § 5 andre ledd foreligger, og tiltaket er nødvendig. At tiltaket må være «nødvendig» innebærer at tiltaket faktisk må forfølge et av de nevnte formålene (formålmessighet), og at tiltaket må stå i rimelig forhold til formålet med begrensningen (forholdsmessighet). Det innføres ikke nye hjemler for domstolene eller andre myndigheter i dette lovforslaget. Brudd på interessene i andre ledd må dermed hjemles i eksisterende lovgivning. Dette kravet kommer frem av passusene «når dette følger av annen lovgivning».

Unntakene i § 5 annet ledd gjelder kun for «en bestemt» informasjonssamfunnstjeneste, dvs. en spesiell informasjonssamfunnstjeneste i en bestemt sak. Det er ikke adgang til å gjøre generelle unntak for bestemte typer av tjenester.

Videre må en bestemt prosedyre følges. Denne er nærmere omtalt i § 5 *tredje og fjerde ledd*. Se kapittel 12.1.4.4 for en nærmere omtale av denne prosedyren. Det finnes flere myndigheter som har til oppgave å føre tilsyn og sikre at regelverk etterleveres bl.a. Forbrukerombudets og Kredittilsynet. Disse myndigheter vil innenfor sine områder kunne sende anmodninger og underretninger etter § 5 tredje og fjerde ledd, dersom vilkårene for dette er oppfylt. Det innføres ikke nye rettigheter for domstoler og offentlige myndigheter i dette lovforslaget. Brudd på interessene i andre ledd må dermed hjemles i eksisterende lovgivning. Etter fjerde ledd kan prosedyren beskrevet i tredje ledd fravikes dersom det er fare ved opphold. I så fall skal ESA og vedkommende stat snarest opplyses om dette og om at forbud er nedlagt.

Ifølge fjerde ledd trenger ikke domstolsbehandling eller tiltak som er ledd i etterforskning av straffbare forhold å følge prosedyrebegrensningene i bestemmelsens tredje og fjerde ledd. Dette betyr at de uansett vil ha rett til å for eksempel fjerne el-

ler stanse tilgangen til ulovlig materiale på Internett.

Etter *femte* ledd har Kongen hjemmel til i forskrift å bestemme hvem en melding etter tredje ledd skal sendes til, og videre nærmere regulere hvilken informasjon en slik melding skal inneholde.

Denne bestemmelsen gjennomfører artikkel 3 nr. 2, 4 og 5 i direktivet.

Til § 6 Unntak fra §§ 4 og 5

Bestemmelsen ramser opp de tilfeller hvor etableringslandsprinsippet ikke får anvendelse, dvs. unntak fra §§ 4 og 5.

I *bokstav a* unntas avtaler om lovvalg i en kontrakt. Dette unntaket er en videreføring av prinsippet nedfelt i direktivets fortale punkt 23 om at «direktiv[et] har ikke som formål å etablere tilleggsregler innen internasjonal privatrett i forbindelse med lovkonflikter». Har partene benyttet lovvalgsadgangen skal den lov partene har valgt komme til anvendelse. Kontrakten omfattes da ikke av etableringslandsprinsippet. Etter departementets oppfatning omfatter imidlertid unntaket fra etableringslandsprinsippet også de kontrakter hvor lovvalgsadgangen ikke er benyttet. I disse tilfellene vil ikke etableringslandsprinsippet avgjøre hvilket lands lov som skal anvendes, men alminnelig internasjonal privatrett.

I *bokstav b* unntas lovvalg i forsikring, jf. lov 27. september 1992 nr. 111 om lovvalg i forsikring §§ 4 til 10.

Bokstav c unntar kontraktvilkår i forbrukeravtaler. Dette innebærer at forbrukers rettigheter og forpliktelser etter en avtale ikke omfattes av etableringslandsprinsippet. Dette betyr at en forbruker kan forholde seg til sin egen nasjonale rett, og at en selger (næringsdrivende) aldri ved avtale kan frata forbrukeren den beskyttelsen som følger av ufravigelige regler i hans nasjonale rett. Etter fortalens punkt 56 skal alle opplysninger om vesentlige elementer i avtaleinnholdet anses for å være en del av forbrukeravtalen. Deler av markedsføringen vil således kunne anses for å være en del av avtalen. Det kan være vanskelig å avgjøre hva som er markedsføring og hva som er kontraktsforpliktelser. Det er naturlig at også den markedsrettslige delen av kontraktsforpliktelsene unntas fra etableringslandsprinsippet i forbrukerforhold. En rimelig tolkning er etter departementets oppfatning derfor at for eksempel nasjonal avtalevilkårlovgivning som avtaleloven § 36 her ikke skal omfattes av §§ 4 og 5.

Etter *bokstav d* unntas ufravigelige formkrav for avtaler som stifter eller overfører rettigheter i fast eiendom.

Etter *bokstav e* unntas immaterielle rettigheter. Dette er en implementering av første strekpunkt i vedlegget til direktivet. Det heter her at etableringslandsprinsippet ikke skal få anvendelse overfor «opphavsrettigheter, beslektede rettigheter, rettighetene omhandlet i direktiv 87/54/EØF og direktiv 96/9/EF, samt industrielle eiendomsrettigheter». Spørsmål regulert i lov 15. juni 1990 nr. 27 om vern av kretsmønstre for integrerte kretser er unntatt fra etableringslandsprinsippet. Det samme gjelder åndsverklovens bestemmelser vedrørende rettslig vern av databaser, herunder §§ 12 andre ledd bokstav b og c, 21 tredje ledd første punktum, 39 h første, fjerde og femte ledd, 43 og 58 andre ledd fjerde punktum.

I *bokstav f* unntas fra etableringslandsprinsippet regulering av om en tjenesteyter har adgang til å sende uanmodet e-postreklame. Dette innebærer at en tjenesteyter i disse tilfellene må forholde seg til regelverket i det land han retter uanmodet e-postreklame til. Dette kommer også frem av lovforslagets § 10 hvor det går frem at en tjenesteyter har plikt til å respektere reservasjonsregistre mv. En i Norge etablert tjenesteyter som sender uanmodet e-post reklame innenfor EØS må dermed forholde seg til mottakerlandets registre (reservasjonsregister eller register over de personer som ønsker å motta slik reklame).

Bokstav g er ment å unnta markedsføring av andeler i fond etter artikkel 44 i Rådskdirektiv 1985/611/EF av 20. desember 1985 om samordning av lover og forskrifter om visse foretak for kollektiv investering i verdipapirer (investeringsforetak).

I *bokstav h* unntas utstedelse av elektroniske penger av institusjoner som går inn under et unntak i lov om e-pengeforetak § 1–2.

I *bokstav i* gis departementet hjemmel til å i forskrift unnta forsikringsvirksomhet omhandlet i vedlegget til direktivet.

Bestemmelsen gjennomfører vedlegget til direktivet.

Til § 7 Forbud mot krav om forhåndsgodkjenning

Av *første ledd* går det frem at det ikke kan stilles krav om forhåndsgodkjenning eller annet liknende krav med tilsvarende virkning overfor en tjenesteyter, dersom kravet særskilt og utelukkende er begrunnet i at tjenesteyter ønsker å starte eller tilby informasjonssamfunnstjenester. Bestemmelsen lempes således ikke på generelle krav om godkjenning mv.

Etter *andre ledd* berører ikke første ledd konsesjonspliktig virksomhet som er omfattet av rådsdirektiv 93/13/EF. Dette direktivet er i norsk rett gjennomført i teleloven.

I fortalen til direktivet punkt 28 er det gjort et ytterligere unntak for de posttjenester som er omfattet av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF av 15. desember 1997 om felles regler for utviklingen av et indre marked for posttjenester i Fellesskapet og forbedring av tjenestenes kvalitet (Postdirektivet), og som består i fysisk overlevering av en utskrift av en e-postmelding, og berører ikke ordningene med frivillig akkreditering, særlig for ytere av sertifiseringstjenester for elektroniske signaturer. Direktiv 97/67/EF er implementert i forskrift av 1. juli 1997 om formidling av landsdekkende postsendinger.

Denne bestemmelsen er en implementering av direktivets artikkel 4.

Til § 8 Tjenesteyterens opplysningsplikt om virksomheten

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 5 nr. 1 som gir nærmere regler for hvilke opplysninger en tjenesteyter skal gi i forbindelse med utøving av sin virksomhet. Denne opplysningsplikten gjelder parallelt med bl.a. opplysningsplikten i markedsføringsloven og andre krav i gjeldende rett, jf. kapittel 12.2.

Etter *første ledd første punktum* kreves det at tjenesteyter gir informasjon om oppgitte opplysninger. Bestemmelsen stiller krav om at tjenesteyteren opplyser om navn, adresse, e-postadresse og lignende. Regelen ivaretar hensynet til at både myndigheter, andre næringsdrivende og forbrukere har interesse av å vite hvem som står bak en tjeneste, enten for å kunne føre tilsyn med eller for å kunne kommunisere med vedkommende.

Med hensyn til tjenesteyterens navn menes her den enkelte persons navn dersom tjenesteyteren er en fysisk person, eller tjenesteyterens firma slik det er registrert i offentlige registre. Adressen vil være den registrerte forretningsadressen (postadressen), eventuelt også kontor- og besøksadresser dersom disse ikke er de samme. I tillegg skal det opplyses om e-postadresse og øvrige opplysninger som gjør det mulig å kontakte og kommunisere direkte med tjenesteyteren. Øvrige opplysninger vil normalt være telefonnummer og telefaksnummer.

I *første ledd andre punktum* regnes det opp ytterligere opplysninger som skal gis i tillegg til de andre i den grad de er relevante for den enkelte tjenesteyter.

Etter *bokstav a* skal tjenesteyteren opplyse om det foretaksregister hvor tjenesteyteren er registrert, samt om sitt organisasjonsnummer. Regler om slike nummer finnes i foretaksregisterloven (lov 21. juni 1985 nr. 78). Dersom virksomheten er

momspliktig skal det oppgis organisasjonsnummer med bokstavene MVA etter. Organisasjonsnummeret har tillegget MVA hvis foretaket er registrert i avgiftsmanntallet.

For tjenestemottakeren er det viktig å kunne foreta nærmere undersøkelser av at vedkommende faktisk har de nødvendige forutsetninger for å kunne yte en tjeneste av tilstrekkelig god kvalitet. I henhold til *bokstav b* skal det derfor gis opplysninger om eventuelle godkjenningsordninger tjenesteyter er omfattet av, og hvilken myndighet som fører tilsyn med at vilkårene for å bli godkjent er oppfylt.

I *andre ledd* defineres lovregulert yrkesvirksomhet som yrkesvirksomhet som direkte eller indirekte ved lov eller forskrift er betinget av at vedkommende er innehaver av et diplom eller utdanningsbevis. Av direktivets artikkel 2 bokstav g går det frem at en yrkesvirksomhet skal likestilles med en lovregulert yrkesvirksomhet dersom virksomheten utøves av medlemmer av et godkjent organ som har som formål å fremme det aktuelle yrkesområdet, og organet utsteder diplom eller utdanningsbevis til sine medlemmer. Videre må organet gi medlemmene rett til å anvende en tittel eller lignende og påse at medlemmene overholder de regler for yrkesmessig opptreden som organet fastsetter. Se kapittel 11.6 for en nærmere redegjørelse av kravene til virksomhet som skal likestilles med lovregulert yrkesvirksomhet.

Etter bestemmelsen kreves det at de som utøver lovregulert yrkesvirksomhet oppgir yrkestittel, eventuelle yrkesorganisasjoner der de er medlemmer, hvilket regelverk som regulerer yrkesutøvelsen og hvor dette regelverket kan finnes.

I *tredje ledd* står at alle opplysningene etter første og andre ledd skal gjøres tilgjengelig for tjenestemottaker og offentlige myndigheter på en enkel og direkte måte.

Av hensyn til ønsket om teknologinøytralitet vil innholdet i dette kravet kunne variere utfra hvilke media tjenesteyteren retter seg mot. Presenteres tjenesten for eksempel på en mobiltelefon med liten skjerm, vil det både for tjenesteyter og tjenestemottaker være tungvint og lite praktisk om tjenesteyter må gi alle opplysningene i § 8 på alle sidene tjenestemottaker går inn på. Oppfyllelse av informasjonskravene kan av denne grunn tilpasses de tekniske mulighetene som terminalen/plattformen tilbyr. Presenteres derimot tjenesten på for eksempel en PC- eller TV-skjerm er det ingen grunn til at tjenesteyteren ikke skal gi tjenestemottakeren alle opplysningene i § 8 direkte, f.eks. ved at det ligger en peker til informasjonen på hver enkelt av tjenesteyterens Internetsider. I disse tilfellene er det ikke tilstrekkelig at informasjonen bare ligger på

startsidene idet man ofte ikke vil komme inn på tjenesteyterens område via startsidene.

Av *fjerde ledd* går det frem at bestemmelsen ikke får anvendelse ovenfor tjenesteytere som kun tilbyr tjenester som består i å overføre informasjon over et elektronisk kommunikasjonsnett, jf. kapittel 12.2.2.

Denne bestemmelsen gjennomfører artikkel 5 nr. 1 bokstav a-g i direktivet. Artikkel 5 bokstav g er justert ved innlemmelsen av direktivet i EØS-avtalen, jf. kapittel 12.2.2.1.

Til § 9 Tjenesteyterens opplysningsplikt ved elektronisk markedsføring

Begrepet markedsføring skal forstås på samme måte som markedsføringsbegrepet etter markedsføringsloven, se kapittel 11.5.

Etter *første ledd første punktum* skal det ved elektronisk markedsføring klart gå fram hvem markedsføringen skjer på vegne av. Dette prinsippet kan også utledes av markedsføringsloven, men er ikke uttrykkelig lovfestet. Videre følger det av markedsføringsloven § 1 fjerde ledd at «all markedsføring skal utformes og presenteres på en slik måte at den tydelig fremstår som markedsføring.»

Etter *første ledd annet punktum* kreves det videre at markedsføring ved hjelp av e-post skal framstå som markedsføring idet mottakeren mottar den hvis den er uanmodet. Kravet innebærer at det skal framgå av tittelen på e-postmeldingen at den er av kommersiell art. Formålet med et slikt krav er å minske ulempene som er forbundet med uanmodet e-postreklame, fordi mottakeren får mulighet til å vurdere om han vil lese en melding uten å åpne den. På denne måten reduseres ressursbruken både i form av tid og eventuelle kostnader ved å laste ned meldinger for å se hva de gjelder.

I *annet ledd* gis det nærmere bestemmelser om prisopplysninger. Dersom en pris oppgis, skal det også oppgis om den inkluderer avgifter og leveringskostnader. Tjenestemottaker skal altså ikke forledes til å tro at den oppgitte pris er totalsummen han må betale, dersom det kommer utgifter i tillegg. Dette kan komme i strid med markedsføringsloven §§ 2 og 3 om villedende forretningsmetoder og utilstrekkelig veiledning m.v. I forbrukerforhold kreves det etter loven at hvis en pris oppgis, skal det være totalsummen som forbrukeren skal betale, unntatt hvis annet er fastsatt i lov eller forskrift. Denne regelen følger av angrerettloven § 7 første ledd bokstav b. I andre lover finnes det ytterligere regler om opplysningsplikt om tjenestens kostnader. Dette gjelder blant annet finansielle tjenester som er unntatt fra angrerettloven, men som til

dels er regulert i finansavtaleloven. Det gjøres derfor unntak fra opplysningsplikten om prisen for tjenesten i den grad noe annet følger av annen lovgivning.

I *tredje ledd* omhandles reklametilbud. I direktivet er disse eksemplifisert som rabatter, premier og gaver. Det stilles krav om at reklametilbud lett skal kunne identifiseres. Dette er en presisering av hovedregelen om at markedsføring skal presenteres som markedsføring, jf. markedsføringsloven § 1 fjerde ledd. Bestemmelsen er en informasjonsregel som skal sikre at tjenestemottakere ikke lokkes til å inngå avtaler ut fra tilbud der de ikke kjenner til alle vilkår som er knyttet til tilbudene. Opplysninger om vilkårene for å oppnå tilbudene, som for eksempel kjøpsforpliktelser, geografiske begrensninger og lignende skal være klare og lett tilgjengelige.

I norsk rett er det et forbud mot tilgift i forbrukerforhold, jf. markedsføringsloven § 4. Informasjonskravene i tredje ledd vil derfor supplere bestemmelsen ved at reklametilbud i den grad de er tillatt skal være klare og lett tilgjengelige. Tilgift defineres som «enhver tilleggsytelse som er knyttet til avsetning av hovedytelsen, uten at det er naturlig sammenheng mellom ytelsene». Formålet med bestemmelsen er at forbrukerne ikke skal lokkes til å inngå en avtale ved å love at de får noe «attåt». Dette kan være villedende ved at det blir vanskeligere å orientere seg i markedet, og fordi det kan ha en konkurransevridende effekt. Oppmerksomheten går fra pris/kvalitet på ytelsen over på hva en får «gratis» eller veldig billig. Det anses ikke som tilgift hvis det er naturlig å bruke hovedytelsen og tilleggsytelsen sammen og å kjøpe dem sammen. Det har i tillegg betydning hvordan tilbudet presenteres.

Også rabattkuponger vil være tilgift (gave) etter markedsføringsloven, jf. § 4 andre ledd. Mer av samme vare (for eksempel ta 3 betal for 2) er derimot ikke tilgift. I forhold til elektronisk handel kommer det opp nye tilgiftsformer. Særlig utbredt er løfter om produkter til en særlig lav pris hvis forbrukeren melder seg inn i ulike klubber. Innmelding i klubben er gratis, men forbrukeren må oppgi en rekke personopplysninger. Klubbmedlemskapet vil i forhold til markedsføringsloven § 4 kunne anses som hovedytelse som man «betaler» for med personopplysninger, mens det man får kjøpt til særlig lav pris vil være tilleggsytelsen.

I *fjerde ledd* omhandles salgsfremmende konkurranser eller spill. Det oppstilles informasjonskrav slik at tjenestemottakeren vet hva deltakelse i en slik konkurranse innebærer av forpliktelser. Også på dette området er det regler i markedsførings-

loven. I markedsføringsloven § 5 første ledd finnes forbud mot utlodninger og spill der tilfeldigheten helt eller delvis avgjør hvem som vinner. Hvis slike konkurranser er kombinert med plikt til å kjøpe et produkt, vil det vanligvis være ulovlig tilgiftssituasjon etter markedsføringsloven § 4. Ytes det innskudd for øvrig kommer konkurransen inn under lotterilovens bestemmelser.

Det avgjørende for om en konkurranse er tillatt etter markedsføringsloven, er om tilfellet helt eller delvis avgjør hvem en gevinst skal tilfalle. Hvis det er en reell prestasjonskonkurranse, som for eksempel en slagordkonkurranse eller kunnskapskonkurranse er den lovlig.

Markedsføringsloven § 5 annet ledd gjør unntak fra hovedregelen for periodiske publikasjoner, dvs. aviser, ukeblader og fagblader og lignende. Disse kan gjennomføre konkurranser der tilfeldigheter til en viss grad er avgjørende.

Av fortalen punkt 29 går det frem at tredje og fjerde ledd ikke får anvendelse på forhold regulert i direktiv 97/7/EF (postordredirektivet). Dette direktivet er i norsk rett implementert i finansavtaleloven (lov 25. juni 1999 nr. 46), angrerettloven (lov 21. desember 2000 nr. 105) og i forskrift av 20. desember 2001 nr. 1586 om forbrukernes kollektive interesser. I fortalen punkt 29 uttales det også at direktivet om elektronisk handel, og således også denne lov, ikke bør få noen virkning for eksisterende direktiver om kommersielle meddelelser, særlig europaparlaments- og rådsdirektiv 98/43/EF av 6. juli 1998 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om reklame og sponning til fordel for tobakksvarer.

Femte ledd viser til at markedsføringslovens mer generelle krav gjelder i tillegg. Dette er gjort av pedagogiske grunner. Bestemmelsene kan vanskelig forstås uten sammenheng med markedsføringsloven. Særlig viktige er markedsføringsloven §§ 1 fjerde ledd, 2 b, 4 og 5.

Bestemmelsen gjennomfører artikkel 5 nr. 2, artikkel 6 og artikkel 7 nr. 1.

Til § 10 Plikt til å respektere reservasjonsregistre m.v.

Det er forbudt for virksomheter etablert i Norge å rette markedsføringshenvendelser ved hjelp av elektronisk post o.l. til norske forbrukere uten deres forutgående samtykke, jf. markedsføringsloven § 2 b. En tjenesteyter som sender uanmodet elektronisk post innenfor EØS må forholde seg til motakerlandets register (reservasjonsregister eller register over de personer som ønsker å motta slik reklame).

Tjenesteyteren må derfor undersøke om det finnes reservasjonsregistre i adressatenes hjemstat eller regler om forhåndssamtykke, før reklamen eventuelt sendes. Det avgjørende er hvilket land adressaten fysisk er bosatt i, ikke f.eks. hvor serveren som e-posten sendes til befinner seg. Det går ikke alltid frem av en e-postadresse hvilket land mottakeren bor i. I så fall må tjenesteyteren finne ut hvor adressaten er bosatt på annet vis.

Bestemmelsen er således et unntak fra etableringslandsprinsippet, jf. kapittel 12.3.

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 7 nr. 2.

Til § 11 Opplysningsplikt før elektronisk bestilling

Etter *første ledd* er tjenesteyter forpliktet til å på en klar, forståelig og utvetydig måte oppgi flere opplysninger før tjenestemottaker foretar en elektronisk bestilling. Av hensyn til teknologinøytralitet vil innholdet i dette kravet kunne variere utfra hvilke medier tjenesteyteren henvender seg til. Benytter tjenestemottaker et medium med stor skjerm, f.eks. PC, må tjenestemottaker få tilgang til informasjonen som nevnes i bestemmelsen direkte eller kun ved hjelp av ett «klikk». I slike situasjoner er det ikke grunn til å svekke forbrukernes rettigheter i forhold til gjeldende rett. Benytter tjenestemottaker derimot et medium med liten skjerm, f.eks. mobil, vil det både for tjenesteyter og tjenestemottaker være tungvint om et tilsvarende krav ble stilt, og dette vil det også kunne være vanskelig å etterleve i praksis. Oppfyllelse av informasjonskravene kan dermed tilpasses de tekniske mulighetene som terminalen/plattformen tilbyr. Det vesentlige er at opplysningene er tilgjengelige på en klar, forståelig og utvetydig måte for tjenestemottaker og offentlige myndigheter.

Etter *bokstav a* skal tjenesteyter opplyse om «de relevante atferdsregler som tjenesteyteren følger og om og hvor disse er tilgjengelige elektronisk». Med atferdsregler menes bl.a. bransjenormer.

Etter *bokstav b* skal mottaker opplyses om de ulike tekniske etappene som er knyttet til avtaleinngåelsen. Det er av betydning at mottakeren forut for avtalen kan få kunnskap om hvordan alle ledd i avtaleinngåelsen fungerer slik at en ikke binder seg uten å være klar over dette. Dette skaper også en trygghet og sikkerhet for de som ønsker å inngå avtaler elektronisk.

Etter *bokstav c* skal tjenesteyter opplyse om en inngått avtale vil bli arkivert av tjenesteyteren, og om den vil være tilgjengelig.

Etter *bokstav d* må tjenesteyter opplyse om de

tekniske midlene til å finne og rette inntastingsfeil. Når avtaleinngåelsen teknisk er tilrettelagt slik at mottakeren kan finne og rette feil vil mottakeren føle seg tryggere i avtalesituasjonen. Videre motvirker dette at feil oppstår og at noen blir forpliktet uten å måtte ønske dette, jf. tredje ledd.

Etter *bokstav e* må tjenesteyter opplyse om hvilket språk avtalen kan inngås på. Ofte vil flere språk kunne være tilgjengelige. I så fall bør det klargjøres om mottakeren kan velge språk.

Andre ledd krever at kontraktsvilkårene er tilgjengelige slik at de kan lagres og gjengis av tjenestemottakeren. Hensynet bak denne bestemmelsen er at mottakeren skal kunne skaffe seg kunnskap om vilkårene knyttet til avtaleinngåelsen og i tillegg beholde en egen kopi av avtalen dersom dette er ønskelig.

Tredje ledd stiller krav om at tjenesteyteren skal tilrettelegge den elektroniske avtaleinngåelsen slik at inntastingsfeil kan oppdages og rettes før avtalen inngås. Bestemmelsen er et supplement til utkastets første ledd bokstav d og skal gjøre avtaleinngåelsen enklere og mer betryggende for tjenestemottakeren. Det antas at bestemmelsen kan oppfylles ved å gi tjenestemottakeren en oversikt over hva som er bestilt og hvilke opplysninger som er gitt før endelig ordre sendes til tjenesteyteren.

Fjerde ledd bestemmer at første og tredje ledd ikke får anvendelse for avtaler som utelukkende inngås ved individuell kommunikasjon. Typisk vil dette omfatte e-post, men ved utvikling av nye former for individuell kommunikasjon vil også slike kunne omfattes av den foreslåtte ordlyden. Konsekvensen er at individuell kommunikasjon i hovedsak skal følge de samme prinsipper som gjelder for tradisjonell avtaleinngåelse. Videre åpnes det for at kravene i første og tredje ledd kan fravikes ved avtale utenfor forbrukerforhold.

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 10 og artikkel 11 nr. 2.

Til § 12 Mottakelse og bekreftelse av bestilling

Etter *første ledd* plikter selger uten ugrunnet opphold å sende en elektronisk bekreftelse på at bestilling er mottatt. Formålet med dette kravet er å redusere usikkerhet omkring avtaleinngåelsen, samtidig som en bekreftelsen vil gjøre det klart for tjenestemottaker at avtalen er inngått. En manglende ordrebekreftelse skal ikke påvirke vurderingen av hvorvidt avtale er inngått eller ikke, jf. kapittel 12.4.3.

Etter *andre ledd* anses en bestilling og en bekreftelse mottatt når parten har «tilgang til den». Etter departementets oppfatning vil dette være til-

felle når meldingen er kommet frem til mottakers tjenermaskin (server).

Etter *tredje ledd* får kravet i første og tredje ledd ikke anvendelse ovenfor avtaler som utelukkende inngås ved individuell kommunikasjon. Som tidligere omtalt under merknadene til § 11 vil dette typisk omfatte e-post, men ved utviklingen av nye former for individuell kommunikasjon, vil også slike kunne omfattes av den foreslåtte ordlyd.

Etter *fjerde ledd* kan bestemmelsene i første og tredje ledd fravikes ved avtale utenom forbrukerforhold.

Bestemmelsen implementerer direktivet artikkel 11 punktene 1 og 3.

Til § 13 Ansvar for informasjon og veiledning

EØS-statene er forpliktet til å opprette kontaktpunkter som tjenesteyter og tjenestemottaker kan henvende seg til for å få generelle opplysninger om sine kontraktsmessige rettigheter og forpliktelser samt om de klage- og erstatningsordninger som står til deres rådighet ved tvister, og opplysninger om myndigheter, sammenslutninger og organisasjoner der de kan få flere opplysninger eller praktisk bistand. Departementet skal etter *første ledd* i forskrift utpeke et eller flere organ til å utføre disse oppgavene. Etter *andre ledd* kan departementet gi

forskrift om virksomheten i kontaktpunktene.

Bestemmelsen gjennomfører direktivets artikkel 19 punkt 4.

Til § 14 Samarbeid med andre EØS-stater

Medlemsstatene i EØS/EU er forpliktet til å samarbeide med de andre medlemsstatene. For dette formålet skal de utpeke ett eller flere kontaktpunkter. Kontaktpunktene skal yte den bistand og fremskaffe de opplysninger de andre medlemsstatene eller Kommisjonen anmoder om. Departementet skal være slikt kontaktpunkt. Departementet skal opplyse øvrige EØS-stater og ESA om utpekt kontaktpunkt.

Til § 15 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Nærings- og handelsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester (ehandelsloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester (ehandelsloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester (ehandelsloven)

§ 1 Lovens formål og virkeområde

Loven gjelder for elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester og offentlige myndigheters regulering av og kontroll med slike tjenester. Loven har til formål å sikre fri bevegelighet av informasjonssamfunnstjenester innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS).

En informasjonssamfunnstjeneste er

- enhver tjeneste som vanligvis ytes mot vederlag og som formidles elektronisk, over avstand og etter individuell anmodning fra en tjenestemottaker, samt
- enhver tjeneste som består i å gi tilgang til, eller overføre informasjon over, et elektronisk kommunikasjonsnett, eller i å være nettvært for data som leveres av tjenestemottakeren.

Taletelefoner og telefaks- og telekstjenester går ikke inn under loven.

Kongen kan gi forskrift om hva som regnes som en informasjonssamfunnstjeneste.

Kongen kan gi forskrift om at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

§ 2 Unntak fra lovens virkeområde

Loven får ikke anvendelse på:

- skatteområdet,
- behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven med forskrift, teleloven med forskrifter og lov 23. juni 2000 nr. 54 om edb-baserte reservasjonssystemer for passasjertransport m.v.,
- spørsmål om avtaler eller praksis som reguleres av konkurranseloven og EØS-avtalen artikkel 53 og 54,
- virksomhet som notarius publicus etter lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus,
- representasjon av en klient og ivaretagelse av vedkommendes interesser ved domstolene,

- spillvirksomhet med pengeinnsats i hasardspill, herunder lotterier og veddemål, jf. lov 1. juli 1927 nr. 3 om veddemål ved totalisator, lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. og lov 24. mars 1995 nr. 11 om lotterier m.v.

§ 3 Definisjoner

I denne lov menes med:

- tjenesteyter: en fysisk eller juridisk person som tilbyr informasjonssamfunnstjenester,
- tjenestemottaker: en fysisk eller juridisk person som benytter en informasjonssamfunnstjeneste,
- etableringssted: et fast forretningssted der den økonomiske virksomheten som den aktuelle informasjonssamfunnstjenesten knytter seg til, faktisk utøves,
- det koordinerte regelområdet: nasjonale regler som stiller krav til informasjonssamfunnstjenester og til tjenesteyter når det gjelder etablering og drift av informasjonssamfunnstjenester,
- forbruker: en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

§ 4 Informasjonssamfunnstjenester fra Norge

En tjenesteyter med etableringssted i Norge skal innenfor det koordinerte regelområdet følge norsk rett, uansett om tjenesten helt eller delvis retter seg mot tjenestemottakere i en annen stat innenfor EØS.

§ 5 Informasjonssamfunnstjenester fra en annen stat innenfor EØS

En tjenesteyter med etableringssted i en annen stat innenfor EØS har uten hinder av norske regler innenfor det koordinerte regelområdet rett til å tilby informasjonssamfunnstjenester til tjenestemottakere i Norge.

Første ledd er likevel ikke til hinder for at en

domstol eller annen myndighet, når dette følger av annen lovgivning, kan begrense adgangen til å tilby en bestemt informasjonssamfunnstjeneste, så langt tiltaket er nødvendig for å beskytte:

- a) den offentlige orden, særlig forebygging, etterforskning og rettsforfølging av straffbare forhold, beskyttelse av mindreårige, og vern mot angrep på enkeltmenneskets verd og mot oppfordring til hat på grunnlag av rase, kjønn, religion eller nasjonalitet,
- b) folkehelsen,
- c) den offentlige sikkerhet, herunder vern av den nasjonale sikkerhet og det nasjonale forsvar, eller
- d) forbrukere, medregnet investorer så langt disse er forbrukere.

Før forbud som nevnt i annet ledd blir nedlagt, må

- a) den stat der tjenesteyteren har sitt etableringssted, være oppfordret til å sette i verk tiltak uten at dette har vært tilstrekkelig til å beskytte de formål som er nevnt i annet ledd, og
- b) EFTAs overvåkingsorgan (ESA) og vedkommende stat underrettes om at slikt forbud vil bli nedlagt.

Reglene i tredje ledd gjelder ikke for saker for domstolene eller for tiltak i etterforskning av straffbare forhold. De kan også fravikes dersom det er fare ved opphold, men da skal ESA og vedkommende stat snarest opplyses om dette og om det nedlagte forbudet.

Kongen kan gi forskrift om hvem som skal ha underretning etter tredje og fjerde ledd og om innholdet av underretningen.

§ 6 Unntak fra §§ 4 og 5

Reglene i §§ 4 og 5 får ikke anvendelse på:

- a) avtaler om lovvalg for en kontrakt,
- b) lovvalg i forsikring, jf. lov 27. september 1992 nr. 111 om lovvalg i forsikring §§ 4 til 10,
- c) kontraktvilkår i forbrukeravtaler,
- d) ufravikelige formkrav for avtaler som stifter eller overfører rettigheter i fast eiendom,
- e) immaterielle rettigheter,
- f) elektronisk sending av uanmodet reklame,
- g) markedsføring av andeler i verdipapirfond, jf. lov 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond,
- h) utstedelse av elektroniske penger av en institusjon som går inn under et unntak i lov om e-pengeforetak § 1–2, og
- i) forsikringsvirksomhet som er unntatt i henhold til forskrift fastatt av departementet.

§ 7 Forbud mot krav om forhåndsgodkjenning

En tjenesteyter kan tilby informasjonssamfunnstjenester uten noen forhåndsgodkjenning eller lignende tillatelse som utelukkende har sin grunn i tilbudet om informasjonssamfunnstjenester.

Krav om tillatelse etter teleloven kapittel 2 gjelder uten hinder av første ledd.

§ 8 Tjenesteyterens opplysningsplikt om virksomheten

En tjenesteyter skal ved utøving av sin virksomhet alltid gi informasjon om navn, adresse, elektronisk postadresse og øvrige opplysninger som gjør det mulig å komme i direkte forbindelse med tjenesteyteren. I tillegg skal tjenesteyteren opplyse om:

- a) det foretaksregister hvor tjenesteyteren er registrert, samt tjenesteyterens organisasjonsnummer og om virksomheten er merverdiavgiftspliktig, og
- b) eventuelle godkjenninger som kreves for å utføre virksomheten og navn og adresse på den aktuelle godkjenningsmyndigheten.

Ved yrkesvirksomhet som direkte eller indirekte ved lov eller forskrift er betinget av at vedkommende er innehaver av et diplom eller utdanningsbevis skal tjenesteyteren dessuten opplyse om:

- a) sin yrkestittel og i hvilken medlemsstat den er gitt,
- b) hvilke regler for yrkesmessig opptreden som gjelder for tjenesteyteren, og
- c) hvor tjenestemottakeren kan få tilgang til reglene nevnt i bokstav b.

Informasjonen etter første og andre ledd skal gjøres enkelt og direkte tilgjengelig for tjenestemottakere og offentlige myndigheter.

Bestemmelsen får ikke anvendelse ovenfor tjenesteytere som kun tilbyr tjenester som består i å overføre informasjon over et elektronisk kommunikasjonsnett.

§ 9 Tjenesteyterens opplysningsplikt ved elektronisk markedsføring

Ved elektronisk markedsføring skal det fremgå klart hvem markedsføringen skjer på vegne av. Sendes uanmodet markedsføring ved hjelp av elektronisk post, skal det fremgå at meldingene inneholder markedsføring idet meldingene mottas.

Hvis det angis priser i forbindelse med en informasjonssamfunnstjeneste, skal det opplyses om avgifter og leveringsomkostninger. I forbrukerforhold skal det opplyses om totalkostnadene forbru-

keren skal betale, medregnet alle avgifter og leveringskostnader, med mindre opplysninger om prisen for tjenesten er regulert i annen lovgivning.

Reklametilbud, som for eksempel rabatter, premier og gaver, skal lett kunne identifiseres. Opplysninger om vilkår for å benytte seg av tilbudene skal være klare og lett tilgjengelige.

Salgsfremmende konkurranser eller spill skal lett kunne identifiseres. Opplysninger om vilkår for å delta i konkurransene eller spillene skal være klare og lett tilgjengelige.

Markedsføringslovens bestemmelser gjelder i tillegg til bestemmelsene i paragrafen her.

§ 10 *Plikt til å respektere reservasjonsregistre mv.*

En tjenesteyter som har etableringssted i Norge, og som uanmodet retter markedsføringshenvendelser ved elektronisk post til mottakere i andre stater innenfor EØS, skal undersøke og respektere registre der den som ønsker eller ikke ønsker e-postreklame kan registrere seg.

§ 11 *Opplysningsplikt før elektronisk bestilling*

Før elektronisk bestilling skal tjenesteyteren på en klar, forståelig og utvetydig måte gi tjenestemottakeren opplysning om:

- a) relevante atferdsregler som tjenesteyteren følger og om og hvor disse er tilgjengelige elektronisk,
- b) de forskjellige tekniske etappene som er knyttet til avtaleinngåelsen,
- c) om en inngått avtale vil bli arkivert av tjenesteyteren, og om den vil være tilgjengelig,
- d) de tekniske midlene til å finne og rette inntastingsfeil før bestilling er foretatt,
- e) de språk avtalen kan inngås på.

Avtalevilkår, standardvilkår og generelle vilkår, må gjøres tilgjengelige for tjenestemottakeren på en måte som gjør det mulig å lagre og gjengi dem.

Tjenesteyteren skal tilrettelegge den elektroniske avtaleinngåelsen slik at inntastingsfeil på en enkel måte kan oppdages og rettes før avtalen inngås.

Første og tredje ledd gjelder ikke for avtaler som utelukkende inngås ved elektronisk post eller tilsvarende individuell kommunikasjon, og kan fravikes i avtale utenfor forbrukerforhold.

§ 12 *Mottakelse og bekreftelse av bestilling*

Dersom en tjenestemottaker foretar en bestilling elektronisk, skal tjenesteyteren alltid og uten ugrunnet opphold sende en elektronisk bekreftelse om at bestilling er mottatt.

Bestilling og bekreftelse som avgis elektronisk, anses mottatt når parten som den er adressert til, har tilgang til den.

Første ledd gjelder ikke for avtaler som utelukkende inngås ved elektronisk post eller tilsvarende individuell kommunikasjon.

Første og annet ledd kan fravikes i avtale utenfor forbrukerforhold.

§ 13 *Ansvar for informasjon og veiledning*

Departementet skal i forskrift utpeke kontaktpunkter som er tilgjengelige elektronisk og som tjenestemottakere og tjenesteytere kan henvende seg til for å få:

- a) generelle opplysninger om sine kontraktsmessige rettigheter og forpliktelser, samt om klage- og erstatningsordninger ved tvister og om framgangsmåter ved bruk av disse,
- b) nærmere opplysninger om myndigheter, sammenslutninger og organisasjoner som kan gi ytterligere opplysninger eller praktisk bistand.

Departementet kan gi forskrift om virksomheten i de kontaktpunktene som utpekes etter første ledd.

§ 14 *Samarbeid med andre EØS-stater*

Departementet har ansvar for samarbeid med andre EØS-stater.

§ 15 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Vedlegg 1**Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked («Direktivet om elektronisk handel»)**

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR –

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, særlig artikkel 47 nr. 2 og artikkel 55 og 95,

under henvisning til forslag fra Kommisjonen,¹

under henvisning til uttalelse fra Den økonomiske og sosiale komité,²

etter framgangsmåten fastsatt i traktatens artikkel 251³ og

ut fra følg ende betraktninger:

1. Den europeiske unions mål er å skape en stadig nærmere sammenslutning mellom de europeiske stater og folk og å sikre økonomisk og sosial framgang. I samsvar med traktatens artikkel 14 nr. 2 utgjør det indre marked et område uten indre grenser, der fritt varebytte og fri bevegelighet for tjenester samt etableringsadgang er sikret. Utviklingen av informasjonssamfunnstjenester i et område uten indre grenser er et viktig virkemiddel for å fjerne de skrankene som skiller de europeiske folk.
2. Utviklingen av elektronisk handel i informasjonssamfunnet gir betydelige sysselsettingsmuligheter i Fellesskapet, særlig i små og mellomstore bedrifter, og kan bidra til å stimulere både den økonomiske veksten i europeiske foretak og deres investeringer i nyskaping, samt styrke europeisk industris konkurransevne, forutsatt at alle får tilgang til Internett.
3. Fellesskapsretten og særtrekkene ved Fellesskapets rettsorden er en vesentlig fordel for at europeiske borgere og operatører fullt ut skal kunne dra nytte av de mulighetene elektronisk

handel byr på uten å måtte ta hensyn til grenser. Dette direktiv har derfor som mål å sikre et høyt fellesskapsrettslig integrasjonsnivå med sikte på å opprette et reelt område uten indre grenser for informasjonssamfunnstjenester.

4. Det er viktig å sørge for at den elektroniske handel kan dra full nytte av det indre marked og at det dermed, på samme måte som for rådsdirektiv 89/552/EØF av 3. oktober 1989 om samordning av visse bestemmelser om utøvelse av fjernsynsvirksomhet, fastsatt ved lov eller forskrift i medlemsstatene,⁴ kan oppnås et høyt rettslig integrasjonsnivå i Fellesskapet.
5. Utviklingen av informasjonssamfunnstjenester i Fellesskapet hemmes av mange rettslige hindringer for det indre markeds gode virkemåte som gjør det mindre attraktivt å utøve etableringsadgang og adgang til fri tjenesteyting. Disse hindringene består i ulikheter i lovgivningene og usikkerhet med hensyn til hvilke nasjonale regler som skal anvendes på disse tjenestene. I mangel av samordning og tilpasning av lovgivningene på de berørte områder, kan disse hindringene begrunnes ut fra EF-domstolens rettspraksis. Det råder rettslig usikkerhet om i hvilken grad medlemsstatene kan kontrollere tjenester som har sitt opphav i en annen medlemsstat.
6. I henhold til Fellesskapets mål, traktatens artikkel 43 og 49 og den avledede fellesskapsretten bør disse hindringene fjernes gjennom en samordning av visse nasjonale lovgivninger og en klargjøring av visse rettslige begreper på fellesskapsplan, i den utstrekning dette er nødvendig av hensyn til det indre markeds gode virkemåte. Siden dette direktiv bare berører visse spørsmål som skaper problemer for det indre mar-

¹ EFT C 30 av 5.2.1999, s. 4.

² EFT C 169 av 16.6.1999, s. 36.

³ Europaparlamentsuttalelse av 6. mai 1999 (EFT C 279 av 1.10.1999, s. 389), Rådets felles holdning av 28. februar 2000 (EFT C 128 av 8.5.2000, s. 32) og europaparlamentsbeslutning av 4. mai 2000 (ennå ikke offentliggjort i EFT).

⁴ EFT L 298 av 17.10.1989, s. 23. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 97/36/EF (EFT L 202 av 30.7.1997, s. 60).

- ked, er det fullt ut i samsvar med kravet i traktatens artikkel 5 om samsvar med nærhetsprinsippet.
7. For å sikre rettssikkerheten og forbrukernes tilitt må det i dette direktiv fastsettes en klar generell ramme for visse rettslige aspekter ved elektronisk handel i det indre marked.
 8. Formålet med dette direktiv er å skape en rettslig ramme som sikrer fri bevegelighet for informasjonssamfunnstjenester mellom medlemsstatene, ikke å harmonisere strafferettsområdet som sådant.
 9. I mange tilfeller kan fri bevegelighet for informasjonssamfunnstjenester være et konkret fellesskapsrettslig uttrykk for et mer generelt prinsipp, nemlig ytringsfriheten, som hjemlet i artikkel 10 nr. 1 i Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, som samtlige medlemsstater har ratifisert. På denne bakgrunn må direktivene som omhandler yting av informasjonssamfunnstjenester sikre at slik virksomhet kan utøves fritt etter nevnte artikkel, med forbehold bare for de restriksjoner som er fastsatt i nr. 2 i nevnte artikkel og i traktatens artikkel 46 nr. 1. Hensikten med dette direktiv er ikke å påvirke grunnleggende nasjonale regler og prinsipper med hensyn til ytringsfriheten.
 10. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet begrenser tiltakene fastsatt i dette direktiv seg strengt til det som er nødvendig for å oppnå et indre marked som virker godt. Der det er nødvendig med tiltak på fellesskapsplan, og for å sikre et område virkelig uten indre grenser med hensyn til elektronisk handel, må direktivet sikre et høyt vernnivå for de mål som er av allmenn interesse, særlig beskyttelse av mindreårige og av menneskeverdet, forbrukervernet og vernet av folkehelsen. I henhold til traktatens artikkel 152 er vern av folkehelsen en grunnleggende del av Fellesskapets politikk på andre områder.
 11. Dette direktiv berører ikke det eksisterende vernnivå, særlig med hensyn til vern av folkehelsen og forbrukerinteressene, og som er fastsatt ved fellesskapsdokumenter. Blant annet utgjør rådsdirektiv 93/13/EØF av 5. april 1993 om urimelige vilkår i forbrukeravtaler⁵ og europaparlaments- og rådsdirektiv 97/7/EF av 20. mai 1997 om forbrukervern ved fjernsalgsavtaler⁶ et grunnleggende element for forbrukervernet i kontraktsforhold. Disse direktivene kom-

mer i sin helhet til anvendelse også på informasjonssamfunnstjenester. Samme gjeldende fellesskapsrett som får anvendelse i sin helhet på informasjonssamfunnstjenester, omfatter i tillegg særlig rådsdirektiv 84/450/EØF av 10. september 1984 om villedende og sammenlignende reklame,⁷ rådsdirektiv 87/102/EØF av 22. desember 1986 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om forbrukerkreditt,⁸ rådsdirektiv 93/22/EØF av 10. mai 1993 om investeringstjenester i forbindelse med verdipapirer,⁹ rådsdirektiv 90/314/EØF av 13. juni 1990 om pakkereiser, herunder pakkeferier og pakketurer,¹⁰ europaparlaments- og rådsdirektiv 98/6/EF av 16. februar 1998 om forbrukervern ved opplysning av priser på forbruksvarer,¹¹ rådsdirektiv 92/59/EØF av 29. juni 1992 om alminnelig produktsikkerhet,¹² europaparlaments- og rådsdirektiv 94/47/EF av 26. oktober 1994 om beskyttelse av kjøperen i forbindelse med visse aspekter ved avtaler om deltidsbruksrett til fast eiendom (timeshare-avtaler),¹³ europaparlaments- og rådsdirektiv 98/27/EF av 19. mai 1998 om nedlegging av forbod med omsyn til vern av forbrukerinteresser,¹⁴ rådsdirektiv 85/374/EØF av 25. juli 1985 om produktansvar,¹⁵ europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/44/EF av 25. mai 1999 om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier,¹⁶ det framtidige europaparlaments- og rådsdirektivet om fjernsalg av finansielle tjenester til forbrukere og rådsdirektiv 92/28/EØF av 31. mars 1992 om reklame for legemidler til mennesker.¹⁷ Dette direktiv bør ikke berøre europaparlaments- og rådsdirektiv 98/43/EF av 6. juli 1998 om tilnærming av medlemsstatenes lover og forskrifter om reklame og sponing til fordel for to-

⁶ EFT L 144 av 4.6.1997, s. 19.

⁷ EFT L 250 av 19.9.1984, s. 17. Direktivet endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 97/55/EF (EFT L 290 av 23.10.1997, s. 18).

⁸ EFT L 42 av 12.2.1987, s. 48. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 98/7/EF (EFT L 101 av 1.4.1998, s. 17).

⁹ EFT L 141 av 11.6.1993, s. 27. Direktivet sist endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 97/9/EF (EFT L 84 av 26.3.1997, s. 22).

¹⁰ EFT L 158 av 23.6.1990, s. 59.

¹¹ EFT L 80 av 18.3.1998, s. 27.

¹² EFT L 228 av 11.8.1992, s. 24.

¹³ EFT L 280 av 29.10.1994, s. 83.

¹⁴ EFT L 166 av 11.6.1998, s. 51. Direktivet endret ved direktiv 1999/44/EF (EFT L 171 av 7.7.1999, s. 12).

¹⁵ EFT L 210 av 7.8.1985, s. 29. Direktivet endret ved direktiv 1999/34/EF (EFT L 141 av 4.6.1999, s. 20).

¹⁶ EFT L 171 av 7.7.1999, s. 12.

¹⁷ EFT L 113 av 30.4.1992, s. 13.

⁵ EFT L 95 av 21.4.1993, s. 29.

- bakksvarer,¹⁸ som er vedtatt innenfor rammen av det indre marked, eller direktiver om vern av folkehelsen. Dette direktiv utfyller informasjonskravene fastsatt i de nevnte direktiver, særlig direktiv 97/7/EF.
12. Visse former for virksomhet må utelukkes fra dette direktivs virkeområde, da adgangen til å yte tjenester på disse områdene på det nåværende stadium ikke kan garanteres etter traktaten eller gjeldende avledet regelverk. Denne utelukkelsen berører ikke dokumenter som kan vise seg å være nødvendige for det indre markeds gode virkemåte. Beskatning, særlig merverdiavgift, som pålegges mange av tjenestene omfattet av dette direktiv, må utelukkes fra direktivets virkeområde.
 13. Dette direktiv har ikke som mål å fastsette regler om skatte- og avgiftsplikt, og berører heller ikke utarbeidingen av fellesskapsdokumenter om skatte- og avgiftsmessige sider ved elektronisk handel.
 14. Vernet av fysiske personer i forbindelse med edb-behandling av personopplysninger reguleres utelukkende av europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger,¹⁹ og av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/66/EF av 15. desember 1997 om behandling av personopplysninger og vern av privatlivets fred innen telekommunikasjonssektoren,²⁰ som i sin helhet får anvendelse på informasjonssamfunnstjenester. Med disse direktivene er det allerede fastsatt en fellesskapsrettslig ramme på området persondata, og det er derfor ikke nødvendig å behandle dette spørsmålet i dette direktiv for å sikre at det indre marked virker godt, særlig fri bevegelse for personopplysninger mellom medlemsstatene. Dette direktiv bør gjennomføres og anvendes i fullt samsvar med prinsippene for beskyttelse av personopplysninger, særlig med hensyn til uønskede kommersielle meddelelser og mellommanns ansvar. Dette direktiv kan ikke hindre anonym bruk av åpne nett som Internett.
 15. Telekommunikasjonsfortroligheten er sikret i artikkel 5 i direktiv 97/66/EF. I henhold til nevnte direktiv skal medlemsstatene forby enhver form for inngripen i eller overvåking av slik kommunikasjon av andre enn avsenderen og mottakeren, unntatt dersom dette er tillatt i henhold til lov.
 16. Utelukkelsen av pengespillvirksomhet fra dette direktivs virkeområde omfatter bare hasardspill, lotterier og veddemål som innebærer at det satses penger. Utelukkelsen omfatter ikke konkurranser eller spill som har som mål å fremme salg av varer eller tjenester, der eventuell betaling bare brukes til å anskaffe de varer eller tjenester som disse konkurransene eller spillene skal fremme salget av.
 17. Definisjonen av informasjonssamfunnstjenester finnes allerede i fellesskapsretten, i europaparlaments- og rådsdirektiv 98/34/EF av 22. juni 1998 om en informasjonsprosedyre for standarder og tekniske forskrifter samt regler for informasjonssamfunnstjenester,²¹ og i europaparlaments- og rådsdirektiv 98/84/EF av 20. november 1998 om rettsleg vern av tilgangskontrollerte og tilgangskontrollerende tenester.²² Denne definisjonen omfatter enhver tjeneste som ytes, vanligvis mot vederlag, over avstand ved bruk av elektronisk utstyr for behandling (herunder digital komprimering) og lagring av data, på individuell anmodning fra en tjenestemottaker. Tjenestene som er nevnt i den veiledende listen gjengitt i vedlegg V til direktiv 98/34/EF, men som ikke omfatter behandling og lagring av data, omfattes ikke av denne definisjonen.
 18. Informasjonssamfunnstjenester omfatter en lang rekke former for økonomisk virksomhet som foregår direktekople. Slik virksomhet kan særlig bestå i direktekople salg av varer. Virksomhet som varelevering som sådan eller frakolet tjenesteyting er ikke omfattet. Informasjonssamfunnstjenester er ikke begrenset utelukkende til tjenester som fører til direktekople kontraktssinngåelse, men i den grad de utgjør en form for økonomisk virksomhet omfatter de også tjenester der vederlaget ikke ytes av dem som mottar dem, f.eks. tjenester som går ut på å tilby direktekople informasjon eller direktekoplede kommersielle meddelelser, eller som leverer verktøy for søking etter, tilgang til og gjenfinning av data. Informasjonssamfunnstjenester omfatter også tjenester som består i å overføre informasjon over et kommunikasjonsnett, å skaffe tilgang til et kommunikasjonsnett, eller å være vert for informasjon gitt av en tjenestemottaker. Fjernsynstjenester i henhold til direktiv 89/552/EØF og radiokringkastingstje-

¹⁸ EFT L 213 av 30.7.1998, s. 9.

¹⁹ EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31.

²⁰ EFT L 24 av 30.1.1998, s. 1.

²¹ EFT L 204 av 21.7.1998, s. 37. Direktivet endret ved direktiv 98/48/EF (EFT L 217 av 5.8.1998, s. 18).

²² EFT L 320 av 28.11.1998, s. 54.

nester er ikke informasjonssamfunnstjenester, da de ikke ytes på individuell anmodning. Derimot er tjenester som overføres fra punkt til punkt, som video på bestilling eller levering av kommersielle meddelelser med elektronisk post informasjonssamfunnstjenester. Fysiske personers bruk av elektronisk post eller tilsvarende individuelle kommunikasjonsmidler som ikke er et ledd i deres forretnings- eller yrkesmessige virksomhet, herunder bruk i forbindelse med kontraktsinngåelse mellom slike personer, er ikke en informasjonssamfunnstjeneste. Det avtalemessige forhold mellom en arbeidstaker og en arbeidsgiver er ikke en informasjonssamfunnstjeneste. Former for virksomhet som ikke kan utøves over avstand med elektroniske midler, som lovfestet revisjon av et foretaks regnskap eller en legekonsultasjon som krever en fysisk undersøkelse av pasienten, er ikke informasjonssamfunnstjenester.

- 19 Bestemmelsen av en tjenesteyters etableringssted bør skje i samsvar med Domstolens rettspraksis, der det framgår at begrepet etablering innebærer faktisk utøvelse av økonomisk virksomhet gjennom et fast forretningssted på ubestemt tid. Dette kravet er også oppfylt når et selskap er stiftet for et gitt tidsrom. Etableringsstedet for et selskap som yter tjenester via et nettsted i Internett er verken det stedet der de tekniske midler som tjener som støtte for nettstedet befinner seg, eller det stedet der det er tilgang til nettstedet, men det stedet der selskapet utøver sin økonomiske virksomhet. I tilfeller der en tjenesteyter har flere etableringssteder, er det viktig å fastslå fra hvilket etableringssted den aktuelle tjenesten ytes. I tilfeller der det er vanskelig å fastslå hvilket av flere etableringssteder en gitt tjeneste ytes fra, er etableringsstedet det stedet der tjenesteyteren har senteret for de former for virksomhet som er knyttet til denne særlige tjenesten.
20. Definisjonen av tjenestemottaker omfatter alle former for bruk av informasjonssamfunnstjenester, enten brukeren er en person som leverer informasjon i åpne nett som Internett eller en person som søker etter informasjon i Internett av private eller yrkesmessige grunner.
21. Omfanget av det samordnede området berører ikke en framtidig fellesskapsharmonisering med hensyn til informasjonssamfunnstjenester og framtidig lovgivning vedtatt på nasjonalt plan i samsvar med fellesskapsretten. Det samordnede området omfatter bare krav til direktekoplet virksomhet som direktekoplet informasjon, direktekoplet reklame, direktekoplet kjøp og direktekoplet kontraktsinngåelse, og berører ikke medlemsstatenes lovfestede krav med hensyn til varer, som sikkerhetsstandarder, merkeplikt eller produktansvar, eller medlemsstatenes krav med hensyn til levering eller transport av varer, herunder distribusjon av legemidler. Det samordnede området omfatter ikke offentlige myndigheters utøvelse av forkjøpsrett for visse varer, som kunstverker.
22. Tilsynet med informasjonssamfunnstjenester bør føres ved virksomhetens opprinnelsessted for å sikre et effektivt vern av mål som er av allmenn interesse. For dette formål må det garanteres at vedkommende myndighet sikrer dette vernet ikke bare for sin egen stats borgere, men for alle borgere i Fellesskapet. For å bedre den gjensidige tillit mellom medlemsstatene er det grunnleggende nødvendig å presisere at dette er ansvaret til den stat der tjenestene har sin opprinnelse. For å sikre reell adgang til tjenesteyting og rettssikkerheten for tjenesteytere og tjenestemottakere, bør disse informasjonssamfunnstjenestene i prinsippet være underlagt lovgivningen i medlemsstaten der tjenesteyteren er etablert.
23. Dette direktiv har ikke som formål å etablere tilleggsregler innen internasjonal privatrett i forbindelse med lovkonflikter eller å berøre domstolens kompetanse. Bestemmelsene i den lovgivning som gis anvendelse etter reglene for internasjonal privatrett, må ikke innskrenke adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester som fastsatt i dette direktiv.
24. I forbindelse med dette direktiv er det uten hensyn til prinsippet om tilsyn ved informasjonssamfunnstjenestenes opprinnelsessted tillatt for medlemsstater, på vilkårene fastsatt i dette direktiv, å treffe tiltak for å begrense den frie bevegelse for informasjonssamfunnstjenester.
25. Nasjonale domstoler, herunder de alminnelige domstoler, kan ved behandling av privatrettslige tvister treffe tiltak med sikte på å avvike fra adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester i samsvar med vilkårene fastsatt i dette direktiv.
26. Medlemsstatene kan, i samsvar med vilkårene fastsatt i dette direktiv, anvende sine nasjonale strafferettsregler og sin nasjonale straffeprosess med sikte på å iverksette alle etterforskningstiltak og andre tiltak som måtte være nødvendige for å oppklare og forfølge straffbare forhold, uten å måtte underrette Kommisjonen om disse tiltakene.
27. Dette direktiv bidrar sammen med det framtidige europaparlaments- og rådsdirektivet om

- fjernsalg av finansielle tjenester til forbrukere til at det skapes en rettslig ramme for direktekoplet yting av finansielle tjenester. Dette direktiv foregriper ikke framtidige initiativer på området finansielle tjenester, særlig når det gjelder harmonisering av atferdsreglene på dette området. Den mulighet medlemsstatene har etter dette direktiv til under bestemte omstendigheter å innskrenke adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester for å verne forbrukerne, omfatter også tiltak på området finansielle tjenester, særlig tiltak med henblikk på å verne investorer.
28. Medlemsstatenes forpliktelse til ikke å kreve forhåndstillatelse for adgang til å utøve virksomhet som yter av informasjonssamfunnstjenester, gjelder ikke for de posttjenester som er omfattet av europaparlaments- og rådsdirektiv 97/67/EF av 15. desember 1997 om felles regler for utviklingen av et indre marked for posttjenester i Fellesskapet og forbedring av tjenestenes kvalitet,²³ og som består i fysisk overlevering av en utskrift av en e-postmelding, og berører ikke ordningene med frivillig akkreditering, særlig for ytere av sertifiseringstjenester for elektroniske signaturer.
29. Kommersielle meddelelser er av avgjørende betydning for finansieringen av informasjonssamfunnstjenester og for utviklingen av en lang og variert rekke av nye gratistjenester. Av hensyn til forbrukervernet og god forretningsskikk må kommersielle meddelelser, herunder meddelelser om rabatter og salgsfremmende tilbud, konkurranser og spill tilfredsstillende en rekke krav til oversiktighet. Disse kravene berører ikke direktiv 97/7/EF. Dette direktiv bør ikke få noen virkning for eksisterende direktiver om kommersielle meddelelser, særlig direktiv 98/43/EF.
30. Sending av uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post kan være irriterende for forbrukerne og for yterne av informasjonssamfunnstjenester, og kan også føre til at interaktive nett ikke virker på en tilfredsstillende måte. Spørsmålet om mottakers samtykke for visse former for uønskede kommersielle meddelelser behandles ikke i dette direktiv, men har allerede vært behandlet, særlig i direktiv 97/7/EF og i direktiv 97/66/EF. I de medlemsstater som tillater sending av uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post, bør foretakenes installering av hensiktsmessige filtreringssystemer stimuleres og lettes. Dessuten må under enhver omstendighet uønskede kommersielle meddelelser klart kunne identifiseres som sådanne for å bedre oversiktligheten og fremme funksjonsevnen til slike systemer som er installert av foretakene. Sending av uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post bør ikke føre til tilleggskostnader for mottakeren.
31. De medlemsstater som tillater at tjenesteytere etablert på deres territorium sender uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post uten at mottakeren på forhånd har gitt sitt samtykke, må påse at tjenesteyterne jevnlig konsulterer reservasjonsregistrene der fysiske personer som ikke ønsker å motta denne form for kommersielle meddelelser, kan registrere seg, og at de respekterer disse personers ønske.
32. For å fjerne hindringer for utviklingen av tjenester over landegrensene i Fellesskapet som utøvere av lovregulerte yrker kan tilby i Internett, er det nødvendig å sikre at de regler for utøvelse av yrket som er fastsatt særlig for å verne forbrukerne eller folkehelsen, overholdes på fellesskapsplan. Atferdsregler på fellesskapsplan er det beste virkemiddel for å fastsette de yrksetiske reglene som skal anvendes på kommersielle meddelelser. Det bør oppmuntres til utarbeiding og eventuelt tilpasning av slike atferdsregler, uten at dette går ut over selvstendigheten til bransjeorganer og -sammenslutninger.
33. Dette direktiv utfyller fellesskapsretten og nasjonal lovgivning med hensyn til lovregulerte yrker, slik at det opprettholdes et sammenhengende sett av regler på dette område.
34. Hver medlemsstat må tilpasse de deler av sin lovgivning som inneholder krav, særlig formkrav, som kan hindre bruken av elektronisk inngåtte kontrakter. Det må foretas en systematisk gjennomgåelse av den lovgivning som krever slik tilpasning, og gjennomgåelsen må omfatte alle nødvendige faser og ledd i kontraktsprosessen, herunder arkivering av kontrakten. Resultatet av denne tilpasningen skal være å muliggjøre elektronisk inngåelse av kontrakter. Rettsvirkningen av elektroniske signaturer behandles i europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/93/EF av 13. desember 1999 om en fellesskapsramme for elektroniske signaturer.²⁴ Mottakskvitteringen fra tjenesteyteren kan bestå i direktekoplet yting av den betalte tjenesten.
35. Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes mulighet til å opprettholde eller fastsette generelle eller spesifikke lovfestede krav til kontrak-

²³ EFT L 15 av 21.1.1998, s. 14.

²⁴ EFT L 13 av 19.1.2000, s. 12.

- ter som kan oppfylles med elektroniske midler, særlig krav til sikkerhet med hensyn til elektroniske signaturer.
36. Medlemsstatene kan opprettholde restriksjoner på bruk av elektroniske kontrakter når det gjelder kontrakter der loven krever medvirkning av domstoler, offentlige myndigheter eller yrker der det utøves offentlig myndighet. Denne muligheten omfatter også kontrakter der det kreves medvirkning av domstoler, offentlige myndigheter eller yrker der det utøves offentlig myndighet for at de skal ha rettsvirkning overfor tredjemann, samt kontrakter der loven krever bekreftelse eller attestasjon av notarius publicus.
37. Medlemsstatenes forpliktelse til å fjerne hindringer for bruken av elektroniske kontrakter omfatter bare hindringer som følger av lovfestede krav, og ikke hindringer av praktisk art som skyldes at det i visse tilfeller ikke er mulig å bruke elektroniske midler.
38. Medlemsstatenes forpliktelse til å fjerne hindringer for bruken av elektroniske kontrakter skal gjennomføres i samsvar med de lovfestede krav til kontrakter som er uttrykt i fellesskapsretten.
39. Unntak fra bestemmelsene om kontrakter inngått utelukkende ved bruk av elektronisk post eller tilsvarende individuelle meddelelser som fastsatt i dette direktiv, må med hensyn til de opplysninger som skal gis og det å foreta bestilling, ikke føre til at disse bestemmelser omgås av yterne av informasjonssamfunnstjenester.
40. Både eksisterende og nye forskjeller mellom medlemsstatenes lovgivning og rettspraksis med hensyn til tjenesteyternes ansvar når de opptrer som mellommenn, er til hinder for det indre markeds virkemåte, særlig ved at de vanskeliggjør utviklingen av tjenester over landegrensene og skaper konkurransevridning. Tjenesteyterne har i visse tilfeller plikt til å handle for å forhindre ulovlig virksomhet eller bringe den til opphør. Dette direktiv bør danne et hensiktsmessig grunnlag for utarbeiding av raske og sikre framgangsmåter for fjerning av ulovlig informasjon og sperring av tilgangen til den. Slike framgangsmåter bør utarbeides på grunnlag av frivillige avtaler framforhandlet mellom alle berørte parter og oppmuntres til av medlemsstatene. Alle parter som deltar i ytingen av informasjonssamfunnstjenester har interesse av at slike framgangsmåter vedtas og anvendes. Bestemmelsene i dette direktiv om ansvar bør ikke hindre de forskjellige berørte parters utvikling og faktiske bruk av tekniske beskyttelses- og identifikasjonssystemer samt overvåkingsverktøy som er muliggjort ved digital teknologi, samtidig som begrensningene fastsatt i direktiv 95/46/EF og 97/66/EF overholdes.
41. Ved dette direktiv skapes det balanse mellom de forskjellige berørte interesser og fastsettes det prinsipper som kan tjene som utgangspunkt for standarder og avtaler innen bransjen.
42. Ansvarsfritakene fastsatt i dette direktiv gjelder bare for tilfeller der informasjonssamfunnstjenesteyterens virksomhet er begrenset til den tekniske prosessen med å drive og gi tilgang til et kommunikasjonsnett der informasjon som er gjort tilgjengelig av tredjemann, overføres eller lagres midlertidig, utelukkende med det formål å øke overføringseffektiviteten. Denne virksomheten er av rent teknisk, automatisk og passiv art, noe som betyr at yteren av informasjonssamfunnstjenester verken har kunnskap om eller kontroll over den informasjon som overføres eller lagres.
43. En tjenesteyter kan gis ansvarsfritak ved ren formidling og mellomlagring dersom vedkommende ikke har noen befatning med den informasjon som overføres. Dette forutsetter blant annet at han ikke foretar noen endringer i den informasjon han overfører. Dette kravet omfatter ikke tekniske inngrep som foretas under overføringen, da de ikke endrer den overførte informasjons integritet.
44. En tjenesteyter som bevisst samarbeider med en mottaker av sine tjenester i den hensikt å begå ulovlige handlinger, går utover grensen for ren formidling eller mellomlagring, og omfattes derfor ikke av de former for ansvarsfritak som er fastsatt for denne type virksomhet.
45. De ansvarsbegrensninger som er fastsatt for tjenesteytende mellommenn i dette direktiv, er ikke til hinder for at det gis forskjellige former for pålegg. Disse påleggene kan blant annet ha form av en beslutning fra en domstol eller forvaltningsmyndighet med krav om at overtredelser bringes til opphør eller forhindres, herunder ved fjerning av den ulovlige informasjonen eller ved at tilgangen til den sperres.
46. For å omfattes av en ansvarsbegrensning må en yter av en informasjonssamfunnstjeneste som består i å lagre informasjon, så snart vedkommende faktisk har fått kjennskap til eller er blitt klar over ulovlig virksomhet, umiddelbart treffe tiltak med sikte på å fjerne den aktuelle informasjonen eller sperre tilgangen til den. Når den fjernes eller tilgangen til den sperres, skal det skje under overholdelse av prinsippet om yttingsfrihet og de framgangsmåter som er fast-

- satt for dette formål på nasjonalt plan. Dette direktiv berører ikke medlemsstatenes mulighet til å fastsette spesifikke krav som skal være oppfylt så snart som mulig før informasjonen fjernes eller tilgangen til den sperres.
47. Det er bare med hensyn til generelle forpliktelser medlemsstatene er forhindrede fra å pålegge tjenesteytere overvåkingsplikt. Dette omfatter ikke overvåkingsplikt i særskilte tilfeller, og berører særlig ikke avgjørelser truffet av nasjonale myndigheter i samsvar med nasjonal lovgivning.
48. Medlemsstatenes mulighet til å kreve av tjenesteytere som er verter for informasjon fra sine tjenestemottakere at de handler med den varsomhet som med rimelighet må kunne ventes av dem, og som er nærmere angitt i den nasjonale lovgivning, med sikte på å avdekke og forhindre visse typer ulovlig virksomhet.
49. Medlemsstatene og Kommisjonen bør oppmuntre til utarbeiding av atferdsregler. Dette berører ikke disse reglens frivillige karakter og de berørte parter mulighet til fritt å bestemme om de vil følge disse reglene.
50. Det er viktig at det foreslåtte direktivet om harmonisering av visse aspekter ved opphavsretten og beslektede rettigheter i informasjonssamfunnet og dette direktiv trer i kraft til samme tid, slik at det etableres klare rammeregler for tredjemanns ansvar ved krenkelse av opphavsretten og beslektede rettigheter på fellesskapsplan.
51. I tilfeller der det er nødvendig, bør hver medlemsstat ha plikt til å endre enhver lovgivning som kan hemme bruken av utenrettslig elektronisk tvisteløsning. Resultatet av en slik endring bør være at slike ordninger effektivt og faktisk gir mulighet til å virke i lovverket og i praksis, også over landegrensene.
52. For at det indre markedes friheter virkelig skal kunne utøves, må skadelidte sikres reell adgang til tvisteløsningsordninger. De skader som kan oppstå i forbindelse med informasjonssamfunnstjenester, kjennetegnes både ved sitt høye tempo og ved sin geografiske utstrekning. På bakgrunn av dette kjennetegnet og nødvendigheten av å påse at nasjonale myndigheter ikke setter den gjensidige tillit de bør ha til hverandre i fare, oppfordres i dette direktiv medlemsstatene til å sørge for at hensiktsmessige former for klageadgang er tilgjengelige. Medlemsstatene bør vurdere behovet for å gi adgang til domstolsbehandling med egnede elektroniske midler.
53. I direktiv 98/27/EF, som kommer til anvendelse på informasjonssamfunnstjenester, er det fastsatt en forbudsordning med sikte på vern av forbrukernes kollektive interesser. Denne ordningen vil bidra til fri bevegelighet for informasjonssamfunnstjenester ved å sikre et høyt vernenivå for forbrukerne.
54. Sanksjonene fastsatt innenfor rammen av dette direktiv berører ikke eventuelle andre former for sanksjoner eller klageadgang fastsatt i nasjonal lovgivning. Medlemsstatene plikter ikke å fastsette strafferettslige sanksjoner for overtredelse av nasjonale bestemmelser vedtatt i henhold til dette direktiv.
55. Dette direktiv berører ikke den lovgivning som får anvendelse for kontraktmessige forpliktelser i forbindelse med forbrukeravtaler. Dette direktiv kan følgelig ikke føre til at forbrukerne fratras et vern de har i kraft av de ufravikelige reglene med hensyn til kontraktmessige forpliktelser som er fastsatt i lovgivningen til den medlemsstat der vedkommende forbruker har sitt vanlige bosted.
56. Når det gjelder unntaket fastsatt i dette direktiv for kontraktmessige forpliktelser i forbindelse med forbrukeravtaler, bør disse forpliktelser forstås som å omfatte opplysninger om vesentlige deler av kontraktens innhold, herunder forbrukerens rettigheter, som har avgjørende innflytelse på beslutningen om å inngå kontrakten.
57. I samsvar med konsekvent rettspraksis i De europeiske fellesskaps domstol beholder en medlemsstat retten til å treffe tiltak mot en tjenesteyter som er etablert i en annen medlemsstat, men hvis virksomhet helt eller hovedsakelig er rettet mot førstnevnte medlemsstats territorium, dersom valget av etableringssted er gjort med henblikk på å unndra seg de reglene som ville komme til anvendelse på tjenesteyteren dersom denne var etablert på territoriet til førstnevnte medlemsstat.
58. Dette direktiv bør ikke få anvendelse på tjenester levert av ytere etablert i en tredjestat. Med tanke på den elektroniske handels verdensomspennende dimensjon bør det likevel sikres at fellesskapsbestemmelsene er i samsvar med de internasjonale regler. Dette direktiv berører ikke resultatene av pågående drøftinger om rettslige spørsmål i internasjonale organisasjoner (WTO, OECD, Uncitral (Den internasjonale voldgiftsdomstolen)).
59. Til tross for den elektroniske kommunikasjons verdensomspennende karakter er det nødvendig å samordne nasjonale lovgivningsmessige tiltak på EU-plan for å hindre at det indre marked stykkes opp og for å fastsette egnede europeiske rammeregler. Denne samordningen bør

også bidra til å skape en sterk felles forhandlingsposisjon i internasjonale fora.

60. For å muliggjøre en uhindret utvikling av elektronisk handel må den rettslige rammen være klar og enkel, forutsigbar og i samsvar med reglene som kommer til anvendelse på internasjonalt plan, slik at den ikke får skadevirkninger for europeisk industris konkurranseevne og ikke er til hinder for nyskapingen i denne sektor.
61. Dersom markedet faktisk skal virke ved hjelp av elektroniske midler i et globalisert miljø, må Den europeiske union og de viktigste områdene utenfor Europa arbeide sammen med sikte på en gjensidig tilpasning av lovgivning og framgangsmåter.
62. Samarbeidet med tredjestater på området elektronisk handel bør styrkes, særlig med søkerstatene, utviklingslandene og Den europeiske unions øvrige handelspartnere.
63. Vedtakelsen av dette direktiv hindrer ikke medlemsstatene i å ta hensyn til de virkninger framveksten av informasjonssamfunnet får på det sosiale, samfunnsmessige og kulturelle plan. Særlig bør den ikke hindre tiltak beregnet på å nå sosiale, kulturelle og demokratiske mål som medlemsstatene måtte vedta i samsvar med fellesskapsretten og under hensyntagen til sitt språklige mangfold, sine nasjonale og regionale særtrekk og sin kulturelle arv, og på å sikre og opprettholde allmennhetens tilgang til et bredest mulig tilbud av informasjonssamfunnstjenester. Utviklingen av informasjonssamfunnet må uansett sikre borgerne i Fellesskapet tilgang til den europeiske kulturarv formidlet i et digitalt miljø.
64. Med elektronisk kommunikasjon råder medlemsstatene over et ypperlig middel for yting av offentlige tjenester på det kulturelle, utdanningsmessige og språklige området.
65. I sin resolusjon av 19. januar 1999 om forbrukerdimensjonen i informasjonssamfunnet²⁵ understreket Rådet at forbrukervernet fortjener særlig oppmerksomhet på dette området. Kommisjonen skal undersøke i hvilken utstrekning gjeldende forbrukervernbestemmelser gir et utilstrekkelig vern i forbindelse med informasjonssamfunnet, og vil der dette er nødvendig identifisere manglene i denne delen av regelverket og de aspekter som eventuelt krever ytterligere tiltak. Ved behov bør Kommisjonen utarbeide særskilte tilleggforslag med sikte på å avhjelpe de mangler den måtte ha oppdaget -

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Kapittel I

Generelle bestemmelser

Artikkel 1

Formål og virkeområde

1. Formålet med dette direktiv er å bidra til at det indre marked virker på en tilfredsstillende måte ved at det sikres fri bevegelighet for informasjonssamfunnstjenester mellom medlemsstatene.
2. Ved dette direktiv tilnærmes, i det omfang som er nødvendig for å nå målet nevnt i nr. 1, visse nasjonale bestemmelser om informasjonssamfunnstjenester som gjelder det indre marked, tjenesteyternes etablering, kommersielle meddelelser, elektroniske kontrakter, mellommanns ansvar, atferdsregler, utenrettslig tvisteløsning, klageadgang og samarbeid mellom medlemsstatene.
3. Dette direktiv utfyller den del av fellesskapsretten som får anvendelse på informasjonssamfunnstjenester, men uten å berøre det verneni-vå, særlig på områdene folkehelse og forbrukerinteresser, som er etablert ved fellesskapsdokumenter og den nasjonale lovgivning som gjennomfører dem, såfremt dette ikke innskrenker adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester.
4. Dette direktiv etablerer ikke nye regler i internasjonal privatrett og behandler ikke domstolenes kompetanse.
5. Dette direktiv får ikke anvendelse på:
 - a) skatteområdet,
 - b) spørsmål vedrørende informasjonssamfunnstjenester som omfattes av direktiv 95/46/EF og 97/66 EF,
 - c) spørsmål vedrørende avtaler eller praksis som reguleres av kartellovgivningen,
 - d) følgende former for virksomhet på området informasjonssamfunnstjenester:
 - virksomhet som notarius publicus eller tilsvarende yrker, såfremt virksomheten er direkte og spesifikt knyttet til utøvelse av offentlig myndighet,
 - representasjon av en klient og forsvar av vedkommendes interesser i retten,
 - pengespillvirksomhet med innsats i form av penger i hasardspill, herunder lotterier og veddemål.
6. Dette direktiv berører ikke tiltak truffet på fellesskapsplan eller på nasjonalt plan, i samsvar med fellesskapsretten, for å fremme kulturelt og språklig mangfold og sikre pluralisme.

²⁵ EFT C 23 av 28.1.1999, s. 1.

Artikkel 2**Definisjoner**

I dette direktiv menes med:

- a) informasjonssamfunnstjenester: tjenester i henhold til artikkel 1 nr. 2 i direktiv 98/34/EF, endret ved direktiv 98/48/EF,
- b) tjenesteyter: enhver fysisk eller juridisk person som yter en informasjonssamfunnstjeneste,
- c) etablert tjenesteyter: en tjenesteyter som faktisk utøver økonomisk virksomhet ved bruk av et fast forretningssted på ubestemt tid. Nærvær og bruk av de tekniske midler og teknologier som er nødvendige for å yte tjenesten, betyr ikke at tjenesteyteren er etablert,
- d) tjenestemottaker: enhver fysisk eller juridisk person som bruker en informasjonssamfunnstjeneste for yrkesmessige eller andre formål, særlig for å søke etter informasjon eller å gjøre informasjon tilgjengelig,
- e) forbruker: enhver fysisk person som handler for formål som ikke er knyttet til vedkommendes yrkes- eller forretningsmessige virksomhet,
- f) kommersiell meddelelse: enhver form for meddelelse beregnet på å fremme, direkte eller indirekte, varene eller tjenestene til eller bildet av et foretak, en organisasjon eller en person som driver forretnings-, industri- eller håndverksvirksomhet eller utøver et lovregulert yrke. Som kommersielle meddelelser i seg selv regnes ikke:
 - informasjon som muliggjør direkte tilgang til foretakets, organisasjonens eller personens virksomhet, særlig et domenenavn eller en elektronisk postadresse,
 - meddelelser om foretakets, organisasjonens eller personens varer, tjenester eller bilde som er utarbeidet på en uavhengig måte, særlig dersom de ytes uten finansielt vederlag,
- g) lovregulert yrke: ethvert yrke som i henhold til enten artikkel 1 bokstav d) i rådsdirektiv 89/48/EØF av 21. desember 1988 om en generell ordning for godkjenning av diplomer for høyere yrkeskompetansegivende utdanning av minst tre års varighet,²⁶ eller artikkel 1 bokstav f) i rådsdirektiv 92/51/EØF av 18. juni 1992 om annen generelle ordning for godkjenning av yrkeskompetansegivende utdanning som supplement til direktiv 89/48/EØF,²⁷
- h) samordnet område: krav fastsatt i medlemsstatenes rettsorden som får anvendelse på ytere av

informasjonssamfunnstjenester eller på informasjonssamfunnstjenester, enten kravene er av generell art eller fastsatt særlig for dem.

- i. Det samordnede området gjelder krav som tjenesteytere må oppfylle med hensyn til:
 - adgangen til å starte virksomhet innenfor en informasjonssamfunnstjeneste, f.eks. krav som gjelder kvalifikasjoner, tillatelse eller melding,
 - utøvelsen av virksomhet innen en informasjonssamfunnstjeneste, f.eks. krav som gjelder tjenesteyterens atferd og tjenestens kvalitet eller innhold, herunder spørsmål vedrørende reklame, kontraktsmessige spørsmål eller spørsmål vedrørende tjenesteyterens ansvar.
- ii. Det samordnede området omfatter ikke:
 - krav som gjelder varer som sådanne,
 - krav som gjelder levering av varer,
 - krav som gjelder tjenester som ikke ytes med elektroniske midler.

Artikkel 3**Det indre marked**

1. Hver medlemsstat skal påse at de informasjonssamfunnstjenester som ytes av en tjenesteyter etablert på medlemsstatens territorium, er i samsvar med de nasjonale bestemmelser som får anvendelse i medlemsstaten og som hører under det samordnede området.
2. Medlemsstatene kan ikke av grunner som hører under det samordnede området begrense adgangen til å yte informasjonssamfunnstjenester fra en annen medlemsstat.
3. Nr. 1 og 2 får ikke anvendelse på områdene nevnt i vedlegget.
4. Medlemsstatene kan treffe tiltak som avviker fra nr. 2 med hensyn til en gitt informasjonssamfunnstjeneste dersom følgende vilkår er oppfylt:
 - a) tiltakene må:
 - i. være nødvendige av en av følgende grunner:
 - den offentlige orden, særlig forebygging, etterforskning, avsløring og forfølging av straffbare forhold, herunder beskyttelse av mindreårige og kampen mot enhver oppfordring til hat på grunnlag av rase, kjønn, religion eller nasjonalitet, og vern mot angrep på enkeltmenneskets verd,
 - vern av folkehelsen,
 - den offentlige sikkerhet, herunder

²⁶ EFT L 19 av 24.1.1989, s. 16.

²⁷ EFT L 209 av 24.7.1992, s. 25. Direktivet sist endret ved direktiv 97/38/EF (EFT L 184 av 12.7.1997, s. 31).

- vern av den nasjonale sikkerhet og det nasjonale forsvar,
 - forbrukervernet, herunder vern av investorer,
 - ii. ivære truffet overfor en informasjonssamfunnstjeneste som skader målene nevnt under i), eller som representerer en alvorlig og tungtveiende risiko for skade på disse målene,
 - iii. stå i forhold til disse målene,
- b) medlemsstaten har på forhånd, uten at det berører rettergangen, herunder forberedende møter og tiltak som er ledd i etterforskning av straffbare forhold:
- anmodet medlemsstaten omhandlet i nr. 1 om å treffe tiltak, og denne medlemsstaten har ikke truffet slike tiltak, eller har truffet utilstrekkelige tiltak,
 - underrettet Kommissjonen og medlemsstaten omhandlet i nr. 1 om at den har til hensikt å treffe slike tiltak.
5. I hastesaker kan medlemsstatene gjøre unntak fra vilkårene fastsatt i nr. 4 bokstav b). I slike tilfeller skal tiltakene snarest mulig meldes til Kommissjonen og medlemsstaten omhandlet i nr. 1, med angivelse av grunnene til at medlemsstaten anser at saken haster.
6. Uten at det berører medlemsstatens mulighet til å treffe og anvende slike tiltak, skal Kommissjonen snarest mulig undersøke om de meldte tiltak er forenlige med fellesskapsretten. Dersom den kommer til at tiltaket er uforenlig med fellesskapsretten, skal den anmode den berørte medlemsstat om å unnlate å treffe de påtenkte tiltakene, eller snarest mulig å bringe de aktuelle tiltak til opphør.

Kapittel II

Prinsipper

Avsnitt 1: Krav som gjelder etablering og opplysninger

Artikkel 4

Prinsippet om at det ikke skal kreves forhåndstillatelse

1. Medlemsstatene skal påse at adgangen til å starte og utøve virksomhet som tjenesteyter ikke kan gjøres til gjenstand for krav om forhåndstillatelse eller noe annet krav med tilsvarende virkning.
2. Nr. 1 berører ikke tillatelsesordninger som ikke særskilt og utelukkende er rettet mot informasjonssamfunnstjenester eller som omfattes av

europaparlaments- og rådsdirektiv 97/13/EF av 10. april 1997 om en felles ramme for generelle tillatelser og individuelle lisenser for teletjenester.²⁸

Artikkel 5

Generelle opplysninger som skal gis

1. I tillegg til de øvrige informasjonskrav fastsatt i fellesskapsretten skal medlemsstatene påse at tjenesteyteren skaffer tjenestemottakere og vedkommende myndigheter enkel, direkte og fast tilgang til minst følgende opplysninger:
 - a) tjenesteyterens navn,
 - b) den geografiske adressen der tjenesteyteren er etablert,
 - c) nærmere opplysninger om tjenesteyteren, herunder e-postadresse, som gjør det mulig raskt å kontakte og direkte og konkret å kommunisere med tjenesteyteren,
 - d) dersom tjenesteyteren er innført i et handelsregister eller tilsvarende offentlig register, registerets navn og tjenesteyterens registreringsnummer, eller tilsvarende identifikasjonsmidler som finnes i vedkommende register,
 - e) dersom virksomheten krever tillatelse, nærmere opplysninger om vedkommende tilsynsmyndighet,
 - f) med hensyn til lovregulerte yrker:
 - alle bransjeorganer eller tilsvarende organer som tjenesteyteren tilhører,
 - yrkestittel og medlemsstaten der den er gitt,
 - en henvisning til de bestemmelsene for utøvelse av yrket som gjelder i etableringsstaten og til framgangsmåten for å få tilgang til dem,
 - g) dersom tjenesteyteren utøver en mva-pliktig virksomhet, identifikasjonsnummeret omhandlet i artikkel 22 nr. 1 i sjette rådsdirektiv 77/388/EØF av 17. mai 1977 om harmonisering av medlemsstatenes lovgivning med hensyn til omsetningsavgift – Felles merverdiavgiftssystem: ensartet avgiftsgrunnlag.²⁹
2. I tillegg til de øvrige informasjonskrav fastsatt i fellesskapsretten skal medlemsstatene når det i forbindelse med informasjonssamfunnstjenester angis priser, minst påse at disse er angitt klart og utvetydig, og at det særlig opplyses om

²⁸ EFT L 117 av 7.5.1997, s. 15.

²⁹ EFT L 145 av 13.6.1977, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 1999/85/EF (EFT L 277 av 28.10.1999, s. 34).

hvorvidt de omfatter skatter og avgifter og leveringskostnader.

Avsnitt 2: Kommersielle meddelelser

Artikkel 6

Opplysninger som skal gis

I tillegg til de øvrige informasjonskrav fastsatt i fellesskapsretten skal medlemsstatene påse at kommersielle meddelelser som inngår i eller utgjør en informasjonssamfunnstjeneste, oppfyller minst følgende vilkår:

- a) den kommersielle meddelelsen må klart kunne identifiseres som sådan,
- b) den fysiske eller juridiske person for hvis regning den kommersielle meddelelsen foretas, må klart kunne identifiseres,
- c) dersom salgsfremmende tilbud som rabatter, premier og gaver er tillatt i medlemsstaten der tjenesteyteren er etablert, må de klart kunne identifiseres som sådanne, og vilkårene for å kunne benytte seg av dem, må være lett tilgjengelige og presentert på en klar og utvetydig måte,
- d) dersom salgsfremmende konkurranser eller spill er tillatt i medlemsstaten der tjenesteyteren er etablert, må de klart kunne identifiseres som sådanne, og vilkårene for deltaking må være lett tilgjengelige og være presentert på en klar og utvetydig måte.

Artikkel 7

Uønskede kommersielle meddelelser

1. I tillegg til de øvrige kravene fastsatt i fellesskapsretten, skal de medlemsstater som tillater uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post påse at kommersielle meddelelser foretatt av en tjenesteyter etablert på deres territorium kan identifiseres på en klar og utvetydig måte straks de er mottatt av mottakeren.
2. Med forbehold for direktiv 97/7/EF og direktiv 97/66/EF skal medlemsstatene treffe tiltak for å sikre at tjenesteytere som sender uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post, regelmessig konsulterer reservasjonsregistrene der fysiske personer som ikke ønsker å motta denne form for kommersielle meddelelser kan registrere seg, og at tjenesteyterne respekterer disse personers ønske.

Artikkel 8

Lovregulerte yrker

1. Medlemsstatene skal påse at bruk av kommersielle meddelelser som inngår i eller utgjør en informasjonssamfunnstjeneste som leveres av en utøver av et lovregulert yrke, tillates med forbehold for at bestemmelsene for utøvelse av yrket overholdes, særlig bestemmelsene om yrkets uavhengighet, verdighet og ære, samt taushetsplikten og lojaliteten overfor kundene og andre utøvere av yrket.
2. Uten at bransjeorganenes og yrkessammenslutningenes uavhengighet berøres, skal medlemsstatene og Kommisjonen oppfordre bransjeorganene og yrkessammenslutningene til å utarbeide atferdsregler på fellesskapsplan for å fastsette hvilke opplysninger som kan oppgis i forbindelse med kommersielle meddelelser i samsvar med bestemmelsene nevnt i nr. 1.
3. Ved utarbeidingen av forslag til fellesskapsinitiativer som kan vise seg nødvendige av hensyn til at det indre marked skal virke tilfredsstillende i forbindelse med opplysningene omhandlet i nr. 2, skal Kommisjonen ta tilbørlig hensyn til de atferdsreglene som får anvendelse på fellesskapsplan, og skal handle i nært samarbeid med de berørte bransjeorganer og yrkessammenslutninger.
4. Dette direktiv får anvendelse i tillegg til fellesskapsdirektiver om adgang til å starte og utøve virksomhet innen lovregulerte yrker.

Avsnitt 3: Kontrakter inngått elektronisk

Artikkel 9

Behandling av kontrakter

1. Medlemsstatene skal påse at deres rettsorden gjør det mulig å inngå kontrakter elektronisk. Medlemsstatene skal særlig påse at de lovfestede krav som gjelder for inngåelse av kontrakter, ikke fører til at slike kontrakter mister sin rettsvirkning og gyldighet fordi de er inngått elektronisk.
2. Medlemsstatene kan fastsette at nr. 1 ikke får anvendelse på alle typer kontrakter eller på visse kontrakter som hører under følgende kategorier:
 - a) kontrakter som skaper eller overfører rettigheter i fast eiendom, med unntak av utleieretter,
 - b) kontrakter der loven krever medvirkning av domstoler, offentlige myndigheter eller yrker der det utøves offentlig myndighet,
 - c) kausjonsavtaler og avtaler om sikkerhet stilt

- av personer som handler for formål som ikke er knyttet til deres yrkes- eller forretningsvirksomhet,
- d) familie- eller arverettslige kontrakter.
3. Medlemsstatene skal angi for Kommisjonen de kontraktkategoriene nevnt i nr. 2 som de ikke gir nr. 1 anvendelse på. De skal hvert femte år framlegge for Kommisjonen en rapport om anvendelsen av nr. 2 med en redegjørelse for grunnene til at de anser det nødvendig å opprettholde de kategoriene nevnt i nr. 2 bokstav b) som de ikke gir nr. 1 anvendelse på.

Artikkel 10

Opplysninger som skal gis

- I tillegg til de øvrige informasjonskrav fastsatt i fellesskapsretten skal medlemsstatene påse at tjenesteyteren, med mindre annet er blitt avtalt mellom parter som ikke er forbrukere, gir minst de opplysningene som er nevnt nedenfor, formulert på en klar, forståelig og utvetydig måte, før tjenestemottakeren foretar en bestilling:
 - de forskjellige tekniske etappene som er knyttet til kontraktsinngåelsen,
 - om en inngått kontrakt vil bli arkivert av tjenesteyteren eller ikke, og om den vil være tilgjengelig eller ikke,
 - de tekniske midlene til oppdaging og korreksjon av feil som er gjort ved innleggingen av dataene før bestilling er foretatt,
 - de språk kontrakten kan inngås på.
- Medlemsstatene skal påse at tjenesteyteren, med mindre annet er blitt avtalt mellom parter som ikke er forbrukere, angir hvilke relevante atferdsregler tjenesteyteren følger, samt gir opplysninger om hvordan disse reglene er tilgjengelige elektronisk.
- Kontraktsklausuler og generelle vilkår må gjøres tilgjengelige for tjenestemottakeren på en måte som gjør det mulig å oppbevare og reprodusere dem.
- Nr. 1 og 2 får ikke anvendelse på kontrakter inngått utelukkende ved utveksling av elektronisk post eller tilsvarende individuelle meddelelser.

Artikkel 11

Bestilling

- Med mindre annet er blitt avtalt mellom parter som ikke er forbrukere, skal medlemsstatene påse at følgende prinsipper anvendes når en tjenestemottaker foretar en bestilling elektronisk:
 - tjenesteyteren må bekrefte mottak av tjenestemottakerens bestilling uten ubegrunnet opphold og med elektroniske midler,
 - bestillingen og mottakskvitteringen skal anses som mottatt når partene de er adressert til, har tilgang til dem.

- Medlemsstatene skal påse at tjenesteyteren, med mindre annet er blitt avtalt mellom parter som ikke er forbrukere, stiller til tjenestemottakerens rådighet tekniske midler som er egnede, effektive og tilgjengelige og som gjør det mulig å oppdage feil som er gjort under innleggingen av dataene og korrigere dem før bestilling foretas.
- Nr. 1 første strekpunkt og nr. 2 får ikke anvendelse på kontrakter inngått utelukkende ved utveksling av elektronisk post eller tilsvarende individuelle meddelelser.

Avsnitt 4: Tjenesteytende mellommanns ansvar

Artikkel 12

Ren formidling

- Medlemsstatene skal påse at en tjenesteyter som yter en informasjonssamfunnstjeneste som bare består i å overføre informasjon gitt av en tjenestemottaker i et kommunikasjonsnett eller å gi tilgang til kommunikasjonsnettet, ikke holdes ansvarlig for den informasjon som overføres, forutsatt at:
 - overføringen ikke starter hos tjenesteyteren,
 - tjenesteyteren ikke velger ut mottakeren av den informasjonen som overføres,
 - tjenesteyteren ikke velger ut og endrer den formidlede informasjon.
- Virksomhet som består i å overføre og gi tilgang som omhandlet i nr. 1 omfatter automatisk, mellomliggende og kortvarig lagring av den informasjon som overføres, forutsatt at lagringen utelukkende tjener til å foreta overføringen i kommunikasjonsnettet, og at varigheten ikke overstiger den tid som med rimelighet kreves for overføringen.
- Denne artikkel berører ikke den mulighet en domstol eller en forvaltningsmyndighet har, i samsvar med medlemsstatenes rettsorden, til å kreve at tjenesteyteren bringer en overtredelse til opphør eller forhindrer den.

Artikkel 13

Mellomlagring

- Medlemsstatene skal påse at en tjenesteyter som yter en informasjonssamfunnstjeneste som

består i å overføre informasjon gitt av en tjenestemottaker i et kommunikasjonsnett, ikke holdes ansvarlig i forbindelse med den automatiske, mellomliggende og midlertidige lagringen av denne informasjonen dersom lagringen skjer utelukkende i den hensikt å gjøre overføring av informasjonen til andre tjenestemottakere på disses anmodning mer effektiv, forutsatt at:

- a) tjenesteyteren ikke endrer informasjonen,
 - b) tjenesteyteren overholder vilkårene for tilgang til informasjonen,
 - c) tjenesteyteren overholder reglene for ajourføring av informasjonen, som skal være angitt på en måte som er alminnelig godtatt og anvendt av foretakene,
 - d) tjenesteyteren ikke griper inn i lovlig bruk av teknologi som er alminnelig godtatt og anvendt innen bransjen, i den hensikt å oppnå data om bruken av informasjonen,
 - e) tjenesteyteren treffer tiltak med sikte på å fjerne informasjon vedkommende har lagret eller sperre tilgangen til den så snart vedkommende får kjennskap til at den opprinnelig overførte informasjonen er fjernet fra nettet eller at tilgangen til den er blitt sperret, eller at en domstol eller en forvaltningsmyndighet har gitt pålegg om å fjerne informasjonen eller til å sperre tilgangen til den.
2. Denne artikkel berører ikke den mulighet en domstol eller en forvaltningsmyndighet har, i samsvar med medlemsstatenes rettsorden, til å kreve at tjenesteyteren bringer en overtredelse til opphør eller forhindrer den.

Artikkel 14

Vertstjenester

1. Medlemsstatene skal påse at en tjenesteyter som leverer en informasjonssamfunnstjeneste som består i å lagre informasjon levert av en tjenestemottaker, ikke holdes ansvarlig for informasjon som lagres etter anmodning fra en tjenestemottaker, forutsatt at:
 - a) tjenesteyteren ikke har faktisk kjennskap til ulovlig virksomhet eller ulovlig informasjon, og at vedkommende med hensyn til krav om skadeserstatning ikke har kjennskap til fakta eller forhold som klart viser at virksomheten eller informasjonen er ulovlig,
 - b) tjenesteyteren, fra det øyeblikk vedkommende får slik kjennskap, handler raskt for å fjerne informasjonen og sperre tilgangen til den.
2. Nr. 1 får ikke anvendelse dersom tjenestemotta-

keren handler under tjenesteyterens myndighet eller kontroll.

3. Denne artikkel berører ikke den mulighet en domstol eller en forvaltningsmyndighet har, i samsvar med medlemsstatenes rettsorden, til å kreve at tjenesteyteren bringer en overtredelse til opphør eller forhindrer den, og berører heller ikke medlemsstatenes mulighet til å innføre framgangsmåter for å fjerne slik informasjon eller sperre tilgangen til den.

Artikkel 15

Ingen generell overvåkingsplikt

1. Medlemsstatene skal ikke pålegge tjenesteyterne, når de leverer tjenestene omhandlet i artikkel 12, 13 og 14, en generell plikt til å overvåke den informasjonen de overfører eller lagrer, eller en generell plikt til aktivt å søke etter fakta eller forhold som tyder på ulovlig virksomhet.
2. Medlemsstatene kan fastsette at ytere av informasjonssamfunnstjenester skal ha plikt til umiddelbart å underrette vedkommende myndigheter om ulovlig virksomhet som mottakere av deres tjenester skal ha utøvd eller om ulovlig informasjon som sistnevnte skal ha gitt, eller til å meddele vedkommende myndigheter, på deres anmodning, opplysninger som gjør det mulig å identifisere de tjenestemottakere de har inngått vertstjenesteavtaler med.

Kapittel III

Gjennomføring

Artikkel 16

Atferdsregler

1. Medlemsstatene og Kommisjonen skal oppmuntre til:
 - a) at foretaks-, yrkes- og forbrukersammenslutninger eller -organisasjoner utarbeider atferdsregler på fellesskapsplan beregnet på å bidra til en korrekt gjennomføring av artikkel 5–15.
 - b) at utkast til atferdsregler på nasjonalt plan eller på fellesskapsplan oversendes Kommisjonen på frivillig basis,
 - c) at atferdsreglene gjøres elektronisk tilgjengelige på Fellesskapets språk,
 - d) at foretaks-, yrkes- og forbrukersammenslutninger eller -organisasjoner oversender medlemsstatene og Kommisjonen sine vurderinger av anvendelsen av atferdsreglene

og deres innvirkning på praksis, bruk eller sedvane innen elektronisk handel,

- e) at det fastsettes atferdsregler med hensyn til beskyttelse av mindreårige og menneskeverdet.
2. Medlemsstatene og Kommisjonen skal oppmuntre sammenslutninger eller organisasjoner som representerer forbrukerne til å delta i utarbeidingen og anvendelsen av atferdsregler som berører deres interesser, og som utarbeides i samsvar med nr. 1 bokstav a). Der det er formålstjenlig, bør sammenslutninger som representerer synshemmede og funksjonshemmede i sin alminnelighet rådspørres for at det skal kunne tas hensyn til deres særlige behov.

Artikkel 17

Utenrettslig tvisteløsning

1. Medlemsstatene skal påse at deres lovgivning i tilfelle uenighet mellom en tjenesteyter og en mottaker av slike tjenester ikke er til hinder for bruk av utenrettslige ordninger for tvisteløsning etter nasjonal lovgivning, herunder ved hjelp av passende elektroniske midler.
2. Medlemsstaten skal oppfordre de organer som brukes ved utenrettslig tvisteløsning, særlig når det gjelder forbrukertvister, til å handle på en slik måte at de berørte parter sikres tilstrekkelige garantier for rett saksbehandling.
3. Medlemsstatene skal oppfordre de organer som brukes ved utenrettslig tvisteløsning til å underrette Kommisjonen om viktige avgjørelser de treffer med hensyn til informasjonssamfunnstjenester, og til å oversende alle andre opplysninger om praksis, bruk eller sedvane innen elektronisk handel.

Artikkel 18

Klageadgang

1. Medlemsstatene skal sørge for at de former for klageadgang som er tilgjengelige i nasjonal lovgivning i forbindelse med virksomhet innen informasjonssamfunnstjenester, gjør det mulig raskt å treffe tiltak, herunder midlertidige tiltak, med sikte på å bringe enhver påstått krenkelse til opphør og å hindre enhver videre skade på de berørte interesser.
2. Vedlegget til direktiv 98/27/EF utfylles som følger:
« 11. Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk

handel, i det indre marked («Direktivet om elektronisk handel») (EFT L 178 av 17.7.2000, s. 1).»

Artikkel 19

Samarbeid

1. Medlemsstatene skal ha tilstrekkelige kontroll- og etterforskningsmidler til rådighet for en effektiv gjennomføring av dette direktiv, og skal påse at tjenesteyterne gir dem de nødvendige opplysninger.
2. Medlemsstatene skal samarbeide med de andre medlemsstater. For dette formål skal de utpeke ett eller flere kontaktpunkter og sende nærmere opplysninger om dem til de andre medlemsstatene og Kommisjonen.
3. Medlemsstatene skal snarest mulig og i samsvar med nasjonal lovgivning yte den bistand og framskaffe de opplysninger de andre medlemsstatene eller Kommisjonen anmoder om, herunder med hensiktsmessige elektroniske midler.
4. Medlemsstatene skal opprette kontaktpunkter som er tilgjengelige minst med elektroniske midler og som tjenestemottakere og tjenesteytere kan henvende seg til for å få
 - a) generelle opplysninger om sine kontraktsmessige rettigheter og forpliktelser samt om de klage- og erstatningsordninger som står til deres rådighet ved tvister, herunder om praktiske sider ved bruk av disse ordningene,
 - b) nærmere opplysninger om myndigheter, sammenslutninger og organisasjoner der de kan få flere opplysninger eller praktisk bistand.
5. Medlemsstatene skal oppfordre til at Kommisjonen underrettes om viktige forvaltningsmessige og rettslige avgjørelser som er truffet på deres territorium med hensyn til tvister om informasjonssamfunnstjenester og om praksis, bruk eller sedvane innen elektronisk handel. Kommisjonen skal oversende disse avgjørelsene til de andre medlemsstatene.

Artikkel 20

Sanksjoner

Medlemsstatene skal bestemme hvilke sanksjoner som får anvendelse på overtredelse av bestemmelser i den nasjonale lovgivning vedtatt i henhold til dette direktiv, og skal treffe alle tiltak som er nødvendige for å sikre at de gjennomføres. De fastsatte sanksjonene skal være virkningsfulle, stå i forhold til overtredelsen og virke avskrekkende.

*Kapittel IV***Sluttbestemmelser***Artikkel 21***Ny gjennomgåelse**

1. Innen 17. juli 2003 og deretter annethvert år skal Kommisjonen framlegge for Europaparlamentet, Rådet, Kommisjonen og Den økonomiske og sosiale komité en rapport om anvendelsen av dette direktiv, eventuelt vedlagt forslag med sikte på å tilpasse det til den juridiske, tekniske og økonomiske utvikling på området informasjonssamfunnstjenester, særlig med hensyn til kriminalitetsforebygging, beskyttelse av mindreårige, forbrukervern og det indre markeds tilfredsstillende virkemåte.
2. Rapporten skal undersøke behovet for tilpassing av dette direktiv, og særlig analysere behovet for forslag som gjelder ansvaret til leverandører av hyperlenker og av søkeverktøy, framgangsmåter for melding og fjerning samt ansvarsforholdene etter at innhold er fjernet. Rapporten skal dessuten analysere behovet for ytterligere vilkår knyttet til ansvarsfritaket fastsatt i artikkel 12 og 13 i lys av den tekniske utvikling, og muligheten for å anvende prinsippene for det indre marked på sending av uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post.

*Artikkel 22***Innarbeiding i nasjonal lovgivning**

1. Medlemsstatene skal innen 17. januar 2002 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.
2. Bestemmelsene nevnt i nr. 1 skal, når de vedtas av medlemsstatene, inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når det kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

*Artikkel 23***Ikrafttredelse**

Dette direktiv trer i kraft den dag det kunngjøres i De Europeiske Fellesskaps Tidende.

*Artikkel 24***Adressater**

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Luxembourg, 8. juni 2000.

For Europaparlamentet

N. FONTAINE

President

For Rådet

G. d'OLIVEIRA MARTINS

Formann

Vedlegg

Unntak fra artikkel 3

Som fastsatt i artikkel 3 nr. 3, får artikkel 3 nr. 1 og 2 ikke anvendelse på:

- opphavsrettigheter, beslektede rettigheter, rettighetene omhandlet i direktiv 87/54/EØF³⁰ og direktiv 96/9/EF,³¹ samt industrielle eiendomsrettigheter,
- utstedelse av elektroniske penger av institusjoner som medlemsstatene har anvendt et av unntakene fastsatt i artikkel 8 nr. 1 i direktiv 2000/46/EF³² på,
- artikkel 44 nr. 2 i direktiv 85/611/EØF,³³
- artikkel 30 og avdeling IV i direktiv 92/49/EØF,³⁴ avdeling IV i direktiv 92/96/EØF,³⁵ artikkel 7 og 8 i direktiv 88/357/EØF³⁶ og artikkel 4 i direktiv 90/619/EØF,³⁷
- partenes frihet til å velge hvilken lovgivning som skal anvendes på deres kontrakt,
- kontraktmessige forpliktelser som gjelder for forbrukeravtaler,
- den formelle gyldigheten av kontrakter som skaper eller overfører rettigheter i fast eiendom der slike kontrakter er underlagt obligatoriske formelle krav etter lovgivningen i den medlemsstat der den faste eiendommen ligger,
- spørsmålet om hvorvidt uønskede kommersielle meddelelser med elektronisk post skal tillates.

³⁰ EFT L 24 av 27.1.1987, s. 36.

³¹ EFT L 77 av 27.3.1996, s. 20.

³² Ennå ikke kunngjort i EFT.

³³ EFT L 375 av 31.12.1985, s. 3. Direktivet sist endret ved direktiv 95/26/EF (EFT L 168 av 18.7.1995, s. 7).

³⁴ EFT L 228 av 11.8.1992, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 95/26/EF.

³⁵ EFT L 360 av 9.12.1992, s. 2. Direktivet sist endret ved direktiv 95/26/EF.

³⁶ EFT L 172 av 4.7.1988, s. 1. Direktivet sist endret ved direktiv 92/49/EØF.

³⁷ EFT L 330 av 29.11.1990, s. 50. Direktivet sist endret ved direktiv 92/96/EØF.

Vedlegg 2**Oversikt over i hvilke bestemmelser direktivets artikler er implementert**

Tabell 2.1

Direktivet	Loven	
Artikkel 1	§ 1	Kommentarer
	Lovens formål og virkeområde	
Punkt 1	§ 1 første ledd, annet punktum	
Punkt 2	§ 1 første ledd, første punktum	
Punkt 3		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 10.1
Punkt 4		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 11.7.4
Punkt 5	§ 1 annet ledd	
Punkt 6		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 10.1
		Tillegg: § 1 tredje ledd

Tabell 2.2

Direktivet	Loven	
Artikkel 2	§§ 2, 3 og 8	
Definisjoner	Definisjoner	Kommentarer
Bokstav a	§ 2	
Bokstav b	§ 3 nr. 1	
Bokstav c	§ 3 nr. 3	
Bokstav d	§ 3 nr. 2	
Bokstav e		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 11.4
Bokstav f		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 11.5
Bokstav g	§ 8 annet ledd	
Bokstav h	§ 3 nr. 4	

Tabell 2.3

Direktivet Artikkel 3 Det indre marked	Loven §§ 4, 5 og 6	Kommentarer
Punkt 1	§ 4	
Punkt 2	§ 5 første ledd	
Punkt 3	§ 6	
Punkt 4	§ 5 annet ledd, tredje ledd første og andre punktum og fjerde ledd	
Punkt 5	§ 5 tredje ledd tredje og fjerde punktum	
Punkt 6		Rettet mot Kommissjonen
		Tillegg: § 5 femte ledd

Tabell 2.4

Direktivet Artikkel 4 Forhånds- godkjennelse	Loven § 7	Kommentarer
Punkt 1	§ 7 første ledd	
Punkt 2	§ 7 annet ledd	

Tabell 2.5

Direktivet Artikkel 5 Opplysningsplikt	Loven §§ 8 og 9	Kommentarer
Punkt 1 bokstavene a til e	§ 8 første og tredje ledd	
Punkt 1 bokstav f	§ 8 annet ledd	
Punkt 1 bokstav g	§ 8 første ledd bokstav a	I tråd med justeringer av direktivet ved innlemmelse i EØS-avtalen
Punkt 2	§ 9 annet ledd første punktum	
		Tillegg: § 9 annet ledd annet punktum
		Tillegg: § 8 fjerde ledd

Tabell 2.6

Direktivet Artikkel 6 Opplysningsplikt	Loven	Kommentarer
Bokstav a		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 12.2.3
Bokstav b	§ 9 første ledd første punktum	
Bokstav c	§ 9 tredje ledd	
Bokstav d	§ 9 fjerde ledd	
		Tillegg: § 9 femte ledd

Tabell 2.7

Direktivet Artikkel 7 Markesføring	Loven	Kommentarer
Punkt 1	§ 9 første ledd annet punktum	
Punkt 2	§ 10	

Tabell 2.8

Direktivet Artikkel 8 Lovregulert ervert	Loven	Kommentarer
Punkt 1		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 13.1
Punkt 2		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 13.1
Punkt 3		Rettet mot Kommissjonen
Punkt 4		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 11.6.3

Tabell 2.9

Direktivet Artikkel 9 Kontrakter	Loven	Kommentarer
Punkt 1		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 12.4.1
Punkt 2		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 12.4.1
Punkt 3		Omhandlet i odelstingsproposisjonen i kap. 12.4.1

Tabell 2.10

Direktivet Artikkel 10 Opplysningsplikt	Loven	Kommentarer
Punkt 1 bokstavene a til d	§ 11 første ledd bokstavene b til e og fjerde ledd	
Punkt 2	§ 11 første ledd bokstav a	
Punkt 3	§ 11 annet ledd	
Punkt 4	§ 11 fjerde ledd	

Tabell 2.11

Direktivet Artikkel 11 Bestilling	Loven	Kommentarer
Punkt 1	§ 12 første, annet og fjerde ledd	
Punkt 2	§ 11 tredje og fjerde ledd	
Punkt 3	§ 12 tredje ledd	

Tabell 2.12

Direktivet Artikkel 12–15 Tjenesteytende mellommanns ansvar	Loven	Kommentarer
		Gjennomføres ikke i dette lovforslaget

Tabell 2.13

Direktivet Artikkel 16 Atferdsregler	Loven	Kommentarer
Punktene 1 og 2		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 13.2

Tabell 2.14

Direktivet Artikkel 17 Utenrettslig tvisteløsning	Loven	Kommentarer
Punkt 1		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 13.3
Punkt 2		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 13.3
Punkt 3		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 13.3

Tabell 2.15

Direktivet Artikkel 18 Klageadgangen	Loven	Kommentarer
Punkt 1		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 3.4
Punkt 2		forskrift om forbrukernes kollektive interesser av 20. desember 2001 nr. 1586 vil bli endret i samsvar med kravet

Tabell 2.16

Direktivet Artikkel 19 Samarbeid	Loven	Kommentarer
Punkt 1		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 12.5.3
Punkt 2	§ 14	
Punkt 3		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 12.5.3
Punkt 4	§ 13 første ledd	
Punkt 5		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 12.5.3

Tabell 2.17

Direktivet Artikkel 20, sanksjoner	Loven	Kommentarer
Punkt 1		Omhandles i odelstingsproposisjonen i kap. 12.6

Tabell 2.18

Direktivet Vedlegg, unntak fra artikkel 3	Loven	Kommentarer
	§ 6	